

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΡΑΚΗΣ

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Σχολή Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών

Επανεκτιμώντας τη Μικρασιατική Καταστροφή (1922-2022)

Διαδικτυακό Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο

(Κομοτηνή, 21-24 Οκτωβρίου 2022)

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΩΝ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Θ. Β. Κούγκουλος

Μ. Γ. Βαρβούνης

Κομοτηνή
2022

Περιλήψεις των ανακοινώσεων
του Διαδικτυακού Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου

Επανεκτιμώντας τη Μικρασιατική Καταστροφή (1922-2022)

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Σχολή Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών
Κομοτηνή, 21-24 Οκτωβρίου 2022

Οι περιλήψεις των ανακοινώσεων και τα βιογραφικά των συνέδρων
ακολουθούν τα κείμενα που έστειλαν οι ίδιοι οι σύνεδροι.

© Συλλογική έκδοση – Εργαστήριο Λαογραφίας και Κοινωνικής
Ανθρωπολογίας Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης

Εργαστήριο Λαογραφίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
Παναγή Τσαλδάρη 1, 69100 Κομοτηνή
25310-39377| <https://www.he.duth.gr/el/node/848>
lafsaheduth@gmail.com

Επιμέλεια: Θανάσης Β. Κούγκουλος & Μανόλης Γ. Βαρβούνης
Σχεδιασμός έκδοσης:
Εργαστήριο Λαογραφίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας

ISBN E-BOOK 978-960-88165-7-2

**Democritus University of Thrace
School of Classics & Humanities**

***Reconsidering
the Asia Minor Disaster (1922-2022)***

International Scientific Internet Conference

(Komotini, 21-24 October 2022)

Abstracts

**Edited by
Th. V. Kougkoulos – M. G. Varvounis**

**Komotini
2022**

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Σχολή Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών

*Επανεκτιμώντας
τη Μικρασιατική Καταστροφή (1922-2022)*

Διαδικτυακό Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο

(Κομοτηνή, 21-24 Οκτωβρίου 2022)

Περιλήψεις Ανακοινώσεων

Επιμέλεια:

Θ. Β. Κούγκουλος – Μ. Γ. Βαρβούνης

Κομοτηνή
2022

Το Τρίτο Σώμα Στρατού στην παραλία της Ραιδεστού
(τέλη Σεπτεμβρίου 1922)

Αποχώρηση από Ραιδεστό 5 Σεπτεμβρίου 1922

Οργανωτική Επιτροπή

Πρόεδρος:

Μ. Γ. Βαρβούνης, Κοσμήτορας Σχολής Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών Δ.Π.Θ.

Γραμματέας: Θανάσης Β. Κούγκουλος, Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ.

Μέλη:

Ηλίας Πετρόπουλος, Πρόεδρος Τμήματος Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξινίων Χωρών Δ.Π.Θ

Μαρία Τζιάτζη, Πρόεδρος Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας Δ.Π.Θ.

Γεώργιος Τσιγάρας, Πρόεδρος Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ.

Νάντια Μαχά-Μπιζούμη, Επίκουρη Καθηγήτρια Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ.

Κυριάκος Σγουρόπουλος, Ε.ΔΙ.Π. Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ.

Επιστημονική Επιτροπή

Πρόεδρος:

Μ. Γ. Βαρβούνης, Κοσμήτορας Σχολής Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών Δ.Π.Θ.

Γραμματέας: Θανάσης Β. Κούγκουλος, Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ.

Μέλη:

Ιάκωβος Ακτσόγλου, Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξινίων Χωρών Δ.Π.Θ.

Πασχάλης Βαλαμίδης, Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήματος Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξινίων Χωρών Δ.Π.Θ

Ελπίδα Βόγλη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ.

Πηνελόπη Καμπάκη-Βουγιουκλή, Ομότιμη Καθηγήτρια Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας Δ.Π.Θ.

Βασιλική Κράββα, Επίκουρη Καθηγήτρια Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ.

Αικατερίνη Μάρκου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ.

Νικόλαος Μαυρέλος, Καθηγητής Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας Δ.Π.Θ.

Ιωάννης Μπακιρτζής, Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ.

Ελεονώρα Ναξίδου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ.

Γρηγόριος Παπαγιάννης, Καθηγητής Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας Δ.Π.Θ.

Γεώργιος Σαλακίδης, Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήματος Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξινίων Χωρών Δ.Π.Θ.

Georgi Dikin

Υποψήφιος Διδάκτωρ

Ινστιτούτο Βαλκανικών Σπουδών με Κέντρο Θρακολογίας -
Βουλγαρική Ακαδημία Επιστημών

Η Θεσσαλονίκη και οι προσφυγικές ροές στην δεκαετία 1920 - αλλαγές και μετασχηματισμοί

Η ανακοίνωση αποσκοπεί στην αποσαφήνιση ορισμένων διαδικασιών σε σχέση με τις δημογραφικές αλλαγές στη Θεσσαλονίκη μετά τη μετανάστευση των ελληνικών κοινοτήτων της Βουλγαρίας και της Τουρκίας στα χρόνια μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο και ειδικά μετά τον Ελληνοτουρκικό Πόλεμο του 1919-1922, όταν πολλοί Έλληνες πρόσφυγες εκδιώχθηκαν από τους τόπους γέννησής τους και αναγκάστηκαν να αναζητήσουν καταφύγιο στην Ελλάδα. Προσπαθούμε να παρουσιάσουμε κάποιες σημαντικές διαδικασίες σε σχέση με την εγκατάσταση και τη στέγαση των προσφύγων, καθώς και τις αλλαγές που έχουν συμβεί στην πόλη κατά τη διάρκεια της περιόδου.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Ο Georgi Dikin είναι Υποψήφιος Διδάκτωρ στο Ινστιτούτο Βαλκανικών Σπουδών - Κέντρο Θρακολογίας της Βουλγαρικής Ακαδημίας Επιστημών στη Σόφια της Βουλγαρίας (Ιανουάριος 2018). Σπούδασε Βαλκανολογία στο Πανεπιστήμιο του Πλοντίν της Βουλγαρίας (Οκτώβριος 2011 - Οκτώβριος 2016). Επίσης με το πρόγραμμα Erasmus+ φοίτησε στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, (Φεβρουάριος 2015 - Ιούνιος 2015). Επίσης παρακολούθησε το πρόγραμμα Θ.Υ.Ε.Σ.Π.Α. του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (Ιούνιος και Ιούλιος 2014).

Τρένα μεταφέρουν πρόσφυγες στη Θεσσαλονίκη
(Αρχείο Αμερικανικού Ερυθρού Σταυρού, Library of Congress)
http://farosthermaikou.blogspot.com/2020/12/blog-post_23.html

Şehnaz Şişmanoğlu Şimşek
Assistant professor
Kadir Has University, İstanbul

***Rembetika as a Postmemorial Reconciliation in the Play
Kostas, Memets, Rembetes by Kostas Kortidis (2003)***

Research on the literary representation of the Population Exchange usually focuses on novels and short stories, whereas studies concerning the theatrical works are rather limited. *Kostalar, Memetler, Rebetler* (Kostas, Memets, Rembetes) is a play written by a Greek playwright and actor from İstanbul, Kostas Kortidis, in Turkish in 2003. Claimed as authentic life narratives in the prologue, the stories of Barba Kosta, a rembetis, are told by a character called “O” (S/He), who appears as the witness/storyteller of the incidents before the exchange of populations. The stories evolve around Barba Kosta, his daily life in Platanos (Πλατανος) in Eastern Thrace (today *Çınarlı*, a district in *Şarköy* [Περιστασις]) and some other characters in the same area. The play can be read as a text of reconciliation written by a member of the post generation, in other words, a member of a “generation after” who “remember” the Exchange only by means of stories, images (for instance family photos in the play), and “music” and whose “connection to the past is mediated not by recall but by imaginative investment, projection, and creation” (Hirsch 2012). Using Marianne Hirsch’s framework of postmemory, in the presentation, I argue that rembetika songs are embedded in the play as a tool to “remember other’s memories”. And it is also a sign to a common past shared by Turks and Greeks, denoting at the same time to a shared Anatolian identity, offering a reconciliation for the postgenerations to live peacefully. However, contrary to the writer’s intention and his discourse on a peaceful common past, aiming at a Turkish audience, in the play, the representation of the Greek culture in Anatolia and the intercommunal relations is not free from tensions as it will be analyzed in the presentation.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Şehnaz Şişmanoğlu Şimşek is an assistant professor at Kadir Has University, İstanbul where she coordinates the Turkish courses. She received her Phd from the Department of Turkish Language and Literature at Boğaziçi University with a doctoral thesis on Karamanlidika literature (Turkish in Greek script) in 19th century. Her research interests also include 19th century Ottoman-Greek culture and literature, Ottoman minority literatures, the serial novel, rewriting, intertextuality and gender studies. Currently she is a post-doc fellow in the European Research Council’s (ERC) Starting Grants Program, Staging National Abjection: Theatre and Politics in Turkey and Its Diasporas.

Ρόζη- Τριανταφυλλιά Αγγελάκη

Διδάσκουσα ΤΕΠΑΕ Α.Π.Θ. - Πανεπιστημίου Λευκωσίας

Καθηγήτρια- Σύμβουλος Ε.Α.Π.

Μεταδιδακτορική ερευνήτρια ΤΕΠΑΕ Α.Π.Θ.

***Η επανεγγραφή του τραύματος της Μικρασιατικής
Καταστροφής και της ιδεολογίας του προσφυγισμού
στη συλλογική συνείδηση των νέων
μέσα από τον έντεχνο αφηγηματικό λόγο***

Τα παιδικά και νεανικά μυθιστορήματα, ιδιαίτερα αυτά που πραγματεύονται ιστορικά γεγονότα, υποστηρίζεται πως δύνανται να ωθήσουν τους αναγνώστες στη συνειδητοποίηση του ανήκειν σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικό σύνολο και να ενισχύσουν την εθνική τους ταυτότητα, προωθώντας παράλληλα και την πολιτισμική τους ευαισθητοποίηση· καλλιεργούν, δηλαδή, την αμοιβαία αναγνώριση ανθρώπων που, για διάφορους λόγους, αναγκάστηκαν να συμβιώσουν με άλλους στο πλαίσιο κοινών γεωγραφικών συνόρων. Η περιοχή της Μικράς Ασίας υπήρξε ανέκαθεν μια περιοχή με μεγάλη εθνογλωσσική, θρησκευτική και πολιτισμική ποικιλία και η επετειακά επίκαιρη «Έξοδος» των Μικρασιατών έχει ισχυρή παρουσία στο εθνικό αφήγημα της ελληνικής κοινωνίας, εξακολουθώντας να διαμορφώνει την ελληνική εθνική συνείδηση και ταυτότητα.

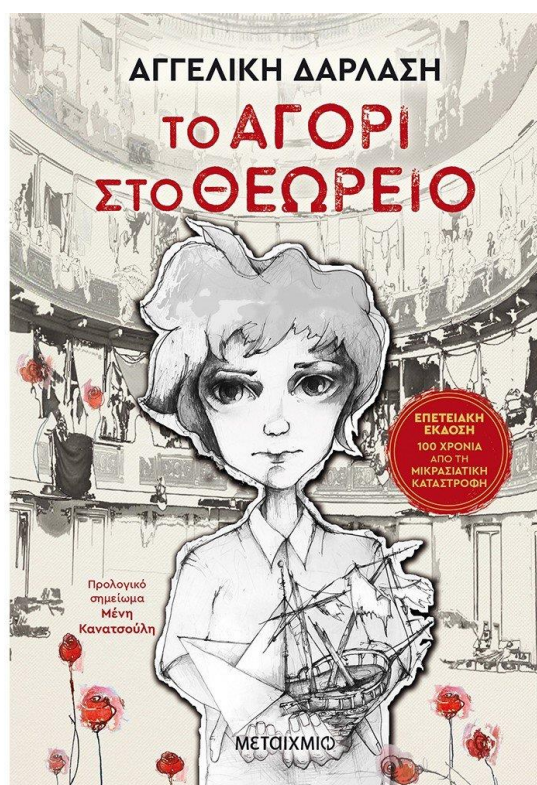
Ομολογουμένως, η τραυματική εμπειρία του εκπατρισμού των Μικρασιατών καταλαμβάνει μικρό κομμάτι της λογοτεχνικής παραγωγής - κάτι που, πιθανότατα, οφείλεται στην ανάγκη που προέκυψε μετά την έλευση των προσφύγων στον ελλαδικό χώρο για ακύρωση του προτάγματος του εθνικού μεγαλοϊδεατισμού και το συνακόλουθο συλλογικό εθνικό τραύμα που προξενήθηκε. Ωστόσο, όσο μεγάλους κλυδωνισμούς και αν επέφερε η αντιμετώπιση του προσφυγικού προβλήματος στην Ελλάδα σε οικονομικό, εθνολογικό και πολιτισμικό επίπεδο, οι σύγχρονοι λογοτέχνες φροντίζουν να αναπαριστούν τα γεγονότα της εν λόγω τραγωδίας διατηρώντας άσβεστη τη συλλογική μνήμη, σύμφωνα με τις μεταμοντερνιστικές προσεγγίσεις του τραύματος στην Παιδική και Νεανική Λογοτεχνία.

Στην εν λόγω ανακοίνωση θα καταδειχθεί ο τρόπος με τον οποίο συγγραφείς για παιδιά και νέους επιχειρούν να μυήσουν το κοινό τους στο ιστορικό αυτό γεγονός μέσα από τον έντεχνο αφηγηματικό λόγο, λαμβάνοντας υπόψη τους θεωρίες αναφορικά με τον ατομικό, δημόσιο και κοινωνικό χαρακτήρα της μνήμης, τη σχέση της με τους μηχανισμούς λήθης και αποσιώπησης, καθώς τις διαδικασίες κατασκευής του συλλογικού φαντασιακού, το οποίο διέρχεται το τραύμα και η νοσταλγία. Δείγμα θα αποτελέσει το βραβευμένο μυθιστόρημα της Αγγελικής Δαρλάση *Το αγόρι στο θεωρείο* (Μεταίχιμο, 2017), το οποίο πρόσφατα διασκευάστηκε και μεταφέρθηκε στο Εθνικό Θέατρο. Μέσα από την ποιοτική ανάλυση περιεχομένου και την αξιοποίηση βασικών στοιχείων της Νέας Κριτικής, θα εξεταστεί η ιστοριογραφική επιχειρηματολογία της συγγραφέως και ο τρόπος με τον οποίο περιγράφει στο έργο της γεγονότα που ανήκουν τόσο στην πολιτική και δημόσια Ιστορία, όσο και στον κόσμο του μη πραγματικού. Παράλληλα με τη διερεύνηση του αν η μυθοπλασία προηγείται της ιστορικότητας, θα αναδειχθεί επιπροσθέτως και ο τρόπος με τον οποίο η

λογοτέχνιδα προσπάθησε να διαχειριστεί την ατομική, τη συλλογική και τη θεσμική μνήμη, αλλά και η ιδεολογική της πρόθεση.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Ρόζη - Τριανταφυλλιά Αγγελάκη είναι Ιστορικός, Τουρκολόγος και μεταδιδακτορική ερευνήτρια στο Τμήμα Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Διδάσκει στο ίδιο τμήμα Ιστορία Παιδικής Λογοτεχνίας και Πολυπολυτισμική Παιδική Λογοτεχνία, στο διαπανεπιστημιακό πρόγραμμα του Α.Π.Θ. και Πανεπιστημίου Λευκωσίας διδάσκει Θεωρία και Χαρακτηριστικά Παιδικού Βιβλίου και Λογοτεχνία στον Ψηφιακό Πολιτισμό, ενώ στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο Ποιοτική και Ποσοτική Μεθοδολογία Έρευνας. Έχει διατελέσει υπότροφος της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, του Ιδρύματος Παιδείας και Ευρωπαϊκού Πολιτισμού, του Ιδρύματος Μελίνα Μερκούρη, του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών και του προγράμματος «Summer 2014 Asia Minor Summer Travel Seminar» υπό τη διοργάνωση του New York Life Center for the Study of Hellenism in Asia Minor and Pontos of Hellenic College, του Holy Cross Greek Orthodox School of Theology (Boston, U.S.A, του Interdisciplinary Center for Hellenic Studies, του The Richard Stockton College, New Jersey και του Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών Αθήνας, που έλαβε χώρα σε Αθήνα, Κωνσταντινούπολη & Καππαδοκία, με ακαδημαϊκό υπεύθυνο τον Πασχάλη Κιτρομηλίδη.

Αφροδίτη Αθανασοπούλου

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας
Τμήμα Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών (BNEΣ)
Πανεπιστήμιο Κύπρου

Ο αντίτυπος της Μικρασιατικής Καταστροφής στην Κύπρο: Μαρτυρίες προσφύγων

Η ανακοίνωση χωρίζεται σε δύο μέρη: στο πρώτο παρουσιάζεται ο άμεσος αντίτυπος της Μικρασιατικής Καταστροφής στη Μεγαλόνησο μέσα από τις κυπριακές εφημερίδες της εποχής (Σεπτ. – Δεκ. 1922). Κοινό χαρακτηριστικό των άρθρων είναι η ρητορική τους, η οποία προδιαθέτει άμεσα τον αναγνώστη για το μέγεθος της εθνικής καταστροφής που έχει χαρακτήρα Αποκάλυψης. Η ρητορική αυτή δεν είναι άσχετη από το γεγονός ότι η κάλυψη των γεγονότων στηρίζεται, βασικά, στις αφηγήσεις των ίδιων των προσφύγων, που δίνουν τον τόνο της ανθρώπινης συμφοράς και της απανθρωποποίησης που συνεπάγεται η γενοκτονία. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η στάση της αποικιοκρατικής κυβέρνησης του νησιού, καθώς η Κύπρος τότε βρίσκεται υπό αγγλική κυριαρχία («Προστασία»). Αλλά το πιο ενδιαφέρον στοιχείο είναι η κατάσταση των ίδιων των προσφύγων, στην οποία αφιερώνεται το δεύτερο μέρος της ανακοίνωσης. Έμφαση δίνεται στην υποδοχή και στην περίθαλψη των Μικρασιατών προσφύγων στην Κύπρο αμέσως μετά τα δραματικά γεγονότα του μαύρου Σεπτεμβρίου του 1922, αλλά και στις μαρτυρίες των ίδιων των προσφύγων για τις «χαμένες πατρίδες» και τον τρόπο σωτηρίας τους, καθώς και για το ξεκίνημα της νέας τους ζωής στην Κύπρο (και στην Ελλάδα), όπως προκύπτουν από τα ημερολόγια που εκδίδει κάθε χρόνο ο Σύνδεσμος Μικρασιατών Κύπρου, με έμφαση στο φετινό επετειακό του 2022.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Αφροδίτη Αθανασοπούλου σπούδασε Φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, απ' όπου αποφοίτησε με άριστα (9,40/10). Έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στη Νεοελληνική Φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Κρήτης και στα Πανεπιστήμια του Amsterdam και της Padova, όπου εργάστηκε και ως Λέκτορας Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας (Lettrice di lingua e letteratura neogreca) για 5 χρόνια. Η διατριβή της, με κύριο επόπτη τον καθηγητή Massimo Peri, είχε ως αντικείμενο τη διγλωσσία του Διονυσίου Σολωμού με έμφαση στα *Αυτόγραφα έργα* του. Εκλέχτηκε παμψηφεί Επίκουρη καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας στο Τμήμα BNEΣ του Πανεπιστημίου Κύπρου και ανέλαβε καθήκοντα από τον Σεπτέμβριο του 2011. Τον Σεπτέμβριο του 2020 διορίστηκε μέλος της ομάδας εκπονητών του νέου Αναλυτικού Προγράμματος Λογοτεχνίας για το Γυμνάσιο, υπό την εποπτεία της Καθηγήτριας Τζίνας Καλογήρου, στο πλαίσιο της Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης του Υπουργείου Παιδείας της Ελλάδας / Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ). Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εμπίπτουν στο επιστημονικό πεδίο της Νεοελληνικής Φιλολογίας. Ειδικότερα αφορούν τη λογοτεχνική παραγωγή και κριτική του 19ου και του 20ού αιώνα, τη νεοελληνική Μετρική, τις σχέσεις Ιστορίας - Λογοτεχνίας και τη Διδακτική της Λογοτεχνίας. Ενδιαφέρεται επίσης για την Αφηγηματολογία και την Τοπολογία, τις Γλωσσικές και Πολιτισμικές Σπουδές και την Ιστορία των ιδεών

και των νοοτροπιών. Στο πεδίο της Διδακτικής της Λογοτεχνίας, η πιο σημαντική δουλειά της σε εθνικό επίπεδο αφορά τη σύνταξη του ενιαίου Προγράμματος Σπουδών Λογοτεχνίας (ΠΣΛ) στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση της Κύπρου και την παραγωγή του σχετικού διδακτικού υλικού με ομάδα συνεργατών από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, υπό τη γενική εποπτεία του καθηγητή Π. Βουτουρή.

ΕΤΟΣ ΚΘ', ΕΝ ΔΑΡΝΑΚΙ (ΚΥΠΡΟΥ) ΠΕΜΠΤΗ 8η Σεπτεμβρίου 1922. ΑΡΙΘ. 1492

«Νόμιζε την μὲν πατρίδα οἶνον, τοὺς δὲ πολίτας ἑταίρους.»
ΣΕΠΘΘΩΝ.

Διευθυντής και Ἐπιθεωρητής Συντάκτης
ΚΛΕΩΒ. Ν. ΜΕΣΣΟΛΟΓΙΤΗΣ

**ΝΕΟΝ
ΕΘΝΟΣ**

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ :
Ἐν Κύπρῳ Σελλήνια 10.—Ἐν τῷ Ἑξωτερικῷ Σελλήνια 16.

Ἐξοποτίσεις ἐπὶ ἰδιαιτέρῃ συμφωνίᾳ.
Γραφεῖον δόδος ΠΑΡΑΛΙΑΣ

Η ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ

Μαὶ τριτηθῆ περικοπὴν τῶν ἑλληνικῶν στρωματίων ἐν Μικρασίᾳ, μετὰ λεπτομερῶς δαπανηροτάτους εἰς αἷμα καὶ χεῖμα ἠγῶνας, ἐν ραγδαίᾳ μεταστροφῇ τῶν πραγμάτων κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐκκατασταθῆναι πιθανῶς τὸ μικρασιατικὸν ἔθνος, οἷον δ' ἀτυχῶς ἐπὶ πληθυσμοί, μόλις γενθίνους τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἐλευθερίας, πρόκειται γὰρ μεταπίσειον αὐθις εἰς τὸ σκοτεινὸν βαρβαροειδέος δουλείας, πρὸς τῶν καὶ ὄξεν τῆς Χριστιανικῆς ἑθρόπης.

Αἱ πενιχραὶ λεπτομέρειαι, ἀς ἔχομεν μέχρι τοῦδε, ὅν μᾶς βοηθοῦσι νὰ εἰσδύσωμεν εἰς τὸ βῆθος τῆς τελευταίας δραματικῆς σκηνῆς. Καὶ τὸ ἐρώτημα εἶπαι : καί ποῦ πρῶτα τὸ Ἑλληνικὸν Στρατὸς ἀνίσταται νὰ τηρήσῃ τὴν ἐκείνου, ἢ τὸ

συνκίνητον τὴν Νίμωιν καὶ τῶν ἑπαιτίων τῶν συμφορῶν τῶν αὐτῶν ἐκείνων, οἷαντες ἕως χθὲς ἔλαγον, οὐ ἐμάχοντο ὑπὲρ ὑψηλοτέρων ἰδεῶν, σήμερον δ' ἀπὸ βάλλου τὴν θάλασσαν τῶν κινούμενων ἐκ τῶν μελλόντων ἐπιπέδων ἑλπιζομένων.

Εἰς τοὺς Ἑλληνας ἐν Ἀπομύνῳ, νὰ συνεισθῶμεν ἐκ τῶν παθημάτων καὶ νὰ ἐννοήσωμεν, διὰ σὸδὸν σὸδῆτοις πρέπει νὰ ἐλαττωθῶμεν ἐκ τῶν ἐπὶ αὐτοῖς ἰσχυρῶν τῆς ἡμέρας, ἢ ὅσον τὸν κόσμον τοῦτον διέκρινον ἢ ἐπιτέλεια, τὸ ταπεινὸν πάθος καὶ ἀνέναντοι ἀνυψώσονται. Εἰδικῶς ὡς πρὸς τὴν Ἀνατολὴν δέον νὰ νεηθῆ καλῶς, οὐ οἱ Ἑθνωπαῖοι δὲν ἀποβλέπουσι πρὸς τὰς χώρας καὶ τοὺς πληθύνοντες τῆς ἡ ἀπλῶς καὶ μόνον πρὸς ἐκμετάλλειαν δι' ἑλκεῖ συμφορῶντα.

νοῦς. Ἡ Ἑλλὰς ἂν ἔζησι καὶ προήγηθῃ πολλῶν μικροῦρα ὄντα, θὰ ζήσῃ καὶ θὰ προκόψῃ πολλῶν μειζῶν σήμερον τυγχάνουσα. Αἱ ἀπογοητεύσεις εἶναι δυνεαία. Ἡ ἐφ' αὐτοῦς πίσεις εἶναι ἢ ἀρίστη ἀρετῆ.

ΟΙ ΑΓΓΛΟΙ ΔΙΑ ΤΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΝ

Ὁ ἐν Λονδίῳ Ἀγγλο-Ἑλληνικὸς Σύνδεσμος ἐξέδωκε τὸ 45ον φυλλάδιον ὑπὸ τὸν τίτλον : Ἡ Διευθέτησις τῆς Ἑγγὺς Ἀνατολῆς. Τὸ φυλλάδιον συντάχθη ἐπὶ τοῦ γνωστοῦ εἰς τὸ ἑλληνικὸν κοινὸν φιλέλληρος Σηρ Ἀρθουρῶ Κρόσφιλδ καὶ ἀπερῶται εἰς μὴνῃν τοῦ λόγου Πράξι.

Ὁ συγγραφεὺς κατόπιν προλόγου, ἐν ᾧ καυτηρεῖται ὀρυμνία τὰς μηχανογραφίας τοῦ Μπουγιὸν καὶ τὴν πρὸς τὸν Ἑλλὰδα ἀπαιτίων καὶ προ-

νον διὰ μεγάλων θυσιῶν ἀνθρώπων καὶ χεῖματος. Ὁ στρατὸς ἐκείνος ἔκαμα κλίσι περισσώτερον. Ἀπέφραξε τὸν ὁρῶμον τῶν Τούρκων θανασιωτῶν, οἷαντες ἄλλως θὰ ἦσαν ἐλεύθεροι νὰ βαδίσωσι πρὸς τὸ Σενά καὶ ὕ ἀνακινήσωσι νέους ἀγῶνας εἰς τὰς ἀνατολικὰς καὶ τὰς δυτικὰς τῶν Σενῶν ἀπείας.

Ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς, ὡς γεγονὸς, ἐπέχθη ὀφθαλμὸς τοῦ πολιτικοῦ εἰς τὰς χώρας ταύτας. Εἰς ἀναγκάσιων τῶν ἡγερωτῶν του, αἱ πρῶται Κυβερνήσεις τῆς Γαλλίας καὶ Ἰταλίας ἔδωσαν τὴν ἠδίκην καὶ δικαίην τῶν υποσχηθεῖς, συμπεριλαμβανομένων καὶ πολεμωφῶν εἰς μεγάλην κλίμακα, εἰς τὸν βάρβαρον ἐχθρὸν τοῦ χριστιανικοῦ συμμάχου μας.

Ἡ Ἀλβανία, θὰ ἦτο ὀδοκολον νὰ ἐβῶμεν κατὰλληλον σύγκρισιν τοιαύτης ἀνεχθῶς προδοσίας καὶ ἀπιστίας. Ἐάν ἡ πολιτικὴ αὕτη ἐξα-

Κυπριακή εφημερίδα, 8 Σεπτεμβρίου 1922
<https://crimereport.gr/ta-keimilia-kai-to-ergo-toy-syndesmoy-mikrasiaton-tis-kyproy/>

Θεοδούλη (Λίλυ) Αλεξιάδου

Ε.ΔΙ.Π., Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Ε.Κ.Π.Α.

**Συναξάρι Αντρέα Κορδοπάτη. Βιβλίο δεύτερο. Βαλκανικοί-'22.
Δρώντα υποκείμενα και θύματα έμφυλης βίας, αφήγηση και
αποσιώπηση, ηθικά ερωτήματα**

Στο δεύτερο *Συναξάρι του Αντρέα Κορδοπάτη* ο Θανάσης Βαλτινός, μέσα από ένα κολάζ προσωπικών και αποσπασματικών αφηγήσεων-(μιμήσεων) μαρτυριών από το μέτωπο των Βαλκανικών πολέμων και της Μικράς Ασίας, ανασυνθέτει και παράλληλα αποδομεί μια δύσκολη εποχή, εμμένοντας στη λεπτομέρεια και τη σχετικότητα της ατομικής μνήμης. Έλληνες και Μικρασιάτες, στρατιώτες και πρόσφυγες, πολλαπλοί «συμπρωταγωνιστές» των γεγονότων, επώνυμοι και ανώνυμοι, θυμούνται και μονολογούν, σε αφηγήσεις με οξύμωρο περιεχόμενο: καταγράφεται το προσωπικό πάθος, όμως αφηγημένο χωρίς συναισθηματική εμπλοκή, αποδραματοποιημένο, αντιηρωικό, σχεδόν αποπροσωποποιημένο. Η πολυφωνική αυτή αφήγηση του δεύτερου Συναξαρίου, που, όπως έχει επισημανθεί, στερείται της συγγραφικής παντογνωσίας, απευθύνεται ευθέως στην ηθική του αναγνώστη, θέτοντας ερωτήματα για ηθικές ή μη επιλογές σε καιρό πολέμου. Στην μελέτη μας θα εστιάσουμε το ενδιαφέρον στο θέμα της έμφυλης βίας, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι αφηγητές είναι στην συντριπτική πλειονότητά τους άντρες, ενώ οι γυναίκες παραμένουν άφωνα θύματα της αρσενικής κυριαρχίας, όπως φαίνεται κυρίως στις εξιστορούμενες από άντρες σκηνές βιασμών. Η απώλεια ηθικού ελέγχου, η αμφιλεγόμενη αξιοπρέπεια, η σχετικοποίηση του καλού και του κακού και, πρωτίστως, η μαρτυρία της αποσιώπησης και της αποστασιοποίησης διαφοροποιούν το συγγραφικό εγχείρημα του Βαλτινού από τη βιωματική και συναισθηματικά φορτισμένη παρακαταθήκη της λογοτεχνίας για τη Μικρασιατική Καταστροφή, ενεργοποιώντας την αναγνωστική απορία και ευθύνη.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Θεοδούλη (Λίλυ) Αλεξιάδου είναι Ε.ΔΙ.Π. στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α., όπου διδάσκει Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Θεωρία Λογοτεχνίας και Ζητήματα Ετερότητας στη Νεοελληνική Λογοτεχνία. Σπούδασε φιλολογία στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και συνέχισε τις σπουδές της στο Πανεπιστήμιο Paris IV-Sorbonne, όπου εκπόνησε DEA με θέμα *Η ποιητική εξέλιξη στο έργο του Τίτου Πατρίκιου* (1992) και διδακτορική διατριβή με θέμα *Η έννοια της ετερότητας στην ποίηση της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς* (2003). Κατά την περίοδο 2004-2009 δίδαξε στη βαθμίδα του Λέκτορα Π.Δ. 407 στο Τμήμα Φιλολογίας του Παν/μίου Πατρών και το 2008-09 στα Τμήματα Φιλολογίας και Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών του Παν/μίου Πελοποννήσου. Οι δημοσιεύσεις και τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζουν σε θέματα ετερότητας στην ποίηση και την πεζογραφία, στη Θεωρία της Λογοτεχνίας, στις σχέσεις φιλοσοφίας και λογοτεχνίας, στη διδακτική της Λογοτεχνίας κ.ά.

Μιχαέλα Αντωνίου

Ε.ΔΙ.Π.

Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Ε.Κ.Π.Α.

Από το λογοτεχνικό κείμενο στη σκηνή: δραματοποιώντας κείμενα για τη Μικρασιατική Καταστροφή

Η παρούσα ανακοίνωση θα καταγράψει τη στενή σχέση ανάμεσα στη δραματοποίηση λογοτεχνικών κειμένων και τη σκηνική ανάπτυξη ενός παραστασιακού γεγονότος. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, θα εστιάσει στην ανάλυση και ανάδειξη των σταδίων που ακολουθούνται στην παραγωγή μιας θεατρικής παράστασης/performance, η οποία θα συντεθεί με αφορμή τις εκδηλώσεις τιμής και μνήμης για τα 100 χρόνια από τη Μικρασιατική Καταστροφή και θα παρουσιαστεί σε θεατρικούς και αρχαιολογικούς χώρους στην Αθήνα. Η παράσταση θα έχει ως ραχοκοκαλιά τις αφηγήσεις σε πρώτο πρόσωπο από το *Συναξάρι Αντρέα Κορδοπάτη. Βιβλίο δεύτερο: Βαλκανικοί - '22*, που θα επεξεργαστούμε για τη σκηνή από κοινού με τη Λίλυ Αλεξιάδου, και θα εμπλουτιστεί με αποσπάσματα από τα βιβλία του Ηλία Βενέζη *Το νούμερο 31328*, *Αιολική γη* και *Γαλήνη* κ.ά., μαρτυρίες προσφύγων από τη *Μαύρη βίβλο. 1922* του Γιάννη Καψή, ποιήματα, μουσικές και τραγούδια της Μικρασίας αλλά και αυτοσχεδιασμούς και σκηνικές δράσεις που θα δημιουργηθούν κατά τη διάρκεια των δοκιμών. Το κείμενο της παράστασης θα δομηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε, σε μια συνεχή ροή, να ακολουθήσει τη ζωή πριν την Καταστροφή αλλά και την περιπέτεια και την αγριότητα που υπέστη ο άμαχος πληθυσμός κατά τη διάρκεια του διωγμού.

Στην ανακοίνωση, αρχικά, θα παρακολουθήσουμε τις παραμέτρους σύμφωνα με τις οποίες επιλέγονται τα λογοτεχνικά κείμενα, ώστε να προσαρμοστούν στις επιταγές της σκηνής και να δημιουργήσουν τη σκηνική αφήγηση, παρουσιάζοντας τις εν λόγω επιλογές σε σχέση με θεωρίες δραματικής γραφής και δραματοποίησης, αλλά σε στενή σχέση με την πρακτική τους ανάπτυξη. Έπειτα, θα αναλυθούν οι σκηνικές –υποκριτικές, σκηνοθετικές κ.ά.– τεχνικές, που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια των δοκιμών. Τέλος, θα συνδεθεί η σκηνική δράση με τις παρουσιάσεις της σε συγκεκριμένους χώρους, λαμβάνοντας υπόψη τη δυναμική του εκάστοτε χώρου και την αμφίδρομη σχέση παράστασης σκηνικού χώρου.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Μιχαέλα Αντωνίου είναι απόφοιτος της Δραματικής Σχολής του Εθνικού Θεάτρου και αριστούχος του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α.. Στο Goldsmiths, University of London, εκπόνησε τη μεταπτυχιακή διατριβή της, με τίτλο *The Théâtre du Soleil: a community's establishment of a new theatrical language* και τη διδακτορική διατριβή της, με τίτλο *Acting Tragedy in Twentieth-Century Greece: The Case of Electra by Sophocles* και επιβλέπουσα την καθηγήτρια Maria Shevtsova. Έχει διδάξει στο Drama Department του Goldsmiths, University of London και στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α., όπου και υπηρετεί από το 2018 ως μέλος Ε.ΔΙ.Π. και διδάσκει Υποκριτική –θεωρία και πράξη–, Θεωρίες Σκηνοθεσίας, Σύγχρονο Θέατρο και Πρωτοπορίες. Έχει συνεργαστεί, ως ηθοποιός, με σκηνοθέτες, όπως οι Σπύρος

Ευαγγελάτος, Γιώργος Μιχαηλίδης, Αντώνης Αντωνίου, και, ως σκηνοθέτης, με το Φεστιβάλ Αναλόγιο, το Φεστιβάλ Δήμων Βύρωνα και Δάφνης-Υμηττού, το Art Theatre του Λονδίνου κ.ά. Έχει συγγράψει ένα θεατρικό έργο, έχει δραματοποιήσει λογοτεχνικά κείμενα για τη σκηνή, έχει μεταφράσει θεατρικά έργα και έχει γράψει δυο μυθιστορήματα.

ΤΜΗΜΑ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΕΚΠΑ
Μνήμη του '22

Υποκριτική Β' & Ιστορία Νεοελληνικής Λογοτεχνίας
Κυριακή 3 Ιουλίου 2022, 21:00
Παλιό Πανεπιστήμιο, Θόλου 5, Πλάκα

Made with PosterMyWall.com

Άννα Αφεντουλίδου

Κριτικός λογοτεχνίας, Σύμβουλος Β' Ειδικής Αγωγής
και Εκπαίδευσης Δ.Ε. στο Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Ι.Ε.Π.

Η αναζήτηση του παραδείσιου βιώματος στην Αιολική Γη του Ηλία Βενέζη: η θεατρική αναπαράσταση της πορείας από την εδεμική άγνοια στην ιστορική γνώση

Η παρούσα εισήγηση αναφέρεται στο έργο του Ηλία Βενέζη που στάθηκε εκφραστής της ελπίδας και της βαθύτερης πίστης στον άνθρωπο, η οποία καθόρισε τη μοίρα των ηρώων και ηρώιδων του και έδωσε το στίγμα των υποκείμενων αφηγηματικών φωνών του. Επικεντρώνεται ιδίως στην *Αιολική Γη*, η οποία και αποτελεί το κατεξοχήν αφήγημα έκφρασης αυτής της ελπίδας, μιας ζωικής αισιοδοξίας που δεν συνθλίβεται από τον σκληρό βηματισμό της Ιστορίας και που εν τέλει αναπνέει στο φως της δικαίωσης. Μέσα από την παιδική ματιά του αφηγητή αναπαρίσταται ο κόσμος της αθωότητας, ένας κόσμος παιδικής έκστασης και απορίας, όπου ψηλαφούνται τα πάντα μέσα στην αχλύ μιας εδεμικής άγνοιας, σε μια προσπάθεια να αποτυπωθούν οι απαντήσεις, περισσότερο με τους όρους της φαντασίας παρά μιας ρεαλιστικής γνώσης. Μια διαδρομή αναπόλησης, που κινείται ανάμεσα στα όρια της συμβολικής του ονείρου, της υπερβολής της φαντασίας και της γεύσης του πραγματικού κόσμου, που με τη σκληρότητά του γκρεμίζει τη συμπαντική διάσταση ενός ιδεατού Παραδείσου. Ένα σύμπαν θαμμένο στη συνείδησή μας, σκεπασμένο από τη σκόνη των φροντίδων της ενηλικίωσης και στο οποίο επιστρέφουμε διαπιστώνοντας ότι ήταν και είναι πάντοτε εκεί και μας καθορίζει. Γιατί ανήκει σε εκείνον τον χωροχρόνο, όπου όλος ο κόσμος φαίνεται πως είναι ανοιχτός μπροστά μας, προτού έρθουν οι περιπλανήσεις της ενηλικίωσης, η νέα διάσταση της ανάγκης, να οριοθετήσει με τα δικά της οδόσημα τη διαδρομή μας. Δεν ήταν, επομένως, τυχαία επιλογή η θεατρική αναπαράσταση της Αιολικής Γης από το Εθνικό Θέατρο εν μέσω πανδημίας. Τέλος, στην παρούσα εισήγηση παρουσιάζονται οι θεατρικές λύσεις που δόθηκαν στην τολμηρή αυτή μεταφορά αλλά και τεκμηριώνεται γιατί η *Αιολική Γη* δεν είναι ένα έργο το οποίο, απλά και μόνο, εξακολουθεί ακόμη να μάς αγγίζει, αλλά ένα ολόκληρο σύμπαν που το έχουμε σήμερα, ίσως όσο ποτέ άλλοτε, ανάγκη.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Άννα Αφεντουλίδου, ποιήτρια και κριτικός λογοτεχνίας, είναι Σύμβουλος Β' Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης Δ.Ε. στο Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Ι.Ε.Π., μέλος της Ελληνικής Εταιρείας Γενικής Συγκριτικής Γραμματολογίας, του Κύκλου Ποιητών, Γενική Γραμματέας της Εταιρείας Συγγραφέων και Έφορος βιβλιοθήκης της Πανελληνίας Ένωσης Φιλολόγων. Έχει διατελέσει μέλος της Κριτικής Επιτροπής των Κρατικών Βραβείων Λογοτεχνίας του Υπουργείου Πολιτισμού. Αρθρογραφεί στον έντυπο και ηλεκτρονικό Τύπο.

Μ. Γ. Βαρβούνης

Καθηγητής Λαογραφίας

Κοσμήτορας Σχολής Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών Δ.Π.Θ.

Μικρασιατική Καταστροφή και ελληνική λαογραφία: μία αμφίδρομη και παραγωγική σχέση

Στην ανακοίνωση αυτή εξετάζεται η αμφίδρομη σχέση μεταξύ Μικρασιατικής Καταστροφής και ελληνικών λαογραφικών σπουδών. Στα πλαίσια αυτά η μετακίνηση των πληθυσμών που προκλήθηκε από τα γεγονότα έδωσε νέα ώθηση στην καταγραφή και μελέτη λαογραφικού υλικού – με πιο χαρακτηριστική περίπτωση εκείνη του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών – ενώ επίσης δημιουργήθηκε ιδιαίτερος κλάδος, η «Μικρασιατική Λαογραφία», που στηρίχθηκε κατά κύριο λόγο σε προσφυγικό υλικό. Αυτήν την αμφίδρομη σχέση εξετάζει η παρούσα ανακοίνωση, ως μια περίπτωση ανατροφοδότησης της επιστημονικής και πνευματικής ζωής της χώρας μας που εδράστηκε σε γεγονός στη βάση του τραγικού.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Ο Μανόλης Γερ. Βαρβούνης (Σάμος, 1966) είναι Καθηγητής Λαογραφίας, Πρόεδρος του Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης (2026-2020) και Κοσμήτορας της Σχολής Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης (2021 – 2024), Διευθυντής του «Εργαστηρίου Λαογραφίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας» του Δ.Π.Θ. και Διευθυντής του «Κέντρου Εκκλησιαστικών, Ιστορικών και Πολιτισμικών Μελετών» της Ι. Μητροπόλεως Σάμου και Ικαρίας, Αντιπρόεδρος της «Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας» και μέλος του Δ. Σ. του «Λαογραφικού και Εθνολογικού Μουσείου Μακεδονίας – Θράκης». Είναι κάτοχος τεσσάρων επίτιμων διδακτορικών τίτλων (ΗΠΑ, Ρουμανία, Ελλάδα) και τακτικό, αντεπιστέλλον ή επίτιμο μέλος οκτώ Ακαδημιών της αλλοδαπής (ΗΠΑ, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία, Αυστρία, Γερμανία), καθώς και Επίτιμος Καθηγητής του Τμήματος Κλασικής και Νέας Ελληνικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου του Βουκουρεστίου. Μέλος πολλών ελληνικών και διεθνών επιστημονικών εταιρειών, επιτροπών και οργανώσεων, διευθυντής, εκδότης και κριτής επιστημονικών περιοδικών στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Βιβλία και μελέτες του έχουν μεταφραστεί και δημοσιευθεί επίσης στην αγγλική, στη γαλλική, στην ισπανική, στην ιταλική, στη γερμανική, στη σερβική, στην τουρκική, στη ρωσική, στη γεωργιανή, στην αρμενική, στην αραβική, στη ρουμανική και στη βουλγαρική γλώσσα. Με πρόσκληση ξένων πανεπιστημίων και επιστημονικών εταιρειών έχει πραγματοποιήσει ομιλίες και διαλέξεις πλην της Ελλάδας και της Κύπρου, στο Βέλγιο, στη Γερμανία, στο Λουξεμβούργο, στη Δανία, στη Σουηδία, στην Αίγυπτο, στη Ρωσία, στη Σερβία, στη Λετονία, στη Φιλανδία, στην Τουρκία, στη Γεωργία, στην Ισπανία, στην Πολωνία, στη Ρουμανία, στην Αυστραλία, στις Η.Π.Α. και στη Βουλγαρία.

Βασίλης Βασιλειάδης

Επίκουρος Καθηγητής Νεοελληνικής Φιλολογίας, Τμήμα Φιλολογίας Α.Π.Θ.

***Αφήγηση και ιδεολογία: η ιστορία του μικρασιατικού
ζητήματος στην Αστροφεγγιά (1945)
του Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου***

Το μυθιστόρημα *Αστροφεγγιά* (1945) του Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου αποτελεί το δεύτερο μέρος μιας τριλογίας που ενδιαφέρεται να αποτυπώσει τον ταραχώδη βίο της Ελλάδας στο πρώτο μισό του 20ού αιώνα στο επίπεδο της ατομικής ανθρώπινης ζωής. Το πρώτο μυθιστόρημα της τριλογίας, *Χαμοζωή* (1945), αφορά τους Βαλκανικούς πολέμους (1912-1913) και το Μικρασιατικό έπος (1920). Το τρίτο μέρος, το μυθιστόρημα *Αιχμάλωτοι* (1951), αφορά τον Ελληνοϊταλικό πόλεμο και την Αντίσταση. Ως προς έναν πρώτο άξονα, η ανακοίνωση εξετάζει την αφηγηματική θέση και λειτουργία του μικρασιατικού ζητήματος στο μυθιστόρημα *Αστροφεγγιά* (1945) του Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου, το οποίο, ως προς την ιστορική πραγματικότητα της μυθιστορηματικής πλοκής, αναφέρεται στη Μικρασιατική Καταστροφή και την προσφυγιά (1922 και εξής). Για την εξέταση αυτή λαμβάνεται συγκριτικά υπόψη και το μυθιστόρημα *Χαμοζωή*, της εποποιΐας πριν την κατάρρευση του μικρασιατικού μετώπου. Σε έναν δεύτερο άξονα, η ανακοίνωση συζητά την ιδεολογική στάση της αφήγησης απέναντι στα γεγονότα, καθώς και τη σύζευξη αισθητικής και ιδεολογίας στο μυθιστόρημα αναφορικά με τη σχέση αφήγησης και Ιστορίας, ατομικής δράσης και συλλογικής ευθύνης. Για το τελευταίο και στην προοπτική μιας ευρύτερης κριτικής ματιάς εξετάζεται ολόκληρη η τριλογία του Παναγιωτόπουλου, ενώ στη συζήτηση υπεισέρχονται συγκριτικές αναγνώσεις των χρονικά πλησιέστερων (της εικοσαετίας 1930-1950) και θεματικά παρόμοιων (Μικρασιατικός πόλεμος, προσφυγιά) μυθιστορημάτων που υπακούουν σε διαφορετικές αισθητικές επιταγές και ιδεολογικές στάσεις: *Η δασκάλα με τα χρυσά μάτια* (1933) και *Η Παναγιά η Γοργόνα* (1948) του Στράτη Μυριβήλη, *Το νούμερο 31328* (1931), *Γαλήνη* (1939), και *Αιολική γη* (1943) του Ηλία Βενέζη.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Ο Βασίλης Βασιλειάδης είναι επίκουρος καθηγητής Νεοελληνικής Φιλολογίας στο Τμήμα Φιλολογίας του Α.Π.Θ. Τα χρόνια 1998-2021 εργάστηκε ως ερευνητής στο Τμήμα Γλώσσας και Λογοτεχνίας του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας. Έχει δημοσιεύσει άρθρα σχετικά με θέματα της νεοελληνικής κριτικής, ποίησης και πεζογραφίας. Στο πλαίσιο της επιστημονικής του έρευνας ασχολήθηκε με θέματα λογοτεχνικής μετάφρασης, νεοελληνικής κριτικής, και διδασκαλίας της λογοτεχνίας. Έχει διδάξει νεοελληνική φιλολογία στο Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας του Δ.Π.Θ., ελληνική γλώσσα στα Μεταπτυχιακά Προγράμματα Διερμηνείας και Μετάφρασης της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ. και Μετάφρασης της Λογοτεχνίας και των Επιστημών του Ανθρώπου στο Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Α.Π.Θ. και λογοτεχνική θεωρία και ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Χρήστος Δεληγιάννης - Χαράλαμπος Μπαμπούνης
Διδάκτωρ Νεότερης Ελληνικής Ιστορίας Ε.Κ.Π.Α. -
Ομότιμος Καθηγητής ΠΤΔΕ Ε.Κ.Π.Α.

Η διχοτόμηση της δραχμής κατά τη διάρκεια του Μικρασιατικού πολέμου (Μάρτιος 1922)

Η Μικρασιατική Καταστροφή, η κατάληξη του Μικρασιατικού πολέμου, τον Αύγουστο του 1922 ήταν ένα γεγονός καίριας σημασίας. Ωστόσο, αυτή η Καταστροφή ήταν συνισταμένη μιας σειράς γεγονότων που εξελίχθηκαν στον ιστορικό χρόνο και μέσα από τη δράση των προσώπων που βρέθηκαν σε θέσεις ευθύνης. Ο εσωτερικός δανεισμός με τη διχοτόμηση του χαρτονομίσματος στον οποίο αναγκάστηκε το ελληνικό κράτος να καταφύγει τον Μάρτιο του 1922, αποτέλεσε μια από τις τελευταίες προσπάθειες ανατροπής της διαφαινομένης ήττας για την Ελλάδα.

Η ήττα του Ελευθ. Βενιζέλου στις εκλογές του Νοεμβρίου του 1920 και η ανάληψη της διακυβέρνησης της χώρας από τις φιλοβασιλικές πολιτικές δυνάμεις έδωσαν τη δυνατότητα στους Συμμάχους να αποσύρουν το συνάλλαγμα που μέσω ενός «ιδιόμορφου δανεισμού» κάλυπτε την κοπή του ελληνικού νομίσματος από το 1917. Οι προσπάθειες σύναψης νέων δανείων απέτυχαν και ενώ οι πολεμικές δαπάνες σε συνδυασμό με τα έξοδα λειτουργίας του κράτους, βάρυναν τον εθνικό προϋπολογισμό, η αντιβενιζελική κυβέρνηση Δημητρίου Γούναρη με υπουργό Οικονομικών τον Πέτρο Πρωτοπαπαδάκη προχώρησε σε αναγκαστικό εσωτερικό δανεισμό μέσω της διχοτόμησης του χαρτονομίσματος.

Στην ανακοίνωση επιχειρείται η εξέταση της σύνολης κοινωνικής και οικονομικής κατάστασης που οδήγησε στον δανεισμό. Ακόμη, παρουσιάζονται οι συζητήσεις που εξελίχθηκαν από πλευράς κυβέρνησης και αντιπολίτευσης, οι διαβουλεύσεις με τις ξένες δυνάμεις και τράπεζες καθώς και οι αντιδράσεις της ελληνικής κοινωνίας κατά την εφαρμογή των οικονομικών μέτρων, εξάγονται, δε, τα σχετικά συμπεράσματα.

Για τις ανάγκες της έρευνας χρησιμοποιείται η μέθοδος του ιστορικοκοινωνικού προτύπου. Η αποδελτίωση του υλικού θα γίνει στο Τμήμα εφημερίδων και περιοδικών της Βιβλιοθήκης της Βουλής καθώς και στο Τμήμα Πρακτικών της, στη Γεννάδειο Βιβλιοθήκη, στα Γενικά Αρχεία του Κράτους (Γ.Α.Κ.) και στο Ιστορικό Αρχείο του Υπουργείου Εξωτερικών.

ΣΥΝΤΟΜΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ:

Ο Χρήστος Δεληγιάννης γεννήθηκε στην Αθήνα. Είναι Διδάκτωρ Νεότερης Ελληνικής Ιστορίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών με ειδίκευση στην Ιστορία Θεσμών και της Εκπαίδευσης. Οι επιστημονικές δημοσιεύσεις του αφορούν στη λειτουργία των θεσμών στο ελληνικό κράτος από το 1830 μέσα από την ανάλυση και αξιολόγηση των ιστορικών πηγών. Έχει συμμετάσχει σε πανελλήνια και διεθνή συνέδρια.

Ο Χαράλαμπος Μπαμπούνης είναι Ομότιμος Καθηγητής του ΠΤΔΕ του Ε.Κ.Π.Α.. Το γνωστικό του αντικείμενο είναι «*Ιστορία του ελληνικού κράτους και των θεσμών του, οι ιστορικές πηγές και η μελέτη τους*». Έχει διατελέσει υπεύθυνος

της μεταπτυχιακής κατεύθυνσης «Ιστορία και Διδακτική της Ιστορίας» και Διευθυντής του Εργαστηρίου Κοινωνικών Επιστημών του Τμήματός του. Το συγγραφικό του έργο αναφέρεται στην Ιστορία το 19ου-20ου αι, στην Εκπαίδευση και την Τοπική Αυτοδιοίκηση, σε θεωρητικά, μεθοδολογικά και ζητήματα Διδακτικής της Ιστορίας.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΑΠΟΥΡΕΙ ΤΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ ΧΙΛΙΑ ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΑ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΔΡΑΧΜΩΝ

ΤΑ ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΜΑΣ ΘΑ ΚΟΠΟΥΝ ΕΙΣΔΥΟ ΚΑΙ ΤΗΜΙΣΥ ΘΑ ΔΟΣΩΜΕΝ ΕΙΣ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

ΤΟ ΤΕΜΑΧΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΙΣΧΥΕΙ ΔΙΑ ΤΟ ΗΜΙΣΥ ΤΟΥ ΟΛΟΥ ΠΟΣΟΥ

ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ ΑΛΛΟΥ ΗΜΙΣΕΩΣ ΜΑΣ ΔΙΑΤΕΛΕΙ ΕΝΤΟΚΟΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑ, ΕΝΕΧΥΡΙΑΖΟΜΕΝΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑΝ

ΜΙΣΘΟΙ, ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΑ, ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ ΠΑΝΡΡΟΝΤΑΙ ΕΙΣ ΑΚΕΡΑΙΟΝ-Η ΔΡΑΧΜΗ ΕΝΙΣΧΥΕΤΑΙ-ΟΥΣΗΜΙΑ ΜΕΤΑΒΛΗΘΑ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΥΝΑΜΙΑΣ

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ
ΤΟΥ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ 1921-1922
ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΟΜΟΝ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
ΕΣΟΔΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΕΚΛΟΓΕΝΤΕΣ ΤΗΣ 17ης ΔΕΚΤΕΜΒΡΙΟΥ 1921
ΕΣΟΔΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΕΚΛΟΓΕΝΤΕΣ ΤΗΣ 17ης ΔΕΚΤΕΜΒΡΙΟΥ 1922
ΕΣΟΔΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΕΚΛΟΓΕΝΤΕΣ ΤΗΣ 17ης ΔΕΚΤΕΜΒΡΙΟΥ 1923

ΕΣΟΔΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΕΚΛΟΓΕΝΤΕΣ ΤΗΣ 17ης ΔΕΚΤΕΜΒΡΙΟΥ 1921
ΕΣΟΔΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΕΚΛΟΓΕΝΤΕΣ ΤΗΣ 17ης ΔΕΚΤΕΜΒΡΙΟΥ 1922
ΕΣΟΔΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΕΚΛΟΓΕΝΤΕΣ ΤΗΣ 17ης ΔΕΚΤΕΜΒΡΙΟΥ 1923

ΕΣΟΔΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΕΚΛΟΓΕΝΤΕΣ ΤΗΣ 17ης ΔΕΚΤΕΜΒΡΙΟΥ 1921
ΕΣΟΔΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΕΚΛΟΓΕΝΤΕΣ ΤΗΣ 17ης ΔΕΚΤΕΜΒΡΙΟΥ 1922
ΕΣΟΔΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΕΚΛΟΓΕΝΤΕΣ ΤΗΣ 17ης ΔΕΚΤΕΜΒΡΙΟΥ 1923

ΕΣΟΔΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΕΚΛΟΓΕΝΤΕΣ ΤΗΣ 17ης ΔΕΚΤΕΜΒΡΙΟΥ 1921
ΕΣΟΔΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΕΚΛΟΓΕΝΤΕΣ ΤΗΣ 17ης ΔΕΚΤΕΜΒΡΙΟΥ 1922
ΕΣΟΔΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΕΚΛΟΓΕΝΤΕΣ ΤΗΣ 17ης ΔΕΚΤΕΜΒΡΙΟΥ 1923

ΕΣΤΕΡΙΚΟΝ ΔΑΡΕΙΟΝ
ΕΝΟΣ ΚΑΙ ΗΜΙΣΕΩΣ ΔΕΚ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΩΝ
ΑΝΤΙ ΚΑΘΟΣΤΟΣ ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΑΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΟΜΟΝ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

ΕΣΤΕΡΙΚΟΝ ΔΑΡΕΙΟΝ
ΕΝΟΣ ΚΑΙ ΗΜΙΣΕΩΣ ΔΕΚ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΩΝ
ΑΝΤΙ ΚΑΘΟΣΤΟΣ ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΑΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΟΜΟΝ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

ΕΣΤΕΡΙΚΟΝ ΔΑΡΕΙΟΝ
ΕΝΟΣ ΚΑΙ ΗΜΙΣΕΩΣ ΔΕΚ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΩΝ
ΑΝΤΙ ΚΑΘΟΣΤΟΣ ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΑΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΟΜΟΝ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

ΕΣΤΕΡΙΚΟΝ ΔΑΡΕΙΟΝ
ΕΝΟΣ ΚΑΙ ΗΜΙΣΕΩΣ ΔΕΚ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΩΝ
ΑΝΤΙ ΚΑΘΟΣΤΟΣ ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΑΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΟΜΟΝ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

ΠΟΣ ΕΚΤΕΛΕΘΗ
ΑΝΟΜΟΛΟΓΗΤΩΝ ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΩΝ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΟΜΟΝ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

ΠΟΣ ΕΚΤΕΛΕΘΗ
ΑΝΟΜΟΛΟΓΗΤΩΝ ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΩΝ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΟΜΟΝ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

ΠΟΣ ΕΚΤΕΛΕΘΗ
ΑΝΟΜΟΛΟΓΗΤΩΝ ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΩΝ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΟΜΟΝ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

ΠΟΣ ΕΚΤΕΛΕΘΗ
ΑΝΟΜΟΛΟΓΗΤΩΝ ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΩΝ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΟΜΟΝ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

<https://www.kathimerini.gr/k/100yk/1006246/dichotomisi-toy-nomismatos/>

Μαρία Δημάση - Αγγελική Μουζακίτη

Καθηγήτρια στο Τμήμα Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών
Δ.Π.Θ. -

Μέλος Ε.ΔΙ.Π. στο Τμήμα Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών
Δ.Π.Θ.

Η Μικρασιατική Καταστροφή και ο ρόλος των Μεγάλων Δυνάμεων στα ελληνικά σχολικά εγχειρίδια Ιστορίας πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Με την ανακοίνωσή μας επιχειρείται η καταγραφή και η ερμηνεία όλων των αναφορών που υπάρχουν στα ελληνικά σχολικά εγχειρίδια Ιστορίας σχετικά με Μικρασιατική Καταστροφή και τον ρόλο των Μεγάλων Δυνάμεων. Συγκεκριμένα καταγράφονται και αποτιμώνται κριτικά οι αναφορές που σχετίζονται κυρίως: α. με τα ιστορικά γεγονότα με έμφαση στην καταστροφή της Σμύρνης ως συμβόλου της ιστορικής αυτής περιόδου της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας, β. το γενικότερο ιστορικό πλαίσιο και γ. τον ρόλο των δρώντων υποκειμένων, τις προσπάθειες συνεργασίας και τους αλληλοσυγκρουόμενους στόχους τους. Μέσα από τη μελέτη των εγχειριδίων στοχεύουμε στην κριτική καταγραφή των τρόπων πρόσληψης πτυχών της Μικρασιατικής Καταστροφής για την ανάδειξη της αμφίδρομης σχέσης του ιστορικού παρελθόντος και του παρόντος μέσα από τη μελέτη των μηχανισμών παραγωγής, διάχυσης και πρόσληψης της ιστορικής γνώσης, στη διατύπωση επιστημονικών προβληματισμών και στην απόπειρα κριτικής θεώρησης της ελληνικής ιστορίας και της συμβολής των προαναφερθέντων στη διαμόρφωση της ελληνικής εθνικής ταυτότητας.

ΣΥΝΤΟΜΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ:

Η Μαρία Δημάση έχει σπουδές στην παιδαγωγική και τη διδακτική με έμφαση στη διδασκαλία της γλώσσας και της λογοτεχνίας και την έρευνα των σχολικών εγχειριδίων. Το ερευνητικό της πεδίο αφορά την ιστορία του γλωσσικού μαθήματος και τα διδακτικά εγχειρίδια της γλωσσικής διδασκαλίας για την ελληνική γλώσσα στον ελλαδικό χώρο αλλά και στην Τουρκία, την έρευνα των σχολικών εγχειριδίων της Ελλάδας και των Παρευξείνιων Χωρών, τη γλωσσική πολιτική και τη γλωσσική παιδεία στην Ελλάδα, καθώς και τη θεωρία και τη διδακτική της λογοτεχνίας και τις πολιτισμικές σπουδές. Ασχολείται με τη διδασκαλία της ελληνικής και των παρευξείνιων γλωσσών ως Γ1 και ως Γ2/ΞΓ. Το ενδιαφέρον της επικεντρώνεται στη μελέτη των ιδιαιτεροτήτων της διδασκαλίας της ελληνικής ως Γ2 σε μουσουλμάνους ενηλίκους της Θράκης και σε αλλοδαπούς και νεοπρόσφυγες μαθητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και στη διδασκαλία της λογοτεχνίας στο σύγχρονο πολυπολιτισμικό κοινωνικό/εκπαιδευτικό περιβάλλον.

Η Αγγελική Μουζακίτη είναι Διδάκτωρ Βαλκανικής Ιστορίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και από τον Νοέμβριο του 2017 εργάζεται ως Ε.ΔΙ.Π.(Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό) στο Τμήμα Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης. Εργάστηκε για πέντε χρόνια ως αποσπασμένη φιλόλογος στο Λεκτοράτο

Νεοελληνικών Σπουδών του Παν/μίου ΑΙ. Ι. Cuza του Ιασίου στη Ρουμανία, όπου ασχολήθηκε τόσο με τη διδασκαλία της νέας ελληνικής γλώσσας ως ξένης σε όλα τα επίπεδα ελληνομάθειας όσο και με το σχεδιασμό και την οργάνωση πολιτιστικών δραστηριοτήτων και επιστημονικών ημερίδων. Έχει δημοσιεύσει άρθρα σε πρακτικά συνεδρίων και επιστημονικά περιοδικά και έχει αναλάβει την επιμέλεια μελετών πάνω σε ζητήματα ταυτότητας και ετερότητας, σύγχρονης βαλκανικής ιστορίας και ιστοριογραφίας αλλά και πάνω σε ζητήματα διδασκαλίας της νέας ελληνικής ως ξένης σε ρουμανόφωνους.

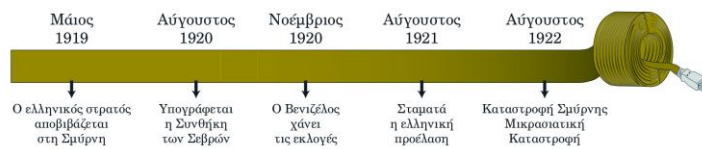
Κεφάλαιο 5

Η Μικρασιατική Εκστρατεία και η Καταστροφή

Μετά το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου η Ελλάδα, ως νικήτρια χώρα, απέστειλε στρατό στη Μικρά Ασία. Το όνειρο της απελευθέρωσης των αλύτρωτων αδελφών της περιοχής φάνηκε προς στιγμή να πραγματοποιείται. Όμως σύντομα οι ελπίδες διαψεύστηκαν. Στα τέλη Αυγούστου του 1922 τα τουρκικά στρατεύματα νίκησαν οριστικά τον ελληνικό στρατό. Η ήττα του ελληνικού εκστρατευτικού σώματος είχε ως συνέπεια την καταστροφή του μικρασιατικού ελληνισμού και τον ξεριζωμό του από τις εστίες του, την αποκαλούμενη Μικρασιατική Καταστροφή.

▲ Η Σμύρνη καίγεται, οι χριστιανοί κάτοικοι της προσπαθούν απεινωσμένα να σωθούν, ενώ οι ναύτες των συμμαχικών δυνάμεων παρακολουθούν αμέτοχοι

Στράτος Δορδανάς
Επίκουρος Καθηγητής Ιστορίας
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

**«Ανακριτική Επιτροπή Ελέγχου Δοσιλόγων Μ. Ασίας»:
Η παγκαλική δικτατορία και η κληρονομιά της Δίκης των Έξι**

Είναι γνωστές οι απροκάλυπτες παρεμβάσεις τόσο του Θεόδωρου Πάγκαλου όσο και του Γεώργιου Κονδύλη στο έργο της «Ανακριτικής Επιτροπής Επιχειρήσεων Μ. Ασίας», η οποία είχε συγκροτηθεί τον Φεβρουάριο του 1923 με πρόεδρο τον Κωνσταντίνο Μαζαράκη-Αινιάν, για να ενεργήσει ανακρίσεις για τα γεγονότα της δεύτερης περιόδου της μικρασιατικής εκστρατείας (1η Νοεμβρίου 1920 έως την Καταστροφή). Παρεμβάσεις που οδήγησαν έναν και πλέον χρόνο αργότερα στη διάλυσή της. Είναι επίσης γνωστό ότι μετά την εγκαθίδρυση της δικτατορίας, ο Πάγκαλος προχώρησε στη συγκρότηση της «Ανακριτικής Επιτροπής Ελέγχου Δοσιλόγων Μικράς Ασίας (ΑΕΕΔΜΑ)» υπό τον έλεγχο του υπουργείου Στρατιωτικών. Στόχος της παρούσας ακοίνωσης είναι να παρακολουθήσει τον ανοικτό και απόλυτα ενεργό κύκλο του Εθνικού Διχασμού μέσα από τις εργασίες των προαναφερόμενων επιτροπών, λαμβανομένου υπόψη του καταλυτικού ρόλου που διαδραμάτισε ο Πάγκαλος στη Δίκη των Έξι, την κληρονομιά της οποίας δεν είχε καμία πρόθεση να απεκδυθεί κατά τη διάρκεια της βραχύβιας δικτατορίας του. Οι ερωτήσεις για παράδειγμα που τέθηκαν στον Αναστάσιο Παπούλα, κατά την κατάθεσή του ενώπιον της ΑΕΕΔΜΑ τον Φεβρουάριο του 1926, κεφαλαιοποιούν ένα σημαντικό μέρος της συνολικής προβληματικής που κατέλαβε τον δημόσιο και ιδιωτικό βίο μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή και επιτρέπουν τον αναστοχασμό σε σχέση με αυτά καθαυτά τα γεγονότα και τις συνέπειές του, όχι με τους υπαίτιους. Και αυτό γιατί η αναζήτηση ευθυνών «ικανοποίησε» το λαϊκό και εθνικό αίσθημα με την εκτέλεση των Έξι και συνεχίστηκε στις τάξεις των στρατιωτικών με τρόπους που αφήνουν να αναδυθούν στην επιφάνεια, σύμφωνα με την εύστοχη επισήμανση του Θάνου Βερέμη, όψεις των παρασκηνίων για την «μικροπολιτική της άρχουσας φατρίας στο στράτευμα», επιβεβαιώνοντας την βαθιά εδραιωμένη παράδοση της διαπλοκής του στρατού με την πολιτική.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Ο Στράτος Δορδανάς είναι Επίκουρος Καθηγητής Ιστορίας στο Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στη μελέτη των σχέσεων της Γερμανίας με τις βαλκανικές χώρες τον 19ο-20ο αιώνα, καθώς και σε ζητήματα σχετικά με την ιστορία του ελληνικού μακεδονικού χώρου. Ειδικεύεται στην πολιτική-διπλωματική και κοινωνική ιστορία, στη μελέτη των πολεμικών συρράξεων και των εμφύλιων συγκρούσεων, με σημεία αναφοράς τους δύο παγκοσμίους πολέμους.

Σοφία Ιακωβίδου

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Δ.Π.Θ.

Ένας άλλος ορίζοντας της χίμαιρας: η Γαλήνη του Ηλία Βενέζη

«Τίποτα δεν είναι πιο πικρό από ένα παιδάκι λυπημένο που σκέφτεται· έγραφε ένας μεγάλος μυθιστοριογράφος». Αυτό σημειώνει ο Ηλίας Βενέζης στον πρόλογο της τρίτης έκδοσης της *Γαλήνης*, της δικής του απόπειρας συνθηκολόγησης με αυτήν την πικρία μέσα από τη μυθοπλασία. Εμμέσως αποδίδει έτσι και τη δική του συγγραφική κοιτίδα. Όλο του το έργο είναι μια διαπραγμάτευση της πικρίας – αυτής της λέξης/αίσθημα που επανέρχεται με χαρακτηριστική συχνότητα στο συγκεκριμένο βιβλίο, μια και ποτίζει ανεξάλειπτα, ως κηλίδα που απλώνεται, το σύνολό του. Αντί για διάβρωση όμως από την πικρία, το μυθιστόρημα βρίσκει στη γαλήνη έναν άλλο ορίζοντα για τη χίμαιρα. Γι' αυτό και την ανάγει σε τίτλο, όπως έκανε ο Καραγάτσης με τη δική του *Χίμαιρα*, που σε ύστερη επεξεργασία μετέτρεψε στη γνωστότερη *Μεγάλη χίμαιρα*. Υπήρξε χίμαιρα, μεγάλη ή άπιαστη, η γαλήνη στην οποία προσέβλεπαν οι Μικρασιάτες της προσφυγιάς που πρωταγωνιστούν στο έργο; Πώς σκηνοθετείται ο θίασος των ανθρώπων αυτών, πώς και ποιοι χαρακτήρες προσπαθούν να σηκώσουν κεφάλι εντός του; Πώς διαπραγματεύονται το δικό τους ριζικό και μαζί τους η μυθοπλασία τη βιαιότητα ενός ξεριζωμού που όρισε η Ιστορία; Υπάρχουν κοινά στοιχεία μεταξύ της διαχείρισης της εθνικής και της προσωπικής κρίσης;

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Σοφία Ιακωβίδου γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη όπου και σπούδασε Νεοελληνική Φιλολογία. Συνέχισε τις σπουδές της στο Παρίσι (Paris IV, INALCO) και το Μπέρμινγχαμ ως επισκέπτρια ερευνήτρια. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται στην κοινωνιολογία της λογοτεχνίας, τις σπουδές του φύλου, τη θεωρία της αυτοβιογραφίας, τη συγκριτική γραμματολογία. Οι δημοσιεύσεις της αφορούν στη λογοτεχνία του 19^{ου} και κυρίως του 20^{ου} αιώνα, την πρόσφατη πεζογραφική παραγωγή καθώς και τις καβαφικές σπουδές. Έχει διδάξει νεοελληνική λογοτεχνία και θεωρία λογοτεχνίας στα Πανεπιστήμια Ιωαννίνων, Δ. Μακεδονίας, Α.Π.Θ. και στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στο Δ.Π.Θ. (ΤΕΕΠΗ).

Μαρία Καραβασίλη - Γιώργος Πετρίδης
Αρχιονόμος, Βιβλιοθηκονόμος - Ιστορικός

***Όψεις της εγκατάστασης και αποκατάστασης των προσφύγων,
βάσει του αρχείου των Εκτιμητικών Επιτροπών Ανταλλαξίμων
του Υπουργείου Γεωργίας (1926).
Η περίπτωση της επαρχίας Λυκίας***

Η Λυκία χαρακτηρίζεται ως χώρα «πολυανθρωποτάτη» από τον Κ. Γ. Λαμέρα με τις «δίδυμες» κοινότητες Μάκρη και το Λιβίσι να αποτελούν σημεία αναφοράς της περιοχής. Η Μάκρη υπήρξε έδρα του ομώνυμου καζά, σημαντικό λιμάνι και οικονομικό κέντρο, αφενός λόγω των μεταρρυθμίσεων του Τανζιμάτ, αφετέρου λόγω των ορυχείων χρωμίου. Το γειτονικό Λιβίσι βρισκόταν σε αλληλένδετη σχέση με τη Μάκρη και υπαγόταν διοικητικά σ' αυτήν. Οι Μακρολιβισιανοί ακολούθησαν το δρόμο της προσφυγιάς, διατηρώντας ωστόσο την παράδοση και άσβεστη τη μνήμη των προγόνων τους.

Σκοπός της παρούσας ανακοίνωσης είναι να φωτιστεί η συνολική πορεία της εγκατάστασης και αποκατάστασης των προσφύγων από την επαρχία Λυκίας. Στους επιμέρους στόχους συγκαταλέγονται: α. η αποτύπωση των πτυχών της κοινωνικής και οικονομικής ζωής των προσφύγων πριν και μετά την Ανταλλαγή των πληθυσμών, β. η ανάδειξη της γεωγραφικής διασποράς τους στα όρια του νεοελληνικού κράτους, γ. η εξέταση και παρατήρηση δημογραφικών και πολιτισμικών στοιχείων, δ. η ερμηνεία των αποφάσεων των εκτιμητικών επιτροπών, ως προς τις προσφυγικές αιτήσεις.

Η πρωτοτυπία της μελέτης έγκειται αφενός στην αξιοποίηση του πρωτογενούς ανέκδοτου αρχειακού υλικού των Πρωτοβάθμιων Εκτιμητικών Επιτροπών (Κοινοτικών Επιτροπών) του Υπουργείου Γεωργίας, Λιβισίου, Μάκρης και Ταρσανά, με έδρα την Αθήνα και αφετέρου στη συστηματικότερη καταγραφή και ανάλυση των δεδομένων, που προκύπτουν από την έρευνα. Αρμοδιότητά των εν λόγω επιτροπών ήταν να αξιολογήσουν την εγκαταληφθείσα προσφυγική περιουσία (κινητή και ακίνητη), να ελέγξουν την ορθότητα των αποβληθεισών αιτήσεων και να επιδικάσουν το ανάλογο χρηματικό ποσό, με βάση τα δικαιολογητικά, τις συλλεγμένες πληροφορίες και την κρίση τους. Το αρχειακό υλικό περιλαμβάνει τα Μητρώα των αιτούντων, τα βιβλία εισοδημάτων, τα πρακτικά των συνελεύσεων και τις πράξεις των εκτιμητικών επιτροπών.

ΣΥΝΤΟΜΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ:

Η Μαρία Μ. Καραβασίλη είναι απόφοιτος των τμημάτων Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας & Μουσειολογίας του Ιονίου Πανεπιστημίου και Ιταλικής Γλώσσας & Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Ε.Κ.Π.Α. Ακολούθησε μεταπτυχιακές σπουδές με θέμα την «Πολιτισμική Πληροφορική και Επικοινωνία (Κατεύθυνση Μουσειολογίας)» στο Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου και με θέμα την «Κριτική και Έκδοση Ιστορικών και Αρχειακών Πηγών» στο Τμήμα Ιστορίας του Ιονίου Πανεπιστημίου. Εργάζεται ως βιβλιοθηκονόμος στη Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης της Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε. και είναι Αντιπρόεδρος του Συλλόγου

Αποφοίτων Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας & Μουσειολογίας του Ιονίου Πανεπιστημίου.

Ο Γιώργος Γ. Πετρίδης είναι απόφοιτος του Τμήματος Ιστορίας του Ιονίου Πανεπιστημίου, τελειόφοιτος της Θεολογικής Σχολής του Ε.Κ.Π.Α και έχει παρακολουθήσει σεμινάρια ελληνικής Παλαιογραφίας στο Μορφωτικό Ίδρυμα της Εθνικής Τραπέζης. Διαθέτει πολυετή φροντιστηριακή πείρα ως Φιλολόγος-Ιστορικός και είναι επίτιμο μέλος της Εταιρίας Ιστορικών Ερευνών «Λυκία».

Πρόσφυγες από το Λιβίσι στη Ρόδο

<https://www.rodiaki.gr/article/401777/ekato-oikogeneies-sth-rodo-apo-to-libisi-ths-toyrkias-dihgoyntai>

Η λογοτεχνία ως μέσο διατήρησης της συλλογικής μνήμης του Ποντιακού Ελληνισμού

Η λογοτεχνία μπορεί να ιδωθεί ως ένας «τόπος μνήμης» της Μικρασιατικής Καταστροφής (εν προκειμένω με ειδική αναφορά στον Ποντιακό Ελληνισμό) που αποτυπώνει τα γεγονότα της εποχής και το τραύμα των προσφύγων μέσα από τη διαθλασμένη ματιά της τέχνης του λόγου και την ιδιοπροσωπία του κάθε δημιουργού. Μαζί με άλλους παράγοντες (προσφυγικά σωματεία, ερευνητικά κέντρα κλπ) έχει συντελέσει στη συγκρότηση και διατήρηση της συλλογικής μνήμης των προσφύγων.

Η λογοτεχνική απεικόνιση των γεγονότων της Μικρασιατικής Καταστροφής από τη γραφίδα Ποντίων συγγραφέων της «πρώτης» προσφυγικής γενιάς φαίνεται να απουσιάζει, με εξαίρεση ίσως το πεζογράφημα *Γη του Πόντου* του Δ. Ψαθά (1966). Πόντιοι συγγραφείς αυτής της γενιάς (π.χ. Π. Μελανοφρύδης, Γ. Ζερζελίδης, Σ. Χριστοφορίδης-Σαρπόγλης, Γ. Κανδηλάπτης-Κάνις) δημοσιεύουν έργα στην ποντιακή διάλεκτο, μάλλον γλωσσικά απροσπέλαστα στους περισσότερους Ελλαδίτες, με ιστορίες που λαμβάνουν χώρα συχνά πριν το 1922.

Τα παιδιά των Ποντίων προσφύγων, η «δεύτερη» προσφυγική γενιά, δημοσιεύουν πεζογραφήματα που έχουν μεγαλύτερη απήχηση στο ευρύ κοινό, καθώς γράφονται πλέον στην κοινή νεοελληνική: Χ. Σαμουηλίδης (1927-), Θ. Καλλιφατίδης (1938-). Το θέμα του «διωγμού» των Ελλήνων Ποντίων πριν το 1922, με την κινηματογραφική μεταφορά του αφηγήματος *Ταμάμα. Η αγνοούμενη του Πόντου* (1992) του Γ. Ανδρεάδη (1936-) από την Γιεσίμ Ουστάογλου, περνά τα σύνορα της Ελλάδος (2004). Το μυθιστόρημα *Το κόκκινο ποτάμι* (1998) του Χ. Τσιρκινίδη (1938-), ένα αφιέρωμα στη γενοκτονία των Ποντίων, με την τηλεοπτική μεταφορά του το 2019, γίνεται γνωστό στο πανελλήνιο. Ωστόσο, η γενοκτονία του Ποντιακού Ελληνισμού αποκτά παγκόσμια απήχηση μετά τη δημοσίευση του μυθιστορήματος *Not Even My Name* (Ούτε το όνομά μου, 2001) της Thea Halo (1941-) στα αγγλικά, στο οποίο η συγγραφέας εξιστορεί τον αφανισμό της οικογένειάς της μητέρας της, Σάνο (Θυμιάς) Χάλο και άλλων Ελλήνων Ποντίων και Ασυριών.

Από τους συγγραφείς της «τρίτης» προσφυγικής γενιάς αναφέρουμε ενδεικτικά τον Κ. Διαμαντίδη (1952-), που γράφει στην ποντιακή διάλεκτο, και τον περίπου ομήλικο αρτινό συγγραφέα Γ. Καλπούζο (1960-). Η μελέτη αυτή, για λόγους οικονομίας χώρου, εστιάζεται στην πεζογραφία και διερευνά θεματικούς άξονες όπως: γεγονότα πριν το 1922, εκτοπισμός, προσφυγιά, εικόνες του Άλλου, ρόλος των Ξένων Δυνάμεων.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Φιλοθέη Κολίτση είναι πτυχιούχος του Τμήματος Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Στο ίδιο Τμήμα έχει εκπονήσει τη μεταπτυχιακή της εργασία *Καχτίτσης και Αναγνώστης* (1993). Έχει εκπονήσει τη διδακτορική της διατριβή στο Πανεπιστήμιο του Cambridge της Αγγλίας με θέμα: *Μοντερνισμός και Παράδοση στην Ελληνική Πεζογραφία του 1920*

[Modernity and Tradition in Greek Prose Fiction of the 1920s] (1999). Έχει διδάξει ως ειδικός επιστήμονας στο Α.Π.Θ. (2001-2009) μαθήματα λογοτεχνίας και θεωρίας της λογοτεχνίας. Εργάζεται ως φιλόλογος στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, τα τελευταία πέντε χρόνια ως διευθύντρια του Εσπερινού ΓΕΛ Αμπελοκήπων Θεσσαλονίκης. Έχει λάβει μέρος σε πολλά συνέδρια και ημερίδες στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ "ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΑΛΙΟΡΗΣ"

ΠΕΡΙΜΕΝΟΝΤΑΣ ΤΑ ΣΥΝΝΕΦΑ

Μια βραβευμένη ταινία της σκηνοθέτιδας Γιεσίμ Ουστάογλου

ΑΙΘΟΥΣΑ ΔΡΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ "ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΑΛΙΟΡΗΣ"

Σάββατο 17 Μαρτίου 2018
ΩΡΑ: 7:00 Μ.Μ.

Σενάριο της ταινίας βασίζεται στο μυθιστόρημα «*Ταμάμα - Η αγνοούμενη του Πόντου*» του Γιώργου Ανδρεάδη, για το οποίο και θα γίνει εκτενέστερη αναφορά πριν την προβολή.

ΧΡΟΪΔΟΥ ΒΙΚΤΩΡΙΑ, αφηγήτρια
ΤΑΣΟΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ, ποντιακή λύρα

ΠΡΟΛΟΓΙΖΟΥΝ & ΣΥΝΤΟΝΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΚΔΗΛΩΣΗ:
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΑΚΕΔΟΣ, ιστορικός τέχνης
ΑΝΤΩΝΗΣ ΒΑΡΒΑΤΣΟΥΛΙΑΣ, πολιτισμικός ερευνητής

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΜΑΓΙΚΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΒΔΗΡΩΝ | τ.: 25413 52597 | κιν.: 69771 21172 | φ.: 25413 52598

Θεοδώρα Κοντογεώργη

Υποψήφια Διδάκτωρ Νεοελληνικής Φιλολογίας Ε.Κ.Π.Α.

Στιγματικές αναπαραστάσεις της γυναικείας ταυτότητας σε κείμενα της μικρασιατικής πεζογραφίας

Στην παρούσα μελέτη διερευνάται ο τρόπος που αναπαριστάται η παρουσία των γυναικών σε κείμενα πεζογραφίας που εμπνέονται από τη θεματική της Μικρασιατικής Καταστροφής ως φορέων τόσο της εθνικής όσο και της έμφυλης ταυτότητας. Η αναπαραστάση της γυναικείας συμφοράς, ως απόρροιας του εθνικού τραύματος, αναδεικνύει προκαταλήψεις και προβληματισμούς για τη γυναίκα ως αποδέκτη των δεινών του πολέμου – πενθούσα, διασυρόμενη, σκλαβωμένη, παρωδημένη. Έτσι, στο λογοτεχνικό περιβάλλον των χαμένων πατρίδων, οι γυναίκες βιώνουν αλγεινές εμπειρίες: την αγωνία και τον φόβο, την απώλεια και τη στέρηση, την ορφάνια ή τη χηρεία, τον διωγμό, την αιχμαλωσία και την κακοποίηση, τον οδυρμό και την ικεσία, την ταπείνωση, την αλλοτρίωση και τον ξεπεσμό, αναπαράγοντας στερεότυπα μιας αδύναμης και φθαρμένης ταυτότητας. Καθώς εκφράζονται οι κίνδυνοι και τα ποικίλα τραύματα της γυναίκας-θύματος του πολέμου, προβάλλεται η εικόνα μιας ύπαρξης ετερόφωτης και υποταγμένης, και γι' αυτό ανήμπορης να επιβιώσει αυτόνομα. Όλα αυτά πλαισιωμένα με τη θρηνητική διάθεση ενός διά παντός απολεσθέντος παραδείσου.

Η ανακοίνωση επιχειρεί να διατρέξει ένα σώμα κειμένων ώστε να καταλήξει σε γενικότερα συμπεράσματα για τον τρόπο αναπαραστάσης της γυναικείας ταυτότητας, όπως αυτή οικοδομείται στο πλαίσιο της εθνικής καταστροφής. Έτσι εστιάζει σε έργα ανδρών όσο και γυναικών πεζογράφων του μοντερνισμού και της μεταπολεμικής περιόδου (Η. Βενέζη, Σ. Μυριβήλη, Κ. Πολίτη, Τ. Αθανασιάδη, Δ. Σωτηρίου, Μ. Ιορδανίδου κ.ά.). Η μελέτη του θέματος διενεργείται επί τη βάση της πολιτιστικής κριτικής, της φεμινιστικής κριτικής και της πολιτικής φιλοσοφίας.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Θ. Κοντογεώργη είναι φιλόλογος, κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών του Τμήματος Φιλολογίας του Ε.Κ.Π.Α. και Υποψήφια Διδάκτωρ Νεοελληνικής Φιλολογίας του ίδιου ιδρύματος, στο επιστημονικό πεδίο της Θεωρίας της Λογοτεχνίας. Τα επιστημονικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται σε ζητήματα αναπαραστάσεων, ιδεολογίας και ταυτοτήτων (έμφυλων και πολιτικο-κοινωνικών) και στην ποιητική τους, όπως εμφανίζονται στη δημόσια σφαίρα και στη νεοελληνική λογοτεχνία. Η διδακτορική της διατριβή άπτεται των θεωρητικών κλάδων της αφηγηματολογίας, της ρητορικής και της πολιτισμικής κριτικής, ειδικότερα μελετά τους αφηγηματικούς τρόπους (ποιητική, λειτουργία, σημασία) σε κείμενα της νεοελληνικής πεζογραφίας του μοντερνισμού και του μεταμοντερνισμού. Έχει συμμετάσχει σε συνέδρια με ανακοινώσεις και σε συλλογικούς τόμους.

Θανάσης Β. Κούγκουλος

Επίκουρος Καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο:

Σημειωτική: Λογοτεχνική ανάλυση και πολιτισμική ερμηνεία

Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ.

Ο αξιακός κώδικας της Αριστεράς και η μυθοπλασία του μικρασιατικού ζητήματος: Το μυθιστόρημα Γκιαούρ (1956) του Νίκου Παπαπερικλή

Στην ανακοίνωσή μας θα ασχοληθούμε μ' ένα μυθιστόρημα από τον κύκλο των αφηγήσεων της ζωής των Ελλήνων στη Μικρά Ασία και της συνακόλουθης Μικρασιατικής Καταστροφής, το οποίο παρότι συζητιέται στην εποχή του, αγνοείται από τις σχετικές μελέτες που εξετάζουν συνολικά τον συγκεκριμένο θεματικό άξονα στη νεοελληνική πεζογραφία (π.χ. των Thomas Doulis και Τόνιας Καφετζάκη). Πρόκειται για το μυθιστόρημα *Γκιαούρ* του Νίκου Παπαπερικλή (Γλαύκου), το οποίο προέρχεται από το ομώνυμο διήγημα της συλλογής *Επί γης ειρήνη...* (1955), εκδίδεται τον Δεκέμβριο του 1956 και επανακυκλοφορεί σε δεύτερη έκδοση το 1976.

Ο προσφυγικής καταγωγής δημοσιογράφος και λογοτέχνης Νίκος Παπαπερικλής (1908-1988) είναι γνωστή προσωπικότητα του χώρου της Αριστεράς. Το 1928 εντάσσεται στις γραμμές του ΚΚΕ, σπουδάζει στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και αναλαμβάνει ηγετικό ρόλο στο φοιτητικό κίνημα. Το 1935 αποβάλλεται από το πανεπιστήμιο λόγω της πολιτικής του δράσης και γίνεται μόνιμος συνεργάτης της εφημερίδας *Ριζοσπάστης*. Το καθεστώς του Μεταξά και οι κατοχικές δυνάμεις τον εξορίζουν στον Αη-Στράτη, στην Ακροναυπλία και στο στρατόπεδο Λάρισας, απ' όπου δραπετεύει και βγαίνει αντάρτης στο βουνό με το ΕΑΜ και τον ΕΛΑΣ. Από την περίοδο του Εμφυλίου και έως τη δεκαετία του 1950 εκτοπίζεται στη Γυάρο και στη Μακρόνησο μαζί με τον Μενέλαο Λουντέμη. Από τη Μεταπολίτευση και μετά υπογράφει το χρονογράφημα του *Ριζοσπάστη* ως Νίκος Φιλικός.

Το μυθιστόρημα *Γκιαούρ* εστιάζει στο χρονικό διάστημα πριν από τη Μικρασιατική Καταστροφή και στις συνθήκες συμβίωσης των σύνοικων εθνοθρησκευτικών κοινοτήτων. Ο Νίκος Παπαπερικλής, έπειτα από την πολιτική εμπειρία της συγκρουσιακής δεκαετίας του 1940, επιχειρεί μία ταξική ανάγνωση της ύστερης φάσης της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Με επίκεντρο τη ληστρική-αντιστασιακή δράση του κεντρικού ήρωα, του Ρωμιού Γκιαούρ, εκτυλίσσεται μία απόπειρα εξέγερσης των καταπιεσμένων εθνοομάδων της Ανατολής ενάντια στη στυγνή εξουσία του σουλτάνου και στην απάνθρωπη εκμετάλλευση των πλουτοκρατών. Με βάση τη σημειωτική προσέγγιση, αναλύουμε τον αξιακό κώδικα της Αριστεράς και την αριστερή μυθοπλαστική πρόσληψη της Μικρασιατικής τραγωδίας στο μυθιστόρημα.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Ο Θανάσης Β. Κούγκουλος τελείωσε τις εγκύκλιες σπουδές του στην Αλεξανδρούπολη. Σπούδασε στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Έλαβε διδακτορικό δίπλωμα Νέας Ελληνικής

Φιλολογίας από το Τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Εργάστηκε ως φιλόλογος στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Από τον Οκτώβριο του 2008 έως τον Ιανουάριο του 2012 δίδαξε Νέα Ελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία στο Τμήμα Νεοελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Trakya στην Αδριανούπολη της Τουρκίας. Την περίοδο 2013-2016 δίδαξε σε μεταπτυχιακό πρόγραμμα του Ινστιτούτου Κοινωνικών Επιστημών (Sosyal Bilimler Enstitüsü) του ίδιου Πανεπιστημίου και στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα «Γλώσσα και Λογοτεχνία στην Εκπαίδευση» του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Από το 2017 διδάσκει ως Ε.ΔΙ.Π. και από το 2022 ως Επίκουρος Καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Σημειωτική: λογοτεχνική ανάλυση και πολιτισμική ερμηνεία» στο Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης και ως μέλος ΣΕΠ στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα «Δημιουργική Γραφή» του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου.

Γιώργος Κούζας

Επίκουρος Καθηγητής Αστικής Λαογραφίας
Τμήμα Φιλολογίας Ε.Κ.Π.Α.

***Συγκρότηση επιχειρήσεων Μικρασιατών προσφύγων
στην Αθήνα κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου.
Από την τεχνογνωσία της επιβίωσης στη
σύγχρονη επιχειρηματική δραστηριότητα.
Το παράδειγμα των αλλαντοπωλείων στην οδό Ευριπίδου***

Η παρούσα ανακοίνωση έχει μια πολλαπλή στόχευση: α. να αναδειχθεί η μεταφορά παραδοσιακών τεχνικών παρασκευής τροφών από τη Μικρά Ασία στον κυρίως ελλαδικό χώρο και ιδιαίτερα στον αστικό χώρο της Αθήνας και του Πειραιά, β. επίσης, έμφαση θα δοθεί στη διαγενεακή μεταβίβαση των τεχνικών παρασκευής αλλαντικών από τους πρόσφυγες πρώτης γενιάς στις επόμενες γενιές και με ποιους τρόπους αυτές οι τεχνικές σήμερα προβάλλονται μέσα στα πλαίσια μιας εμπορικής «παραδοσιακότητας», γ. τέλος, θα επικεντρωθούμε στον μετασχηματισμό αυτών των μικρών μαγαζιών του Μεσοπολέμου σε εύρωστες επιχειρήσεις που έχουν διανύσει μια μακρά διαδρομή 100 ετών και οι οποίες τα τελευταία χρόνια μετεξελίσσονται και σε εστιατόρια με μικρασιατικό φαγητό. Η διάσταση αυτή είναι εξίσου σημαντική στο πλαίσιο προώθησης της μικρασιατικής διατροφικής κουλτούρας από διάφορα εστιατόρια στην Αθήνα σήμερα, που όμως σε πολύ μεγάλο βαθμό είναι μια απόλυτα εμπορευματοποιημένη διαδικασία.

Στην ανακοίνωση θα παρουσιαστούν δύο περιπτώσεις τέτοιων οικογενειακών επιχειρήσεων (Μιράν και Αραπιάν). Πρόκειται για γνωστά αλλαντοπωλεία στην οδό Ευριπίδου στο Ιστορικό Κέντρο της Αθήνας, που σήμερα έχουν μετεξελιχθεί σε μεγάλες επιχειρήσεις συνδεδεμένες με μονάδες βιομηχανικής παραγωγής καθώς και με αλυσίδες εστιατορίων στην Αθήνα (Καραμανλίδικα του Φάνη). Η ανακοίνωση στηρίζεται σε επιτόπια εθνογραφική έρευνα στην οδό Ευριπίδου και σε αφηγήσεις ζωής των ιδιοκτητών και των μελών των οικογένειών τους.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Ο Γιώργος Κούζας σπούδασε φιλολογία και λαογραφία στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Είναι Επίκουρος Καθηγητής Αστικής Λαογραφίας στο Τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και μέλος του Συνεργαζόμενου Επιστημονικού Προσωπικού (ΣΕΠ) του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Έχει διδάξει λαογραφία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης και το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, ενώ έχει εργαστεί ως ερευνητής σε ερευνητικά προγράμματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και το Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Δημήτριος Αντ. Κουντουράκης

Υποψήφιος Διδάκτωρ Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ.

Η Μικρασιατική Καταστροφή μέσα από το αρχείο της αγιορειτικής Μονής Σίμωνος Πέτρας

Στα Κεντρικά Αρχεία της Ιεράς Μονής Σίμωνος Πέτρας στο Άγιον Όρος, στην υποκατηγορία της προσωπικής αλληλογραφίας των μοναχών, φυλάσσονται κάποιες χειρόγραφες επιστολές Σιμωνοπετριτών πατέρων, οι οποίοι κατάγονταν από διάφορες πόλεις και χωριά της Μ. Ασίας. Στις επιστολές διασώζονται άμεσες και έμμεσες πληροφορίες για τη Μικρασιατική Καταστροφή, και επιπλέον οι ελπίδες, οι διαψεύσεις, οι αντικειμενικές δυσκολίες και οι ανασφάλειες που ταλάνιζαν τα συγγενικά πρόσωπα των Μικρασιατών μοναχών της Μονής κατ' εκείνη την περίοδο. Τα προσωπικά στοιχεία των εν λόγω μικρασιατικής καταγωγής Σιμωνοπετριτών πατέρων αντλούνται από τα μοναχολόγια της Μονής και τη βιβλιογραφία.

Είναι χαρακτηριστικό ότι οι καθηγούμενοι της Μονής Σιμωνόπετρας από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα και καθ' όλον τον 20^ό ήταν Μικρασιάτες, με καταγωγή από τα Αλάτσατα, τα Βουρλά, το Ρεΐς-Δερέ της Κρήνης (Τσεσμέ) κλπ., ενώ και η υπόλοιπη Αδελφότητα συγκροτούνταν κατά βάση από μοναχούς μικρασιατικής καταγωγής. Για αυτόν τον λόγο η Σιμωνόπετρα αποκαλούνταν πολύ συχνά με το προσωνύμιο «Το Μικρασιάτικο Μοναστήρι».

Στην ανακοίνωση θα παρουσιαστεί η καταγραφή των γεγονότων μέσα από την αλληλογραφία του οσίου Γέροντα Ιερωνύμου του Μικρασιάτη (Ιωάννης Διακογιώργης, 1871-1957), με καταγωγή από το Ρεΐς-Δερέ, των πατέρων Μελετίου (Μιχαήλ Γεωργίου, 1860-1926) από τα Βουρλά της Σμύρνης, Κορηλίου (Κωνσταντίνος Μόρτης, 1867-1926) από τα Αλάτσατα, Γερμανού (Γεώργιος Βασιλάκης, 1884-1956) από το Ρεΐς-Δερέ, Ανδρονίκου (Αθανάσιος Δημητρίου, 1862-1939) από τα Αλάτσατα, Παρθενίου (Παναγιώτης Ρέπας, 1859-1930), επίσης από τα Αλάτσατα, ιερομονάχου Δαμασκηνού (Γεώργιος Ιωάννου 1881-1949) από το Ρεΐς-Δερέ και άλλων.

Η ανακοίνωση στοχεύει αφενός στην ανάδειξη της προσωπογραφίας των μικρασιατικής καταγωγής Σιμωνοπετριτών πατέρων και αφετέρου στην παρουσίαση άγνωστων πτυχών της Μικρασιατικής Καταστροφής, της ανταλλαγής των πληθυσμών που ακολούθησε μετά τη Συνθήκη της Λοζάνης και της προσπάθειας αποκατάστασης των προσφύγων, όπως αυτές αναδεικνύονται από την προσωπική αλληλογραφία των μοναχών της Μονής με τα συγγενικά τους πρόσωπα.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Ο Δημήτριος Αντ. Κουντουράκης είναι Υποψήφιος Διδάκτωρ του Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ. στον Τομέα της Ιστορίας της Βυζαντινής Τέχνης. Το θέμα της διδακτορικής διατριβής του είναι «Παπίκιον Όρος και Άγιον Όρος. Καλλιτεχνικές σχέσεις και θεσμοί». Γεννήθηκε στην Αλεξανδρούπολη, όπου ολοκλήρωσε τις εγκύκλιες σπουδές του. Σπούδασε στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας Α.Π.Θ. και πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές στο Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ. Επιπλέον, είναι κάτοχος διπλώματος Βυζαντινής Μουσικής και πτυχίου Αντίστιξης. Εργάστηκε ως αρχαιολόγος στην 12η και την

15η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων στα έργα συντήρησης και ανάδειξης Κοσμοσώτειρας Φερών, Χάνας Τραϊανούπολης και Κάστρου Πυθίου. Πραγματοποίησε ανασκαφές σε οθωμανικά έργα ύδρευσης των Φερών, επιφανειακές έρευνες στον Ν. Έβρου, καταγραφή εικόνων, κειμηλίων και επιγραφών στα Εκκλησιαστικά Μουσεία, τους ναούς και τις μονές των Μητροπόλεων Αλεξανδρουπόλεως και Διδυμοτείχου και έρευνες στα Αρχεία της Μητροπόλεως Διδυμοτείχου και της αγιορειτικής Μονής Σιμωνόπετρας. Σήμερα ζει στο Σουφλί, όπου εργάζεται ως φιλόλογος στο Γενικό Λύκειο της πόλης. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στη μελέτη της ιστορίας και των μνημείων της βυζαντινής και μεταβυζαντινής Θράκης, καθώς και στη μελέτη των κοινών καλλιτεχνικών και θεσμικών σχέσεων των μονών του Παπικίου Όρους με το Άγιον Όρος. Πρόσφατα εκδόθηκε από την Ιερά Μητρόπολη Μαρωνείας και Κομοτηνής η μελέτη του με τίτλο *Παπίκιον Όρος και Ιβηρική Αριστοκρατία του Βυζαντίου. Η Μονή του Αγίου Γεωργίου, Η Μαρία η Αλανή και ο Γρηγόριος Πακουριανός*. Επιστημονικά και εκλαϊκευμένα άρθρα και σημειώματά του σχετικά με την ιστορία και τα μνημεία της Θράκης είναι δημοσιευμένα σε πρακτικά, επιστημονικούς τόμους και περιοδικά, τουριστικούς οδηγούς και περιοδικά ιστορικού και θεολογικού περιεχομένου.

Ι. Μ. Σίμωνος Πέτρας

<https://www.pemptousia.gr/photo/agion-oros-iera-moni-simonos-petras-o-thavmastos-vrachos-tis-genniseos/>

**«Άφησα έν ὄλω δύο χιλιάδων έτών Έλλάδα και πολιτισμόν ...»:
Μια ερμηνευτική προσέγγιση**

Ενδεδυμένος την νοσταλγική αχλύ του ο γερό-δάσκαλος Αυγουστής στην *Παναγιά την Γοργόνα* του Στρατή Μυριβήλη, καθότι ξεριζωμένος απ' τα πατρογονικά χώματα της Ανατολής μαζί μ' ένα σμάρι ταλαίπωρους πρόσφυγες, ζει με μια μόνον ελπίδα πλέον: να γυρίσει μια μέρα στο χωριό του στην αντίπερα όχθη της Μικρασίας. Καθώς όμως η μέρα αυτή φαίνεται ολοένα να ξεμακραίνει απ' τον ορίζοντα, αρχίζει σιγά σιγά να ξεμακραίνει κι απ' τον νου του δασκάλου κι η λογική· βυθίζεται πλέον ολότελα στις ζοφερές ατραπούς του πιστού, μιλά για πράγματα σκοτεινά και περίεργα και χάνεται σε ακατάληπτες ονειροφαντασίες, μέχρις ότου καταντά περίεγλος τόσο των μαθητών του όσο και των συγχωριανών του. Αλλά το φλογερό πνεύμα του ανθίσταται και δεν εννοεί να λησμονήσει τα μέρη που άφησε μια για πάντα, κι έτσι, όταν έρχεται απ' την Αθήνα η περίφημη Επιτροπή Αποζημιώσεως, θα γράψει ο γερο-Αυγουστής πάνω στην δήλωσή του την σπαραξικάρδια φράση: «Άφησα έν ὄλω δύο χιλιάδων έτών Έλλάδα και πολιτισμόν».

Στην παρούσα ανακοίνωση θα αναλυθεί ερμηνευτικά η δήλωση αυτή του Αυγουστή-Μυριβήλη, εστιάζοντας πρώτον στην ιστορική συνέχεια του ελληνισμού της Ιωνίας και δεύτερον στην ρήξη της ιστορικής αυτής συνέχειας με την Μικρασιατική Καταστροφή. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην αυτοσυνειδησιακή σχέση του ήρωα Αυγουστή με τις ρίζες της φυλής του και την ιστορία της, καθώς και στην υπεροχή της πολιτισμικής κληρονομιάς έναντι κάθε υλικού ανταλλάγματος.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Ο Γεώργιος Κράιας, είναι απόφοιτος Φιλολογίας (Α.Π.Θ., 2003) και Διδάκτωρ Φιλοσοφίας (Universität Freiburg, 2008). Από το 2016 διδάσκει ως μέλος ΣΕΠ στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου (Τμήμα Θεατρικών Σπουδών) και στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (Τμήμα Σπουδών στον Ελληνικό Πολιτισμό). Άρθρα του έχουν δημοσιευθεί σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά (*Wiener Studien, QUCC, Hellenica, Platon, Logeion, Parabasis, Parnassos* κ.ά.) και πρακτικά συνεδρίων. Παράλληλα ασχολείται με την συγγραφή θεατρικών έργων, για τα οποία έχει βραβευθεί δύο φορές από τον Φ. Σ. Παρνασσός.

Οι πρόσφυγες και οι ιδεολογικές επιπτώσεις της Μικρασιατικής Καταστροφής στο έργο του Στρατή Μυριβήλη

«Ο άνθρωπος, λέω, πρέπει νάναι ατόφιος άνθρωπος. Με τους καημούς του
και με τα μεράκια του, κι ο καθένας με το δικό του κέφι»
Η Παναγιά η Γοργόνα

Στην ανακοίνωσή μας, ξαναδιαβάζοντας το έργο του Στρατή Μυριβήλη, θα εστιάσουμε στις περιγραφές τόσο του ερχομού και της εγκατάστασης των προσφύγων στον ελλαδικό χώρο όσο και στην τραυματική εμπειρία της στρατιωτικής ήττας προκειμένου να αναστοχαστούμε τις δραματικές διαστάσεις της Μικρασιατικής Καταστροφής στον ελληνικό κόσμο.

Θα προσπαθήσουμε να καταλάβουμε πώς το βαρύ πολιτικό κλίμα και η αρνητική ψυχολογία της εποχής ειδώθηκαν από τον συγγραφέα στην προσπάθειά του όχι μόνο να περιγράψει την ατμόσφαιρα της εποχής αλλά και να ασκήσει κριτική στην κλειστή μικροαστική κοινωνία της μεσοπολεμικής Ελλάδας.

Παρά τις επιφυλάξεις μιας κάποιας κριτικής για το συντηρητικό πνεύμα του Μυριβήλη, θα παρατηρήσουμε ότι το ίδιο το κείμενο, μέσα από τη δυναμική της αντίθεσης του σημαίνοντος και του σημαιόμενου, δίνει στον λόγο του προσώπου τη φωνή-κραυγή που το καθιστά αυθεντικό ξεπερνώντας ιδεολογικά στεγανά.

Ο Μυριβήλης, πέρα από τις συναισθηματικά φορτισμένες συνθέσεις με σκοπό την περιγραφή του ανθρώπινου δράματος, επιχειρεί μια πολιτική προσέγγιση της ελληνικής κοινωνίας και χαρτογραφεί τις ιδεολογικές επιπτώσεις της καταστροφής που θα την παγιεύσουν τα επόμενα χρόνια.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Ο Γιώργος Κωστακιώτης είναι Διδάκτωρ της Ιστορίας της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Λέκτορας στην Inalco – μαθήματα κατ'ανάθεση στην Sorbonne/Paris IV. Είναι μέλος των ερευνητικών ομάδων: PLIDAM (Pluralité des langues et des identités, didactique, acquisition, médiations) και CREE (Centre de recherche Europe-Eurasie). Πρόσφατα συμμετείχε στα συνέδρια: ΚΣΤ' Συνέδριο Νεοελληνιστών Γαλλόφωνων Πανεπιστημίων (Στρασβούργο, Σεπτέμβριος 2021), Διεθνές Συνέδριο «Η Ελληνική Επανάσταση και οι Ρουμανικές Χώρες» (Βουκουρέστι, Οκτώβριος 2021).

Μαρία Μαργαρίτη

Υποψήφια Διδάκτωρ Τμήματος Γεωγραφίας Πανεπιστημίου Αιγαίου

Η έλευση των προσφύγων και η διαμόρφωση του χώρου στο έργο Παναγιά η Γοργόνα του Στράτη Μυριβήλη

Καθοριστικό γεγονός που συνέβαλε στην οριοθέτηση του ελληνικού εθνικού κράτους και στην ιδεολογική συγκρότηση της ταυτότητας του ελληνισμού υπήρξε η Μικρασιατική Καταστροφή του 1922 που άφησε το αποτύπωμά της στη νεοελληνική λογοτεχνία των επόμενων δεκαετιών, ακόμη και μέχρι τις μέρες μας. Στην παρούσα ανακοίνωση εξετάζεται η έλευση των προσφύγων μετά το 1922 στον ελλαδικό χώρο και συγκεκριμένα στη Λέσβο, καθώς και η συνακόλουθη ανασυγκρότηση του χώρου και αναδιαμόρφωση της συλλογικής ταυτότητας, όπως αυτή αναπαρίσταται στο μυθιστόρημα του Στράτη Μυριβήλη *Η Παναγιά η Γοργόνα* (1948). Το μυθιστόρημα αναφέρεται στην άφιξη και εγκατάσταση των Μικρασιατών προσφύγων, στο πρώτο χρονικό διάστημα συνύπαρξής τους με τον ντόπιο πληθυσμό, στις αντιπαραθέσεις τους και στη δημιουργία του προσφυγικού συνοικισμού που σηματοδοτεί την τελική ενσωμάτωσή τους. Ο συγκεκριμένος τόπος αναφοράς είναι το χωριό Μουριά ή Σ(υ)καμιά στη Λέσβο με τον παραθαλάσσιο οικισμό, Σκάλα Σ(υ)καμιάς, που βρίσκεται στο βόρειο τμήμα του νησιού. Στην ανακοίνωση μελετάται η νοσηματοδότηση της νέας πραγματικότητας από πρόσφυγες και ντόπιους μέσα από την σκιαγράφηση των δεδομένων του διωγμού και της ανταλλαγής των πληθυσμών, της τελεσίδικης συρρίκνωσης αφηγημάτων και πολιτικών, καθώς και του κατακερματισμού μιας ενιαίας περιοχής, της Λέσβου και των μικρασιατικών παραλίων, που μέχρι πρότινος συνδεόταν με στενούς οικονομικούς και κοινωνικούς δεσμούς.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Μαρία Μαργαρίτη είναι απόφοιτος του Τμήματος Φιλολογίας του Α.Π.Θ. και του Τμήματος Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Έχει λάβει μεταπτυχιακό τίτλο από το ΠΜΣ «Ανθρωπογεωγραφία, ανάπτυξη και σχεδιασμός του χώρου» και είναι Υποψήφια Διδάκτωρ στο Τμήμα Γεωγραφίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου (κατεύθυνση Ανθρωπογεωγραφία). Η διδακτορική της διατριβή με τίτλο *Λογοτεχνική Γεωγραφία: Αναπαραστάσεις της Λέσβου σε έργα του Στράτη Μυριβήλη* που είναι σε διαδικασία υποστήριξης, χρηματοδοτήθηκε από το ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ. στο πλαίσιο της 2ης Προκήρυξης Υποτροφιών ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ. για Υποψήφιους Διδάκτορες. Έχει συμμετάσχει στο ερευνητικό πρόγραμμα «RESPOND – Πολυεπίπεδη διακυβέρνηση της μαζικής μετανάστευσης στην Ευρώπη και πέρα από αυτήν». Επίσης, πήρε μέρος σε διάφορα συνέδρια, όπως στο Διεθνές Συνέδριο της Φιλοσοφικής Σχολής του Ε.Κ.Π.Α. *Με την Πένα των Άλλων: όψεις της επαναστατημένης Ελλάδας κατά τον 19ο αι.*, στο Δ' Διεθνές Συνέδριο *Η Διαχρονία του Παπαδιαμάντη*, στο Επιστημονικό Συνέδριο Γεωγραφίας *Η Γεωγραφία σε έναν κόσμο που αλλάζει και άλλα*.

Γιώργος Μαργαρίτης

Καθηγητής Σύγχρονης Πολιτικής και Κοινωνικής Ιστορίας,
Τμήμα Πολιτικών Επιστημών Α.Π.Θ.

Ένας παράλληλος πόλεμος: ο Ρωσικός εμφύλιος πόλεμος και η Μικρασιατική Εκστρατεία

Τον ίδιο καιρό που μαίνεται στη Μικρά Ασία ο ελληνο-τουρκικός πόλεμος στις γειτονικές βόρειες ακτές της Μαύρης θάλασσας μαίνεται ένας άλλος, μεγαλύτερος και πιο κρίσιμος ως προς τα διακυβεύματά του πόλεμος: ο ρωσικός εμφύλιος. Οι δύο πόλεμοι είναι παράλληλοι χρονικά και «συγγενικοί» κατά κάποιο τρόπο. Και οι δύο συμβαίνουν στα ερείπια εκατέρωθεν αυτοκρατοριών.

Αποτελούν «ουρές» του Μεγάλου Πολέμου και αφορούν την οργάνωση του μεταπολεμικού κόσμου – τόσο ως προς τα νέα εθνικά σύνορα και την συνακόλουθη μορφή του πολιτικού χάρτη, ως και ως προς τους θεσμούς, τις αξίες, τις κοινωνικές αντιλήψεις, τον τρόπο ζωής των κοινωνιών που εμπλέκονται σε αυτούς.

Οι στρατιωτικές εξελίξεις στο μεγάλο σκηνικό, εκείνο της Ρωσίας, επηρεάζουν ουσιαστικά το μικρότερο, τον πόλεμο στην Μικρά Ασία. Και η έκβαση του πρώτου, συνδέεται και προιδεάζει την έκβαση του δεύτερου. Και οι δύο αλλάζουν και τον χάρτη και τις κοινωνίες στις οποίες εκτυλίσσονται. Και στις δύο περιπτώσεις με καταλυτικούς, άρα τραγικούς για τους πολλούς, τρόπους.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Ο Γιώργος Μαργαρίτης ξεκίνησε και ολοκλήρωσε τις πανεπιστημιακές του σπουδές στην Γαλλία (1972-1981). Υποστήριξε την διατριβή του (Doctorat d'Etat es Lettres et Sciences Humaines) στα 1981. Εργάστηκε σε πολλά εκπαιδευτικά ιδρύματα. Δίδαξε στο Πανεπιστήμιο Κρήτης από το 1985 ως το 2004 στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας και στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης. Διδάσκει στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης από το 2004 ως σήμερα. Έχει διευθύνει πολλά ερευνητικά προγράμματα και συμμετάσχει σε άλλα. Είναι συγγραφέας πέντε μονογραφιών, συμμετείχε σε συλλογικούς τόμους, επιμελήθηκε εκδόσεις ιστορικών έργων, πρακτικών συνεδρίων, αφιερωμάτων κλπ.. Άρθρα του έχουν δημοσιευθεί στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Για σειρά ετών υπήρξε μέλος της συντακτικής επιτροπής και τακτικός συνεργάτης του περιοδικού *ο Πολίτης*. Πεδία επιστημονικού ενδιαφέροντος: Ελληνική και Ευρωπαϊκή ιστορία του 20ου αιώνα. Πόλεμος, πολιτική και κοινωνία. Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος: Κατοχή και Αντίσταση. Ελληνικός Εμφύλιος Πόλεμος. Στρατιωτική ιστορία. Κοινωνική δυσπραγία (αυτοκτονίες). Πολιτικές «θρησκείες»: μνημεία πεσόντων, άγνωστοι στρατιώτες, πατριωτικές τελετουργίες. Ελληνική Επανάσταση και πόλεμος ανεξαρτησίας (1821-1830).

Αικατερίνη Σ. Μάρκου
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ.

Χωρο-χρονικές εγγραφές της μνήμης: το Σέρντιβαν της Νικομήδειας στα απομνημονεύματα ενός έλληνα πρόσφυγα

Η ανακοίνωση θα στηριχθεί στο περιεχόμενο των τετραδίων που έγραψε ο Κωνσταντίνος Δημητριάδης Ντουμπάκης από το Σέρντιβαν της Νικομήδειας, ο οποίος το 1922 εγκατέλειψε το χωριό του και ήρθε ως πρόσφυγας στην Ελλάδα. Τα θέματα που θα μας απασχολήσουν έχουν να κάνουν με τα κοινωνικά πλαίσια της μνήμης – χώρος και χρόνος – που οργανώνουν τις αναμνήσεις του συγγραφέα. Το Σέρντιβαν είναι ο τόπος καταγωγής έτσι όπως τον βίωσε μέχρι τη νεαρή του ηλικία και τον χαρτογραφεί από μνήμης στα τετράδιά του. Οι δρόμοι, οι τοποθεσίες, κτήρια και οικίες συνδέονται με πρόσωπα, δραστηριότητες και γεγονότα του παρελθόντος που μνημονεύονται και καταγράφονται όταν είναι 59 ετών και ζει στη Νίκαια του Πειραιά. Η δύσκολη ενσωμάτωση στη νέα πατρίδα, μια ζωή χωρίς χαρές και αγάπη αποτελεί τη συνθήκη εντός της οποίας ανακαλούνται οι μνήμες μέσα από τις οποίες προβάλλουν οι (αναθεωρημένες) εικόνες του Σέρντιβαν και ένας αποχαιρετισμός: «Χαίρε Γη Χαναάν, Χαίρε Γη της Επαγγελίας, Χαίρε Γη όπου ρέει γάλα και μέλι, Χαίρε Χώρα των πέντε εκατομμυρίων πιστών χριστιανών, Χαίρε Πηγή της Δικαιοσύνης, Χαίρε Γη των Αγίων Πατέρων. Ήσο και Έσο Χώρα πάντα Ευλογημένη».

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Αικατερίνη Σ. Μάρκου είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Ολοκλήρωσε τις διδακτορικές της σπουδές στην École des Hautes Études en Sciences Sociales στο Παρίσι και δίδαξε αρχικά στο Τμήμα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης. Τα ερευνητικά και επιστημονικά της ενδιαφέροντα καθώς και οι δημοσιεύσεις της (στα ελληνικά και άλλες γλώσσες) εντάσσονται στο πλαίσιο της ιστορικής και κοινωνικής ανθρωπολογίας του βαλκανικού χώρου και αφορούν τη μελέτη μουσουλμανικών πληθυσμών και του Ισλάμ στα Βαλκάνια, ζητήματα μνήμης και χώρου καθώς και θέματα διαχείρισης της πολιτισμικής κληρονομιάς και του τουρισμού.

Νάντια Μαχά-Μπιζούμη
Επίκουρη Καθηγήτρια Λαογραφίας
Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ.

Η συγκρότηση και η διαχείριση της προσφυγικής μνήμης του μικρασιατικού ελληνισμού στον μουσειακό χώρο

Η ανακοίνωση έχει ως στόχο να διερευνήσει, μέσα από επιλεγμένα παραδείγματα, τους τρόπους με τους οποίους συγκροτείται η προσφυγική μνήμη του μικρασιατικού ελληνισμού στον μουσειακό χώρο, τη διαχείρισή της μέσω μνημονικών πρακτικών και την αξιοποίησή της ως πολύτιμη πηγή γνώσης, αλλά και ως αφορμή κοινωνική δράσης για την καλλιέργεια ενσυναίσθησης ως προς τις σύγχρονες συνθήκες προσφυγικών μετακινήσεων. Ζητήματα που θα μας απασχολήσουν αφορούν στη διαμόρφωση της λεγόμενης «μνημονικής κουλτούρας» και στη συμβολή της στη διατήρηση της προσφυγικής μνήμης και ταυτότητας, στην κατασκευή μνήμης στον μουσειακό χώρο, αλλά και στη χρήση της μνήμης ως «παραδειγματικής».

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Νάντια Μαχά-Μπιζούμη είναι Επίκουρη Καθηγήτρια Λαογραφίας με έμφαση στη Λαϊκή Τέχνη, στο Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Έχει λάβει μεταπτυχιακή επιμόρφωση στη Μουσειολογία (Ελληνοαμερικανικό Κολλέγιο Αθηνών, κλάδος ειδίκευσης: *Μουσειολογία – Πολιτιστική Διαχείριση*) και το διδακτορικό της στη Λαογραφία (με άριστα) από το Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Έχει συμμετάσχει σε ελληνικά και διεθνή ερευνητικά προγράμματα που αφορούν στην καταγραφή, τεκμηρίωση και ψηφιοποίηση μουσειακών ενδυματολογικών συλλογών, και στην οργάνωση και στην υλοποίηση διεθνών συνεδρίων και ημερίδων με θέμα το Ένδυμα. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται στη σημειωτική και στις πολιτικές χρήσεις του παραδοσιακού και σύγχρονου ενδύματος, στη διαχείριση μουσειακών συλλογών και στη μελέτη του υλικού λαϊκού πολιτισμού με διεπιστημονική προσέγγιση. Για τα ζητήματα αυτά έχει δημοσιεύσει μονογραφίες, άρθρα και καταλόγους εκθέσεων και έχει λάβει μέρος με εισηγήσεις σε διεθνή συνέδρια και επιστημονικές ημερίδες στη Μόσχα, στην Πολωνία, στη Σερβία, στη Σουηδία, στην Τουρκία, στην Ισπανία, στην Αμερική και αλλού. Άρθρα της έχουν μεταφραστεί στα αγγλικά, στα γαλλικά, στα ρωσικά και στα ισπανικά. Έχει τιμηθεί με Εύφημο Μνεία από την Κοσμητεία της Σχολής Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης (ΔΠΘ, 2014) για το διδακτικό της έργο. Είναι ιδρυτικό μέλος της Ελληνικής Εταιρείας Ενδυμασιολογίας (πρώην Αντιπρόεδρος), μέλος της Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας, της Association of Dress Historians, του ICOM. Το 2021 ορίστηκε National Representative στην Ελλάδα της European Museum Academy, το 2022 μέλος της Regional Advisory Committee “The Global Council for Anthropological Linguistics”. Είναι επίσης μέλος του ΔΣ του ΛΕΜΜΘ και του Ιδρύματος Βασίλη Παπαντωνίου.

***Η ταπητουργία των προσφύγων της Μικράς Ασίας:
συνιστώσες στην προσέγγιση ενός μνημονικού πεδίου
δράσης και υλικού πολιτισμού***

Οι τάπητες αποτέλεσαν κύριο εξαγωγίμο προϊόν της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας κατά τις τελευταίες δεκαετίες ύπαρξής της. Επίκεντρο της παραγωγής είναι ο μικρασιατικός χώρος και σημαντικός συντελεστής της το χριστιανικό στοιχείο, Έλληνες και Αρμένιοι. Οι τάπητες δεν αποτέλεσαν μόνο κινητήριο άξονα μιας παραγωγικής και οικονομικής αλληλόδρασης. Η υλικότητα των ταπήτων, με την εγγενή της πληθωρική παρουσία, διαχέεται ποικιλότροπα στην εμπειρική εννοιολογημένη κοινωνική και πολιτισμική καθημερινότητα στο μικρασιατικό οθωμανικό περιβάλλον. Αυτό καταδεικνύεται μέσα από ποικίλα υλικά τεκμήρια, δημιουργήματα του όρθιου αργαλειού, συνοδευόμενα από πληροφορίες σχετικές με χρηστικές πρακτικές.

Η διαδρομή της ταπητουργίας στον ελλαδικό χωροχρόνο, επανεκκινημένη αμέσως μετά την έλευση των προσφύγων της Μικράς Ασίας, καθίσταται δυνατή από το δείγμα των προφορικών μαρτυριών και αφηγήσεων που συγκεντρώθηκαν. Αυτή η αποτύπωση και περιοδολόγηση καταδεικνύει ανακατατάξεις και οσμώσεις στα ταπητουργικά τεκταινόμενα και στους φορείς τους υπό το βάρος ποικίλων κοινωνικοοικονομικών ερεθισμάτων στην ιστορική κατά περίπτωση συγχρονία. Ένα ερέθισμα από την ίδια την πληροφοριακή βάση εισάγει ως ερμηνευτική εργαλειακή πρακτική την υπαγωγή των παρατηρούμενων τομών σε μια έννοια επενεργούμενης αφαιρετικότητας. Αυτή ενδύεται κατά περίπτωση έμφυλο, εθνοτικό, οικονομικό, πολιτισμικό και άλλο πρόσημο. Η διάστασή της επεκτείνεται και σε μια πιο ατομοκεντρική, προσωπική διαπραγμάτευση με ζητήματα μνήμης, ταυτότητας και ενσυνειδησίας.

Αναφορικά στο πρόταγμα της προσέγγισης των παραμέτρων που συγκροτούν το αφήγημα της επανεκκίνησης της ταπητουργίας των Μικρασιατών στον ελλαδικό χώρο, θα προστεθεί στην αλήθεια και εγκυρότητα των παραδεδομένων και μια άλλη υπόρρητη, ως ερμηνευτική ανθρωπολογική ενδοσκόπηση. Οι νεότευκτοι παραγωγικοί χώροι και τα αντίστοιχα σχεσιακά δίκτυα στην ανά την ελλαδική επικράτεια ταπητουργική διεργασία έχουν ως διαμορφωτές φορείς μιας κοινής πολιτισμικής και κοινωνικής εμπειρικής σκευής. Ως τέτοιοι γίνονται συντελεστές μιας αλληλόδρασης στην ανάπτυξη ενός νέου εσωτερικού διαλόγου με τις καταβολές και τον εμπειρικό τους κόσμο. Αυτά τα τελευταία υπόκεινται σε μια κοινή προθετική επεξεργασία για τη χάραξη πορείας και την επαναανομηματοδότηση του Εαυτού στο νέο τόπο εγκατάστασης. Η παραγωγή ταπήτων ως σχεσιακός χώρος, ως εφαρμογή έξεων και ως υποστασιακό διαπιστευτήριο στη νέα κοινωνική πραγματικότητα, αποτελεί ένα είδος οχήματος για επανεκκινήσεις. Οι τάπητες ως υλικότητα προικισμένη με οικείο νόημα γίνονται μέσο συλλογικής μεταφοράς και αναβίωσης βιωμένων αισθητηρίων τοπίων του παρελθόντος σε πράξεις του παρόντος.

Η αναδρομική επισκόπηση του τετελεσμένου παραγωγικού μικρόκοσμου της ταπητουργίας των Μικρασιατών προσφύγων στον ελλαδικό χώρο και το

προθετικό της επίκεντρο, το τέχνηργο των ταπήτων, προσφέρουν μια ακόμα ωφέλιμη μελετητική θέαση. Αυτή αναδεικνύει ένα γόνιμο υπόβαθρο και εφελκτήριο μελλοντικών προσεγγίσεων στην έννοια της πολιτισμικής κληρονομιάς όχι ως είδος περιουσίας. Πρόβάλλεται η (επανα)διαπραγμάτευση της ως ένα πλήθος υλικών κόσμων που αναγνωρίζονται και μεταδίδονται στην μακρά διάρκεια, όπου η προσέγγιση του ζητήματος των «παραδόσεων της καταγωγής» εξυφάνει πλουραλισμό, διαδρομές και συνιστώσες.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Ο Χαριζάνης Μερτζιάνης, γεννημένος το 1975, είναι καθηγητής Γερμανικών στην Δημόσια Εκπαίδευση. Είναι απόφοιτος του Τμήματος Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης καθηγητών Γερμανικής από το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Ασχολείται από τα φοιτητικά του χρόνια με την καταγραφή πτυχών του λαϊκού πολιτισμού, του υλικού βίου και της προφορικής ιστορίας των προσφύγων από την Μικρά Ασία και των απογόνων τους. Το 2018 ολοκλήρωσε ένα μεταπτυχιακό στον Τομέα Λαογραφίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Η μεταπτυχιακή διπλωματική του εργασία τιτλοφορείται *Παραγωγικές δραστηριότητες και προσφυγική ταυτότητα: η ταπητουργία στους πρόσφυγες της Μικράς Ασίας*. Το φθινόπωρο του 2021 έγινε αποδεκτός ως Υποψήφιος Διδάκτωρ στο Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. Η έρευνά του τελεί υπό την επίβλεψη της Αναπληρώτριας Καθηγήτριας Αικατερίνης Μάρκου. Η υπό εκπόνηση διδακτορική διατριβή τιτλοφορείται *Η ταπητουργία των προσφύγων από την Μικρά Ασία στην Ελλάδα: μετακινούμενες υλικότητες, μετασχηματισμοί του χώρου, μνήμη και ο πολιτισμός του χαλιού*.

Προσφυγοπούλες υφαινουν στον αργαλειό, 1924. Συλλογή Π. Πουλιδή / Αρχείο ΕΡΤ
<https://www.ert.gr/ert-arxeio/mikrasiatiki-katastrofi-aygoystos-1922/>

Χαράλαμπος Μηνάογλου

Διδάκτωρ Νεώτερης Ιστορίας Τμήματος Ιστορίας-Αρχαιολογίας Ε.Κ.Π.Α.

***Από την Μελούνα στον Σαγγάριο:
Η ελληνική διπλωματία ανάμεσα
στον καιροσκοπισμό και τον σχεδιασμό***

Κατά τις δύο πρώτες δεκαετίες του εικοστού αιώνα, η ελληνική διπλωματία βρέθηκε μπροστά σε προκλήσεις σύνθετες και σε μεγάλο βαθμό πρωτοφανείς. Η άνοδος της Γερμανίας, η σταδιακή προσέγγιση Αγγλίας-Ρωσίας, η απελευθέρωση της Βαλκανικής από τους Οθωμανούς υπήρξαν ίσως οι σπουδαιότερες. Ανεξάρτητα από την εκάστοτε κυβέρνηση και κυρίως την μεγάλη τομή στα πολιτικά πράγματα με την πρώτη πρωθυπουργία Βενιζέλου και μερικά χρόνια μετά την άνοδο στο θρόνο του Κωνσταντίνου, η ελληνική διπλωματία χρειάστηκε να εμπλακεί τόσο στους Βαλκανικούς όσο και στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι εμπλοκές αυτές δημιούργησαν άλλοτε θετικά και άλλοτε αρνητικά προηγούμενα, που σε μεγάλο βαθμό καθόρισαν τις επιλογές της Ελλάδος κατά την Μικρασιατική Εκστρατεία και ιδίως κατά την τελευταία φάση της.

Στην ανακοίνωσή μας θα προσπαθήσουμε να διακρίνουμε σε ποιο βαθμό υπήρξε ένας κεντρικός σχεδιασμός - σε καμία περίπτωση γενικός και λεπτομερής, αλλά τουλάχιστον εάν σε κάποιο βαθμό υπήρξε συνέχεια στις επιλογές της ελληνικής διπλωματίας, ώστε να δίνει σε εχθρούς και συμμάχους ένα ξεκάθαρο στίγμα των προθέσεών της. Οι περισσότερες κινήσεις σε επίπεδο εξωτερικής πολιτικής αντιμετωπίζονται συνήθως ως προϊόντα των προσωπικών επιλογών του εκάστοτε πρωθυπουργού και του βασιλιά ή ως απάντηση σε προτάσεις κάποιας ξένης δύναμης. Πέρα από αυτήν την καιροσκοπική διπλωματία υφίστανται και περιπτώσεις αξιοσημείωτης συνέχειας στις διπλωματικές επιλογές, οι οποίες βέβαια δεν μπορούσαν ούτως ή άλλως να είναι απεριόριστες για μία χώρα του επιπέδου της Ελλάδας.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Ο Χαράλαμπος Μηνάογλου είναι Διδάκτωρ Νεώτερης Ιστορίας του Τμήματος Ιστορίας-Αρχαιολογίας του Ε.Κ.Π.Α. και διευθυντής του Πρότυπου Λυκείου της Ιωνιδείου Σχολής Πειραιά. Διετέλεσε υπότροφος του Ιδρύματος Ωνάση και του Ι.Κ.Υ. Έχει εργαστεί στο Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών (Πρόγραμμα ΠΑΝΔΕΚΤΗΣ) και στο Κέντρον Ερεύνης Ιστορίας Νεωτέρου Ελληνισμού της Ακαδημίας Αθηνών. Έχει δημοσιεύσει πέντε βιβλία και δεκάδες επιστημονικά άρθρα. Τα επιστημονικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται κυρίως στον πνευματικό βίο των Ελλήνων, την ιστορία της διπλωματίας, τους Έλληνες περιηγητές, την ελληνική ιστοριογραφία, τους Φαναριώτες και την εκκλησιαστική ιστορία.

Γιάννης Μητροφάνης
Μέλος Ε.ΔΙ.Π.
Τμήμα Φιλολογίας
Πανεπιστήμιο Κρήτης

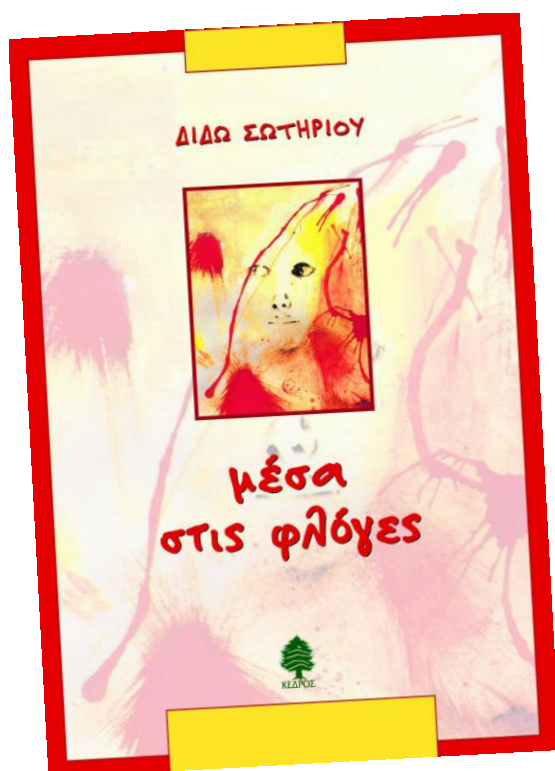
**«Τί(ς) πταίει ;» καταγγελίες, αποσιωπήσεις και πρότυπα
συλλογικής μνήμης για τη Μικρασιατική Καταστροφή
στη λογοτεχνία για παιδιά και νέους**

Η ανασηματολόγηση της Μικρασιατικής Καταστροφής στο πέρασμα των χρόνων ως *νοητού τόπου μνήμης* συνδέεται με τις αναθεωρήσεις των αντιλήψεων και των νοοτροπιών που η συλλογική μνήμη καθιερώνει. Από την άποψη αυτή, οι συγγραφείς βιβλίων για το παιδικό και νεανικό κοινό, συνήθως απόγονοι των «αλησμόνητων ή χαμένων πατρίδων» αναψηλαφούν την πολιτισμική μνήμη για το '22 με ποικίλους αφηγηματικούς τρόπους στα χρόνια της Μεταπολίτευσης και μετά. Άλλοτε διαπραγματεύονται το πολιτισμικό τραύμα ως ευκαιρία ερμηνευτικής κατάδυσης για το «τις πταίει» και άλλοτε διεκδικούν το δικαίωμα στη μνήμη και την ιστορία εκφράζοντας φόβο για κάτι που προσδοκούν ότι μπορεί να συμβεί, διαμορφώνοντας έτσι ερμηνευτικές κοινότητες και δίκτυα για την ιστορία και το παιδικό αναγνωστικό κοινό. Η ιστορία για το '22 συνεπώς τίθεται υπό διαπραγμάτευση από συγγραφείς όπως η Αγγ. Νικολοπούλου, η Δ. Σωτηρίου, η Γαλάτεια Γρηγοριάδου - Σουρέλη κ.ά. Η ανακοίνωση εστιάζεται στις μυθοπλαστικές αφηγήσεις, και ειδικά στα ιστορικά μυθιστορήματα για παιδιά και νέους, που κυκλοφόρησαν από τη δεκαετία του 1970 και μετά, με θέμα τη Μικρασιατική Καταστροφή. Ο όλεθρος του '22 και οι «αλησμόνητες πατρίδες» διαμορφώνουν έναν νέου τύπου *χρονότοπο* στο ιστορικό μυθιστόρημα για παιδιά. Το μοτίβο της περιπετειώδους πλοκής διεμβολίζεται από εκείνο του Bildungsroman. Η άγνοια και η απορία των μυθοπλαστικών χαρακτήρων για το «τί(ς) πταίει» μετατρέπεται σε έναν σημασιολογικό χώρο όπου η ιστορία και η πολιτισμική μνήμη επενδύονται με νέες σημασίες για το '22: πολιτικός διχασμός ή διεθνής ιμπεριαλισμός, εθνικισμός ή διεθνισμός, βιαιοπραγίες ή αρμονική συνύπαρξη, είναι κυρίως οι αντιθέσεις που τα ιστορικά αφηγήματα γύρω από το '22 επαναδιαπραγματεύονται.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Ο Γιάννης Μητροφάνης σπούδασε Επιστήμες της Αγωγής και Ελληνική Φιλολογία (κατεύθυνση Βυζαντινής και Νεοελληνικής Φιλολογίας) στο Πανεπιστήμιο Κρήτης. Ακολούθησε μεταπτυχιακές σπουδές στο ίδιο πανεπιστήμιο και ειδικεύτηκε στις Επιστήμες της Αγωγής και τη Λογοτεχνία για Παιδιά και Νεαρούς Ενήλικες. Ως υπότροφος του Ι.Κ.Υ, μετά από εξετάσεις, εκπόνησε τη διδακτορική του διατριβή (2001) στο πεδίο της νεοελληνικής φιλολογίας. Με υποτροφία της IjB (Internationale Jugend Bibliothek München) το 1999 ασχολήθηκε ερευνητικά με τη συγκριτική γραμματολογία της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας για παιδιά και νεαρούς ενήλικες. Από το 1995 έως και το 2010 υπήρξε επιστημονικός συνεργάτης του Εργαστηρίου Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Σπουδών (Ε.ΔΙ.Α.Μ.ΜΕ). Συμμετείχε σε ομάδες

συγγραφής σχολικών εγχειριδίων για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ ξένης γλώσσας, ενώ επιμελήθηκε το ανθολόγιο για τη λογοτεχνία της ελληνικής μεταναστευτικής διασποράς. Παράλληλα συμμετείχε ως επιμορφωτής σε εκπαιδευτικά προγράμματα για την ενίσχυση της ελληνομάθειας γερμανών κλασικών φιλολόγων και εκπαιδευτικών της ελληνικής διασποράς. Από το 2003 έως και το 2007 δίδαξε μαθήματα νεοελληνικής φιλολογίας και παιδικής λογοτεχνίας στο Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Κρήτης. Από το 2015 υπηρετεί ως μέλος Ε.ΔΙ.Π. στο Τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στη νεοελληνική φιλολογία του 19^{ου} -20^{ού} αιώνα, τη λογοτεχνία για παιδιά και νεαρούς ενήλικες, την ιστορία και θεωρία της λογοτεχνίας, τη σχέση της εκπαίδευσης με τη λογοτεχνία.

Αναστασία Μητσοπούλου

Διδάκτωρ

Τμήματος Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών

Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Η ανανέωση της θεματολογίας της Καταστροφής του 1922 στην ελληνική λογοτεχνική παραγωγή. Η περίπτωση της Κατερίνας Ζαρόκωστα και του Κώστα Ακρίβου

Είναι γνωστό ότι η Μικρασιατική Καταστροφή, και με τον όρο αυτό εννοούμε όλα τα γεγονότα από την εκστρατεία στη Μικρά Ασία, την Έξοδο των προσφύγων και τη μετεγκατάστασή τους στην Ελλάδα, υπήρξε ένα θέμα με τεράστια επίδραση στη νεοελληνική λογοτεχνία. Από τη γενιά του 30 έως τις μέρες μας πολυάριθμα λογοτεχνικά έργα έχουν αναδείξει τη συγκεκριμένη ιστορική περίοδο σε έναν από τους δυναμικότερους θεματικούς κύκλους της νεοελληνικής λογοτεχνίας του 20^{ου} και των αρχών του 21^{ου} αιώνα. Από τα έργα που μελέτησαν τη συγκεκριμένη λογοτεχνική παραγωγή ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει τα βιβλία του Thomas Doulis, *Disaster and Fiction. Modern Greek Fiction and the Asia Minor Disaster*, που εκδόθηκε το 1977, και της Τόνιας Καφετζάκη, *Προσφυγιά και λογοτεχνία. Εικόνες του Μικρασιάτη πρόσφυγα στη μεσοπολεμική πεζογραφία*, που κυκλοφόρησε το 2003.

Στην παρούσα ανακοίνωση οι προβολείς θα στραφούν στη σύγχρονη λογοτεχνική προσέγγιση και συγκεκριμένα στο έργο της Κατερίνας Ζαρόκωστα, *Ένα κομματάκι ουρανός* (2000) και του Κώστα Ακρίβου *Καιρός για θαύματα* (2005). Προσπαθούμε να ιχνηλατήσουμε τα στερεότυπα που επαναλαμβάνουν τα παραπάνω έργα αλλά και την ανανέωση που επιφέρουν στη θεματολογία της Καταστροφής του 1922.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Αναστασία Μητσοπούλου έχει αποφοιτήσει από το Τμήμα Ιστορίας – Αρχαιολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και είναι κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών της ίδιας σχολής με βαθμό «άριστα». Το 2013 έλαβε, επίσης με «άριστα», το διδακτορικό της δίπλωμα από το Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Έχει λάβει μέρος ως εισηγήτρια σε ελληνικά και διεθνή επιστημονικά συνέδρια. Από τις εκδόσεις *Επίκεντρο* έχει εκδοθεί η μονογραφία της με τίτλο *Ο ελληνικός αντικομμουνισμός στο "σύντομο 20ο αιώνα": όψεις του δημόσιου λόγου στην πολιτική, στην εκπαίδευση και στη λογοτεχνία*, ενώ άλλες εργασίες της έχουν δημοσιευθεί σε επιστημονικά περιοδικά. Εργάζεται ως φιλόλογος στη μέση εκπαίδευση από το 2004. Από το 2016 έως το 2019 ήταν αποσπασμένη, ως επιστημονική συνεργάτης, στο Κέντρο Έρευνας Μακεδονικής Ιστορίας και Τεκμηρίωσης του Ιδρύματος Μουσείου Μακεδονικού Αγώνα. Τα επιστημονικά της ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στη μελέτη ιδεολογικών ζητημάτων της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας.

Τάσος Μιχαηλίδης

Μέλος Ε.ΔΙ.Π.

Τμήμα Αρχαιολογίας, Βιβλιοθηκονομίας

και Συστημάτων Πληροφόρησης Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής

ΣΕΠ ΠΜΣ Δημιουργικής Γραφής Ε.Α.Π.

Μια διαλογική προσέγγιση της ταυτότητας του Μικρασιάτη πρόσφυγα στις Αλήθειες των Άλλων του Ν. Θέμελη

Η παρούσα ανακοίνωση μελετά τους τρόπους παρουσίασης και πολιτισμικής πρόσληψης της ταυτότητας των Μικρασιατών προσφύγων στη σύγχρονη νεοελληνική πεζογραφία, εξετάζοντας ως μελέτη περίπτωσης το ιστορικό μυθιστόρημα του Νίκου Θέμελη *Οι αλήθειες των άλλων* (2011). Το συγκεκριμένο μυθιστόρημα επικεντρώνεται στη λογοτεχνική απόδοση των εννοιών της ταυτότητας και της ετερότητας, κατά τρόπο που αναδεικνύει τη ρευστότητα των μηχανισμών διαμόρφωσης τόσο της ατομικής όσο και της συλλογικής συνείδησης. Άτομο και κοινότητα αλληλεπιδρούν δυναμικά στο μυθιστόρημα, φανερώνοντας τους ρητούς και άρρητους μηχανισμούς: α. κατασκευής της αυτό-αφήγησης, β. διεκδίκησης της κοινωνικής ενσωμάτωσης και γ. συγκρότησης της φαντασιακής σύνδεσης με την εθνότητα ως ιδεολογικό άξονα οργάνωσης της σχέσης του υποκειμένου με τον εαυτό του και τους άλλους.

Με κέντρο την αφήγηση του αγώνα επιβίωσης του πατέρα του πρωταγωνιστή στο Αϊβαλί του 1923, προσποιούμενος τον Τούρκο, το μυθιστόρημα επιμένει στην καταγραφή των κοινωνικών αλλαγών και τον αντίκτυπό τους στο άτομο, εγγράφοντας στην αφήγηση τη φωνή και το βλέμμα των Μικρασιατών Ελλήνων, των Τούρκων και των Ελλήνων της ελεύθερης Ελλάδας. Ο Ν. Θέμελης, έχοντας απόσταση ασφαλείας από τα γεγονότα, επιχειρεί μια πιο δυναμική και μοντερνιστική απόδοση της ιστορικής ύλης, σε σχέση με την παλαιότερη πεζογραφία (π.χ. Η. Βενέζης).

Η πολυφωνική διάσταση του μυθιστορήματος επιτρέπει στον αναγνώστη να κατανοήσει τον παλίμψηστο χαρακτήρα της εθνικής ταυτότητας και της πάλης για κοινωνική ένταξη. Συγκεκριμένα, η παρούσα ανακοίνωση θα επιχειρήσει την ανάλυση της ταυτότητας του Μικρασιάτη πρόσφυγα με βάση τη θεωρία της διαλογικότητας του Μπαχτίν, εφόσον αποτελεί ένα αποτελεσματικό εργαλείο ανίχνευσης των αρθρώσεων μεταξύ λογοτεχνίας, γλώσσας και κοινωνικής δομής. Στόχος είναι να αναδειχθεί πώς ο λόγος των Άλλων ορίζει διχαστικά διλήμματα στο έργο του Θέμελη, περιχαράκωνοντας κατά τρόπο προβληματικό την προσπάθεια αυτοπροσδιορισμού κάθε ατόμου και ομάδας.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Ο Τάσος Μιχαηλίδης εργάζεται ως Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό (Ε.ΔΙ.Π.) στο Τμήμα Αρχαιολογίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής και είναι μεταδιδακτορικός ερευνητής Νεοελληνικής Φιλολογίας του Ε.Κ.Π.Α. Επιπλέον, είναι Συνεργαζόμενο Εκπαιδευτικό Προσωπικό (ΣΕΠ) στην ενότητα «Θεωρία Λογοτεχνίας και Δημιουργική Γραφή» του ΜΠΣ «Δημιουργική Γραφή» του Ε.Α.Π. Συνεργάζεται, επίσης, με το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) ως επιστημονικός

συνεργάτης σε ρόλο εκπονητή των Νέων Προγραμμάτων Σπουδών (2021), στο γνωστικό αντικείμενο της λογοτεχνίας. Σπούδασε φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, συνέχισε μεταπτυχιακές σπουδές στη Νεοελληνική Φιλολογία στη Φιλοσοφική Σχολή του Ε.Κ.Π.Α., όπου αναγορεύθηκε Διδάκτωρ το 2016. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στη Νεοελληνική Φιλολογία, τη Θεωρία Λογοτεχνίας, την Πολιτισμική Ιστορία, τη Δημιουργική Γραφή και τη Διδακτική Μεθοδολογία. Άρθρα του έχουν δημοσιευθεί σε επιστημονικά περιοδικά και πρακτικά συνεδρίων, έχει διατελέσει κριτής εργασιών σε διεθνή και πανελλήνια συνέδρια, ενώ είναι ενεργό μέλος επιστημονικών ενώσεων της ειδικότητάς του. Υπηρέτησε το διάστημα 2008-2021 στη δημόσια δευτεροβάθμια εκπαίδευση και έχει αναλάβει τον ρόλο του Assistant editor στο νέο επιστημονικό περιοδικό της *European Society of Comparative Literature JESCL*.

Λεωνίδας Μοίρας - Άγγελος Παληκίδης
Διδάκτωρ Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ.-
Αναπληρωτής Καθηγητής Διδακτικής της Ιστορίας
Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ.

Η Μικρασιατική Εκστρατεία και η Ανταλλαγή των Πληθυσμών μέσα από σατιρικά σκίτσα τουρκικών περιοδικών

Η Μικρασιατική Εκστρατεία/Καταστροφή ή ο Τουρκικός Πόλεμος της Ανεξαρτησίας, όπως αποκαλείται στην τουρκική ιστοριογραφία, αποτελεί ένα μείζον γεγονός που σφράγισε την ιστορική πορεία της Ελλάδας και της Τουρκίας κατά τη διάρκεια του 20^{ου} αι. Για την ελληνική πλευρά τα γεγονότα των ετών 1919-1922 αποτέλεσαν ένα τραύμα, καθώς σηματοδοτούν τη ματαίωση της εθνικής ολοκλήρωσης που θα εδαφοποιούσε τη Μεγάλη Ιδέα στις μέγιστες τιμές της και τον ξεριζωμό εκατοντάδων χιλιάδων προσφύγων από τις πατρίδες τους. Αντίθετα, για την τουρκική πλευρά, η νίκη των κεμαλικών δυνάμεων στο μικρασιατικό μέτωπο έγινε αντιληπτή ως λύτρωση του τουρκικού λαού από τους εξωτερικούς του εχθρούς και ως απαλλαγή από την «αραχνιασμένη» δυναστεία των Οθωμανών, γεγονός που με τη σειρά του σηματοδότησε τη μετάβαση στη νεωτερικότητα και στη συγκρότηση του εθνικού τουρκικού κράτους. Στο ίδιο πλαίσιο οι μουσουλμάνοι, εν δυνάμει Τούρκοι πολίτες, συνέρρευσαν στο υπό συγκρότηση κράτος και συνέβαλαν στην ανοικοδόμηση της νέας Τουρκίας.

Κύριο χαρακτηριστικό στις εθνοκεντρικές βιβλιογραφίες είναι ότι η εξέταση των ζητημάτων αυτών γίνεται υπό το πρίσμα της απουσίας του «Άλλου». Στόχος της παρούσας ανακοίνωσης είναι να εξετάσει τα σατιρικά/σκωπτικά σκίτσα που δημοσιεύτηκαν στον τουρκικό περιοδικό Τύπο της εποχής και αφορούσαν στην ελληνοτουρκική πολεμική αναμέτρηση, να αναλύσει το περιεχόμενό τους ως μέσο κινητοποίησης του πληθυσμού, να ερμηνεύσει τα μηνύματα και την επίδραση που άσκησαν στην ψυχосύνθεση και στη συλλογική αντίληψη του υπό διαμόρφωση τουρκικού έθνους και να προσεγγίσει τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίστηκε το προσφυγικό ζήτημα στο τουρκικό κράτος.

ΣΥΝΤΟΜΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ:

Ο Λεωνίδας Μοίρας έλαβε το διδακτορικό του δίπλωμα το 2019 από το Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας του Δ.Π.Θ. Η διδακτορική του διατριβή φέρει τον τίτλο *Οι προσλήψεις του ελληνικού εθνικισμού από την Οθωμανική Αυτοκρατορία 1821-1870*. Από το 2019 είναι εντεταλμένος διδάσκων Οθωμανικής Ιστορίας στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Ε.Κ.Π.Α. Το 2020 κυκλοφόρησε η μονογραφία του με τίτλο *Η Ελληνική Επανάσταση μέσα από τα μάτια των Οθωμανών*. Συμμετέχει ως μεταδιδακτορικός ερευνητής στο ευρωπαϊκό ερευνητικό πρόγραμμα «Ψηφιακή Θράκη: Χαρτογραφώντας την ιστορία και τον πολιτισμό για την ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντων», καθώς και στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα “Homeacross – Space, memory and the legacy of 1923 Population Exchange between Greece and Turkey”. Έχει δημοσιεύσει σε συλλογικούς τόμους και σε επιστημονικά περιοδικά και έχει λάβει μέρος σε διεθνή συνέδρια. Τα πεδία ενδιαφέροντός του είναι η Πολιτική και Κοινωνική

Ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, η Ιστορία των Ιδεών στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, οι Βαλκανικοί Εθνικισμοί και η περίοδος των Μεταρρυθμίσεων στην Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Ο Άγγελος Παληκίδης είναι Αναπληρωτής Καθηγητής Διδακτικής της Ιστορίας και διευθυντής του Εργαστηρίου Τεχνολογίας, Έρευνας και Εφαρμογών στην Εκπαίδευση στο Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Είναι μέλος διεθνών εταιρειών πάνω στην Ιστορία και τις Κοινωνικές Σπουδές και ειδικός σύμβουλος του Παρατηρητηρίου για τη διδασκαλία της Ιστορίας στο Συμβούλιο της Ευρώπης. Η έρευνα και οι δημοσιεύσεις του εστιάζονται στην ιστορική εκπαίδευση σε όλες τις μορφές της (τυπική, μη τυπική και άτυπη) με έμφαση στην ιστορική εικόνα, την τοπική ιστορία, την προφορική ιστορία, τα σχολικά εγχειρίδια, τη μουσειακή ιστορική εκπαίδευση και τη διδασκαλία ευαίσθητων και συγκρουσιακών θεμάτων. Υπήρξε μέλος της επιστημονικής επιτροπής, η οποία συνέταξε τα Προγράμματα Σπουδών Ιστορίας της Ελλάδας (2018-9), καθώς και μέλος της επιτροπής εμπειρογνομόνων, η οποία συνέταξε το κείμενο Αρχών και Οδηγιών για τη Διδασκαλία της Ιστορίας στα κράτη-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης (2018). Αυτή την περίοδο διευθύνει το ερευνητικό πρόγραμμα «Ψηφιακή Θράκη: χαρτογραφώντας την ιστορία και τον πολιτισμό για την ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος».

— مراق ایغه یورغو بن سنک آرقه کدمیم .

1921

Μην ανησυχείς Γιώργο, είμαι πίσω σου

Merak etme Yörge, ben senin arkadayım.
(Çizgen: Mehmed Sa'di)

Âyine, N: 7, 29 Eylül 1337 / 1921, s. 1

<https://tarihturklerdebaslar.wordpress.com/2014/11/18/kurtulus-savasi-donemi-karikaturleri/>

Θεοδώρα (Δώρα) Μονιούδη-Γαβαλά

Καθηγήτρια Ιστορίας της Αρχιτεκτονικής

Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Πατρών

Στεγαστική αποκατάσταση των προσφύγων και μετασχηματισμός του αστικού χώρου στην πόλη της Χίου

Η εγκατάσταση προσφύγων στις πόλεις και ο επακόλουθος πολεοδομικός μετασχηματισμός τους υπήρξε σύνηθες φαινόμενο στην Ευρώπη. Η προσφυγική εγκατάσταση στις ελληνικές πόλεις μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή άλλαξε την εικόνα τους με ταχείς ρυθμούς. Η πόλη της Χίου δέχθηκε πλημμυρίδα προσφύγων από τα απέναντι παράλια και σημαντικός αριθμός τους παρέμεινε μόνιμα στην πόλη, αυξάνοντας τον πληθυσμό της κατά περίπου 50%. Στο πλαίσιο της ανακοίνωσης καταγράφεται η στεγαστική πρακτική στο συγκεκριμένο αστικό κέντρο, η οποία περιλάμβανε ανταλλάξιμα τουρκικά ακίνητα της Εθνικής Τράπεζας, επίτακτα οικήματα, κτίσματα αυθαίρετης αυτοστέγασης, ενοικιασμένα ακίνητα εντοπίων και οικοδόμηση κρατικών συνοικισμών. Ερευνώνται οι συνέπειες των διαφόρων μορφών της στεγαστικής αποκατάστασης στην πολεοδομική εξέλιξη. Η στέγαση των προσφύγων στις ανταλλάξιμες ιδιοκτησίες μέσα στο φρούριο και η οικοδόμηση των προσφυγικών συνοικισμών, κυρίως, προκάλεσαν σημαντικές μεταλλάξεις στον αστικό χώρο. Μελετώνται οι συνέπειες της χωροθέτησης των κρατικών συνοικισμών στο μέγεθος, στη μορφή, στην οργάνωση και στην εξέλιξη της πόλης της Χίου.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Θεοδώρα (Δώρα) Μονιούδη-Γαβαλά είναι Καθηγήτρια Ιστορίας της Αρχιτεκτονικής στο Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας (τ. Τμήμα Διαχείρισης Πολιτισμικού Περιβάλλοντος και Νέων Τεχνολογιών) του Πανεπιστημίου Πατρών, στο οποίο διετέλεσε Πρόεδρος κατά το χρονικό διάστημα 2014-2018. Σπούδασε αρχιτεκτονική στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (1972-1977). Είναι Διδάκτωρ της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (2004). Έχει ασχοληθεί με αρχιτεκτονικές μελέτες της ιστορικής κληρονομιάς και με αρχιτεκτονικές και πολεοδομικές μελέτες. Εκπόνησε σημαντικό αριθμό μελετών Δημοσίου και Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Έχει πολυετή δραστηριότητα που σχετίζεται με την έρευνα της ιστορίας της αρχιτεκτονικής του ελλαδικού χώρου, συμμετοχές σε διεθνή συνέδρια και είναι μέλος πολλών επιστημονικών εταιριών. Το 2006 εξελέγη Επίκουρη Καθηγήτρια Ιστορίας της Αρχιτεκτονικής στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, όπου ανήκε το Τμήμα Διαχείρισης Πολιτισμικού Περιβάλλοντος και Νέων Τεχνολογιών. Τιμήθηκε με Έπαινο της Τάξεως των Γραμμάτων και Καλών Τεχνών της Ακαδημίας Αθηνών (1996). Είναι συγγραφέας εννέα (9) βιβλίων.

Ιωάννα Μουσικούδη-Hatterer

Διδάκτωρ Νεοελληνικών Σπουδών, Ερευνήτρια Πανεπιστημίου Aix-Marseille

***Μικρασιάτες πρόσφυγες στη Μασσαλία:
η Μικρασιατική Καταστροφή μέσα από τα αρχεία της
Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας***

Οι επαναλαμβανόμενες βιαιοπραγίες εις βάρος των χριστιανικών πληθυσμών στη Μικρά Ασία ήδη από τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα είχαν προκαλέσει μαζικές προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές προς τη Γαλλία. Ένας σημαντικός αριθμός προσφύγων και μεταναστών παρέμεινε στην περιοχή της Μασσαλίας απασχολούμενος κατ'εξοχήν ως εργατικό δυναμικό. Με τη Μικρασιατική Καταστροφή ένα νέο μεγάλο προσφυγικό κύμα έφτασε και εγκαταστάθηκε στην πόλη, κυρίως σε περιοχές και συνοικίες όπου είχαν εγκατασταθεί συγγενείς και φίλοι κατά τη διάρκεια προηγούμενων προσφυγικών και μεταναστευτικών κυμάτων. Η εγκατάστασή τους στην Μασσαλία μετέβαλε άρδην τη σύνθεση της ελληνικής παροικίας της και δημιούργησε νέες ισορροπίες συνύπαρξης ανάμεσα στο προσφυγικό πλήθος και την ελίτ των παλιών ισχυρών ελληνικών εμπορικών οικογενειών που παρέμενε στην πόλη και διοικούσε την ελληνορθόδοξη κοινότητα. Η ελληνική ορθόδοξη Εκκλησία αποτέλεσε σημείο αναφοράς και συσπείρωσης όλου του προσφυγικού πληθυσμού. Μέσα από τη συστηματική μελέτη των μητρώων βαφτίσεων, γάμων και κηδειών της περιόδου 1920 - 1928, καταβάλλεται προσπάθεια να καταγραφούν καθώς και να μελετηθούν ποσοτικά και ποιοτικά οι ορθόδοξοι Μικρασιάτες πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν στην πόλη της Μασσαλίας. Όπου καθίσταται δυνατό και με πρόσθετη επεξεργασία δεδομένων από τα Νομαρχιακά Αρχεία Μασσαλίας, δίνονται περαιτέρω στοιχεία για περιπτώσεις προσφύγων από τη Μικρά Ασία οι οποίοι δραστηριοποιήθηκαν ενεργά και διακρίθηκαν σε προσπάθειες συλλογικής οργάνωσης των Ελλήνων της παροικίας. Η παρούσα έρευνα και καταγραφή σκοπεύει στο να φωτίσει από μία διαφορετική οπτική γωνία τον μικρασιατικό προσφυγικό πληθυσμό της Μασσαλίας.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Ιωάννα Μουσικούδη - Hatterer είναι Διδάκτωρ Νεοελληνικών Σπουδών, ιστορικός και φιλόλογος, διδάσκει ελληνική γλώσσα, ιστορία και πολιτισμό στη Μασσαλία. Από το 2016 έως το 2018 κατείχε τη θέση Λέκτορα της Νέας Ελληνικής στο Τμήμα Νεοελληνικών Σπουδών στο Τμήμα Επιστημών της Αρχαιότητας του Πανεπιστημίου Aix-Marseille. Από τον Σεπτέμβριο του 2018, είναι συνεργάτης ερευνήτρια στο Τμήμα (Des)Ancrages του Εργαστηρίου UMR TELEMMe, AMU-CNRS του Πανεπιστημίου Aix-Marseille. Η τρέχουσα έρευνά της επικεντρώνεται στη σύνθεση, οργάνωση και εξέλιξη της ελληνικής διασποράς στην περιοχή της Μασσαλίας από τον 19ο αιώνα έως σήμερα και στους τρόπους έκφρασης και μετάδοσης της ελληνικότητας. Οι κυριότεροι ερευνητικοί τομείς της περιλαμβάνουν την ελληνική συλλογική δραστηριότητα, τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας, τη διοίκηση της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας και το ρόλο των ελληνικών διπλωματικών αρχών στη Μασσαλία.

Κατερίνα Μουστακάτου

Διδάκτωρ Νεοελληνικής Φιλολογίας Ε.Κ.Π.Α.

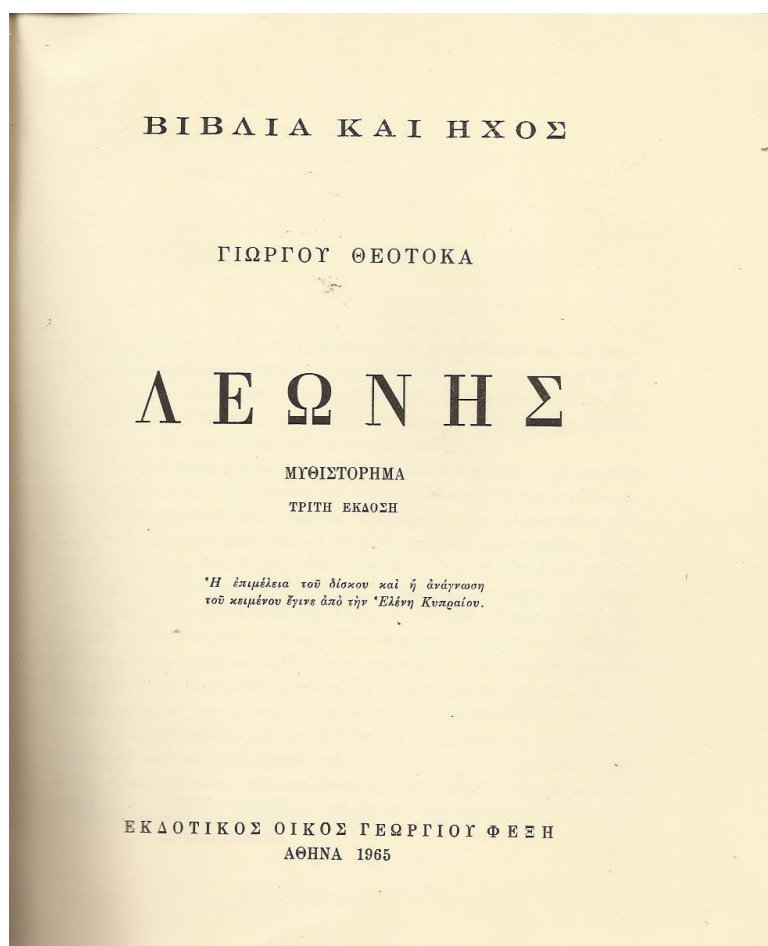
Ο απόηχος της Μικρασιατικής Καταστροφής με τη γραφίδα των λογοτεχνών

Η Μικρασιατική Καταστροφή δεν άφησε συντρίμια μόνο στη Σμύρνη και στους ανθρώπους που τη βίωσαν. Άφησε το αποτύπωμά της ανεξίτηλο σε πολλές γενιές που με τον ένα ή άλλο τρόπο γνώρισαν και συναισθάνθηκαν το μεγάλο δράμα. Μέσα από αρχαιακό υλικό των λογοτεχνών και των οικογενειών τους που έζησαν την καταστροφή και τον απόηχό της, θα δούμε πλευρές αυτού του τραγικού γεγονότος αλλά και το πλαίσιο μέσα στο οποίο διαμορφώθηκε και καταγράφηκε στο λογοτεχνικό έργο αρκετών συγγραφέων, όπως του Στρ. Μυριβήλη, του Γρ. Ξενοπούλου, του Κ. Πολίτη, του Γ. Θεοτοκά και της αδερφής του Λιλής Αλιβιζάτου, του Η. Βενέζη και της αδερφής του Α. Μολυβιάτη, της Τατιάνας Σταύρου, της Δ. Σωτηρίου, του Γ. Ιωάννου, του Τ. Αθανασιάδη καθώς και άλλων. Συνοδευτικό υλικό από ημερολογιακές καταγραφές και αλληλογραφία των συγγραφέων θα φωτίσει πλευρές της ιστορικής περιόδου της Καταστροφής και της προσφυγιάς και θα ανασυστήσει το κλίμα της εποχής μέσα από ένα λόγο γλαφυρό και βιωματικό. Μέσα από μνήμες της εποχής ανασηματοδοτείται η απόλυτη καμπή της ιστορίας που μέσα από την απόλυτη οδύνη αναδεικνύεται το μεγαλείο της ψυχής. Στη λογοτεχνία, όπως και στη ζωή, ο πόνος και η κατακραυγή δεν αποδίδονται με απόλυτους αριθμούς, αλλά με πόνο και αίμα, για αυτό καλούμαστε να επανεκτιμήσουμε πρόσωπα και γεγονότα μέσα από την προσωπική κοσμοθεωρία και στάση ζωής των λογοτεχνών, οι οποίοι με κοινωνική ευαισθησία μπορούν και μετουσιώσουν τα ιστορικά γεγονότα και τις ανθρώπινες εμπειρίες συμβάλλοντας στην κατανόηση της ιστορίας και της ανθρώπινης φύσης.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Κατερίνα Μουστακάτου είναι φιλόλογος στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Πρότυπο ΓΕΛ Βαρβακείου Σχολής) και Διδάσκουσα στο τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Έχει διδάξει στο πανεπιστήμιο με αυτόνομη διδασκαλία ως πανεπιστημιακή υπότροφος από το 2017 (Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου). Πτυχιούχος του Τμήματος Ιστορίας-Αρχαιολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών, κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος DEA με ειδίκευση “Sciences du Langage” Επιστήμες Γλωσσών στο Πανεπιστήμιο του Παρισιού École des Hautes Études en Sciences Sociales (EHESS), Διδάκτωρ του Τμήματος Νεοελληνικής Φιλολογίας του Ε.Κ.Π.Α. με θέμα διδακτορικής διατριβής: *Ιδέες και πρόσωπα στο έργο του Γιώργου Θεοτοκά. Από το δοκίμιο στο μυθιστόρημα*. Υπεύθυνη μελέτης και μέρους της ταξινόμησης του λογοτεχνικού αρχείου Γ. Θεοτοκά από το 2003 ως το 2016. Παρακολούθησε σε τακτά χρονικά διαστήματα επιμορφώσεις και σεμινάρια. Συμμετείχε σε πολλές ημερίδες και συνέδρια στην Ελλάδα και στο εξωτερικό (Νάπολη Ιταλίας, Βουκουρέστι Ρουμανίας, Αδελαΐδα Αυστραλίας, Μιζούρι ΗΠΑ, Κωνσταντινούπολη). Επιστημονική συνεργάτης σε συνέδρια και μέλος

επιστημονικών επιτροπών συνεδρίων και διατριβών στο εξωτερικό (Flinders University). Μέλος της Ένωσης Φιλολόγων, της Εταιρείας Ελλήνων Φιλολόγων, της Ελληνικής Εταιρείας Συστημικών Μελετών, της Επιστημονικής Ένωσης για την Προώθηση της εκπαιδευτικής καινοτομίας (Ε.Ε.Π.Ε.Κ), της ΠΑ.ΠΕ.ΔΕ και του περιοδικού *Νέα Παιδεία*, της ΣΥΝΘΕΣΗΣ. Μέλος Επιτροπής Κριτών στο 1^ο και 2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο για την Προώθηση της Εκπαιδευτικής Καινοτομίας (2015, 2016) και στο 2^ο πανελλήνιο συνέδριο του Ινστιτούτου Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών (2016). Έχει συγγράψει εκπαιδευτικά βιβλία-βοηθήματα, ανάτυπα, δημοσιεύσεις σε έγκυρα (ελληνικά και ξένα) περιοδικά, σε πρακτικά συνεδρίων και άρθρα σε συλλογικούς τόμους. Έγραψε το επίμετρο στην επανέκδοση της *Αργώς* του Γ. Θεοτοκά (Εστία, 2016). Στα ενδιαφέροντά της συμπεριλαμβάνονται η σχέση ιστορίας-λογοτεχνίας, η αρχαιακή έρευνα, ο δοκιμακός λόγος, η επιστολογραφία και η ταξιδιωτική λογοτεχνία 19^{ου} αιώνα και 20^{ου} αιώνα.

Γεωργία Μπακάλη

Διδάκτωρ Τομέα Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας Α.Π.Θ.

**Το έργο της αποκατάστασης των προσφύγων
στη Μακεδονία και τη Θράκη.
Μια αποτίμηση της «νέας κοσμογονίας»**

Μετά την εκτέλεση του εκτεταμένου εποικιστικού προγράμματος της Επιτροπής Αποκαταστάσεως Προσφύγων (ΕΑΠ) προκύπτουν τα εξής ερωτήματα για τη Μακεδονία και τη Θράκη: Πώς μετασηματίστηκε η εποικισμένη μακεδονική ύπαιθρος την περίοδο 1923-1930; Ποιες τομές στις παραγωγικές σχέσεις επέφερε ο αγροτικός εποικισμός των βόρειων επαρχιών; Τι τελικώς είχε επιτευχθεί στον τομέα της αγροτικής αποκατάστασης; Ποια φλέγοντα ζητήματα παρέμεναν εκκρεμή και γιατί; Για ποιους λόγους στους παραμεθόριους προσφυγικούς συνοικισμούς δεν είχε εξασφαλιστεί η αυτάρκεια και ένα ανεκτό επίπεδο ζωής, αφού αυτή ήταν η κύρια επιδίωξη της ΕΑΠ, στο πλαίσιο της αγροτικής εγκατάστασης; Κατά πόσο απείχαν από την πραγματικότητα τόσο οι θριαμβολογίες ειδικών, Ελλήνων και ξένων παρατηρητών, όσο και οι κατηγορίες ότι το έργο της ΕΑΠ απέτυχε γενικώς; Με τη συγκριτική παράθεση των επιτόπιων διαπιστώσεων του Ανδρέα Μιχαλακόπουλου, από τις περιόδους του (στην απελευθερωμένη Μακεδονία το 1913 και σε πόλεις και κωμοπόλεις της Μακεδονίας και της Θράκης το 1928-29), η ανακοίνωσή μας διερευνά τα παραπάνω ερωτήματα με στόχο μια επανεκτίμηση του έργου της ΕΑΠ.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Γεωργία Μπακάλη είναι απόφοιτος (1988) του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και κάτοχος μεταπτυχιακού και διδακτορικού διπλώματος του Τομέα Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας του Α.Π.Θ. Έχει συμμετάσχει σε συλλογικούς τόμους και συνέδρια και έχει συγγράψει άρθρα με θέμα το προσφυγικό και το καπνεργατικό ζήτημα. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται σε θέματα ιστορίας της Ανατολικής Μακεδονίας. Είναι αποσπασμένη στα ΓΑΚ Δράμας.

εφ. Θάρρος
(Δράμα),
12 Νοεμβρίου 1929

Ιωάννης Μ. Μπακιρτζής
Αναπληρωτής Καθηγητής
Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ.

Καθυστερήσεις και υπερβάσεις στην αστική αποκατάσταση των προσφύγων της Ξάνθης μέσα από τα δημοσιεύματα της Παμπροσφυγικής (Νοέμβριος 1925)

Εν μέσω της δικτατορίας του Θεοδώρου Παγκάλου (1925-1926), η εφημερίδα *Παμπροσφυγική*, εκτός από την εσωτερική και εξωτερική ελληνική πολιτική και τα διεθνή θέματα, αφιέρωνε πολύ σημαντικό μέρος των δημοσιευμάτων της και σε ανταποκρίσεις από την επαρχία, σχετικές με το προσφυγικό ζήτημα και τις επιμέρους διαστάσεις του, την συλλογική οργάνωση, την στέγαση, την απόδοση κλήρου, την δανειοδότηση και τα εν γένει κοινωνικοοικονομικά προβλήματα. Ειδικώς για τον Νοέμβριο του 1925, εντοπίσθηκε μια σειρά ανταποκρίσεων από την Ξάνθη που είχε ήδη δεχθεί έναν δυσανάλογο όγκο προσφύγων, σε σχέση με τις διαθέσιμες δομές της, ακόμη και για την ελάχιστη και προσωρινή επίτευξη της ανακούφισής τους.

Τρία έτη μετά την εκδίωξη από τις εστίες τους, δύο από την υπογραφή της Σύμβασης Ανταλλαγής της Λοζάνης και έχοντας ήδη ενσκήψει ο χειμώνας του 1925, αντιλαμβάνεται κανείς ότι το μείζον ζήτημα ήταν η εγκατάσταση των προσφύγων σε μόνιμες κατοικίες. Τις δυσκολίες της αποκατάστασης αναλαμβάνουν να δημοσιοποιήσουν και να προωθήσουν σε συλλογικό επίπεδο είτε με κατεύθυνση το αθηναϊκό κέντρο είτε τους τοπικούς φορείς, συλλογικότητες όπως η δραστηριότερη όλων σε επίπεδο επικοινωνίας, ως φαίνεται, εκείνη του Θρακικού Συλλόγου της Ξάνθης. Ο αιρετός πρόεδρος του, ο μετέπειτα διακεκριμένος νομικός Φώτιος Αποστολίδης, αφιερώνει το μεγαλύτερο μέρος των ανταποκρίσεών του σε συγκεκριμένη θεματολογία, στο πιο ζέον ζήτημα για τον προσφυγικό κόσμο της πόλης, τη στέγαση. Κατά πρώτον, διεκτραγωδεί τις συνθήκες διαβίωσης των ανθρώπων αυτών, κατά δεύτερον, τονίζει εμφατικά τις προτεραιότητες όσων δικαιούνται αποκατάστασης, προτάσσοντας τις οικογένειες που απώλεσαν τους προστάτες τους και κυρίως εκείνες που είχαν πεσόντες στον πόλεμο. Ιδιαίτερης ιστορικής βαρύτητας είναι οι δριμεείς επισημάνσεις του για τις παρατυπίες που σημειώνονταν ως προς την κατάληψη ετοιμοπαράδοτων κατοικιών από οικογένειες οι οποίες δεν προηγούνταν ως προς την ανάγκη στέγασης. Επιπλέον, τα κείμενα μέμφονται και την διαμόρφωση πελατειακών σχέσεων που εμπόδιζαν και διέστρεφαν την τήρηση της δίκαιης κατανομής των σπιτιών σε εκείνους που είχαν την ζωτικότερη ανάγκη στέγης.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Ο Ιωάννης Μηνά Μπακιρτζής διδάσκει ως Αναπληρωτής Καθηγητής στο Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας της Σχολής Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών του Δ.Π.Θ., στο γνωστικό αντικείμενο: «Υστερη Οθωμανική αυτοκρατορία και σύγχρονο Τουρκικό κράτος-Ιστορία και κοινωνία». Κατά την ακαδημαϊκή του πορεία δίδαξε στο Trakya Üniversitesi (Edirne) ως Επίκουρος Καθηγητής της Ελληνικής Γλώσσας και Φιλολογίας στο Τμήμα Μετάφρασης και Διερμηνείας. Υπηρέτησε, επίσης, ως Λέκτορας και Επίκουρος Καθηγητής στο Τμήμα Γλώσσας,

Φιλολογίας και Πολιτισμού των Παρευξείνιων Χωρών, ενώ από το 2017 μετακινήθηκε στο Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στον 19^ο αιώνα και την καθημερινή ζωή στα οθωμανικά Βαλκάνια, ιδίως στην Θράκη, τα δημογραφικά, κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα που προκύπτουν από τις Οθωμανικές Επετηρίδες, τα Γεωγραφικά Λεξικά, τα Πρακτικά των Ιεροδικείων, τους Προϋπολογισμούς, ως και την Εκπαίδευση στην Οθωμανική αυτοκρατορία, κατά την εν λόγω περίοδο.

Προσφυγόπουλα στην Εάνθη το 1923
Αρχείο Τάσου Τεφρωνίδη

<https://www.facebook.com/photo/?fbid=2112117855710&set=gm.238989979472603>

Μαρίνα Μπάντιου

Συμβ. Διδάσκουσα στο Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η πρόσληψη της καταστροφής της Σμύρνης στον ελλαδικό και βρετανικό Τύπο της εποχής

Η καταστροφή της Σμύρνης τον Σεπτέμβριο του 1922 αποτελεί ένα επίμαχο ιστορικό γεγονός υψίστης σημασίας για τη σύγχρονη ελληνική ιστορία με πολιτικές ευαισθησίες. Σκοπός της προτεινόμενης ανακοίνωσης είναι η ανάδειξη των διαστάσεων που έλαβε η πυρπόληση της πόλης και η εξόντωση ελληνικού και αρμενικού πληθυσμού από τους Τούρκους στον ελλαδικό και βρετανικό τύπο της εποχής. Αναζητείται επομένως ο τρόπος παρουσίασης και αποτύπωσης των γεγονότων σε ελλαδικές και βρετανικές εφημερίδες της εποχής. Η έρευνα περιλαμβάνει μελέτη σε βάθος, παρατήρηση πρωτογενούς αλλά και δευτερογενούς υλικού με σημείο εστίασης τον ελλαδικό και βρετανικό τύπο. Το μεγαλύτερο μέρος της έρευνας θα διεξαχθεί αρχικά στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος, στη Βικελαία Βιβλιοθήκη Ηρακλείου και τη Βιβλιοθήκη της Βουλής, όπου περιέχεται το αρχείο των εφημερίδων του ελλαδικού χώρου. Υπ' όψιν λαμβάνεται επίσης το Ψηφιακό Ιστορικό Αρχείο του Δημοσιογραφικού Οργανισμού Λαμπράκη. Σχετικά με τις καθημερινές εφημερίδες της Βρετανίας ερευνώνται οι *Daily Express*, *Sunday Express*, *Daily Mirror* και *Yorkshire Evening Post* μέσω του βρετανικού αρχείου εφημερίδων British Newspaper Archive.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Μαρίνα Μπάντιου γεννήθηκε το 1991 στον Άγιο Νικόλαο Κρήτης. Είναι Συμβασιούχος Διδάσκουσα στο Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Επίσης διδάσκει στο ΜΠΣ «Μεθοδολογία Κριτικής και Έκδοσης Ιστορικών Πηγών» του Ιονίου Πανεπιστημίου. Υποστήριξε επιτυχώς τη διδακτορική της διατριβή στο Τμήμα Ιστορίας του Ιονίου Πανεπιστημίου λαμβάνοντας άριστα παμψηφεί. Για την εκπόνηση της διδακτορικής της διατριβής έλαβε πλήρη υποτροφία από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας και το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας. Αποφοίτησε το 2013 από το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας του Παντείου Πανεπιστημίου. Κατά τη διάρκεια των προπτυχιακών σπουδών της πραγματοποίησε κύκλο σπουδών για ένα ακαδημαϊκό εξάμηνο με υποτροφία από το LLP/Erasmus στο Johannes Kepler Universität στο Linz της Αυστρίας. Πραγματοποίησε την πρακτική της άσκηση στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών στο Τμήμα Νεοελληνικών Ερευνών του Ινστιτούτου Ιστορικών Ερευνών. Το 2016 έλαβε Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης από το Ιόνιο Πανεπιστήμιο με τίτλο *Ιστορικός ερευνητής με γνώσεις διδακτικής μεθοδολογίας και αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών*. Έχει συμμετάσχει σε συνέδρια και ημερίδες με ανακοινώσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό (Γαλλία, Ιαπωνία, Κατάρ, Ρουμανία, Ιταλία) και σε επιμορφωτικά σεμινάρια. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται στη σύγχρονη ελληνική και ευρωπαϊκή ιστορία με έμφαση στους δύο παγκοσμίους πολέμους.

Μαρία Μπούζη

Υποψήφια Διδάκτωρ του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας Ε.Κ.Π.Α.

Οι πρόσφυγες στην Πελοπόννησο: Περίθαλψη και εγκατάσταση

Το 1922 αποτελεί σημαίνουσα τομή για την ελληνική ιστορία. Η κατάρρευση του μετώπου στην Μικρά Ασία σήμαινε την διάψευση της Μεγάλης Ιδέας, η οποία είχε αποτελέσει μέχρι τότε τον βασικό άξονα για την συγκρότηση του εθνικού αφηγήματος. Η Ελλάδα του 1830 δεν ανταποκρινόταν στην χώρα που ήθελαν οι Έλληνες καθώς πολλές από τις αλύτρωτες περιοχές έμεναν εκτός των συνόρων. Ωστόσο, η ήττα των ελληνικών στρατευμάτων έθετε τέλος στην ιδέα αυτή. Πλέον το κράτος όφειλε να αναπροσαρμόσει τους εθνικούς του στόχους και παράλληλα να αντιμετωπίσει μία πρωτόγνωρη ανθρωπιστική κρίση αποκαθιστώντας τον προσφυγικό πληθυσμό που είχε καταφύγει στο εσωτερικό της χώρας.

Ο αριθμός των προσφύγων που έφτασαν αμέσως μετά την Μικρασιατική Καταστροφή ξεπερνούσε το 1.000.000. Αυτοί βρέθηκαν αρχικά στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου και στη συνέχεια κινήθηκαν προς τα λιμάνια της ενδοχώρας. Έτσι, πολλοί ήταν εκείνοι που βρέθηκαν στην Πάτρα και την Καλαμάτα. Εκεί, ξεκίνησε το τιτάνιο έργο της αποκατάστασης των ανθρώπων αυτών, το οποίο ανέλαβαν κρατικοί και ιδιωτικοί οργανισμοί, εγχώριοι αλλά και ξένοι.

Στόχος της παρούσας ανακοίνωσης είναι να αναδειχθούν οι τρόποι και οι συνθήκες εγκατάστασης των προσφύγων που κατέφυγαν στην Πελοπόννησο. Για το λόγο αυτό θα γίνει προσπάθεια να εντοπιστούν οι φορείς περιθάλψεως σε κάθε πόλη, ενώ θα καταγραφούν και οι προσφυγικοί οικισμοί που ιδρύθηκαν στις περιοχές αυτές. Επιπλέον, θα μελετηθεί ο τρόπος που οι πρόσφυγες αποκαταστάθηκαν επαγγελματικά δίνοντας έμφαση στις σχέσεις που δημιούργησαν με τους γηγενείς πληθυσμούς, καθώς οι νεοφερμένοι σε πολλές περιπτώσεις θεωρήθηκαν απειλή για τους ντόπιου επαγγελματίες. Τέλος, θα σκιαγραφηθούν οι κοινωνικές σχέσεις που ανέπτυξαν οι νέοι και παλαιοί κάτοικοι, ώστε να εντοπιστεί ο βαθμός της αποδοχής ή περιθωριοποίησης των προσφύγων. Στο πλαίσιο, αυτό θα γίνει αναφορά και στην προσφυγική συλλογική δράση.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Μαρία Μπούζη αποφοίτησε το 2015 από το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές και είναι Υποψήφια Διδάκτωρ στο ίδιο Τμήμα. Συμμετείχε με ανακοίνωση στο Διεθνές Συνέδριο *Με την πένα των Άλλων: Όψεις της επαναστατημένης Ελλάδας κατά τον 19ο αιώνα* και στη Διημερίδα μεταπτυχιακών σπουδαστών και υποψηφίων διδασκτόρων Νεότερης και Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας που πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα της Φιλοσοφικής Σχολής του Ε.Κ.Π.Α.

Γεώργιος Ναθαναήλ
Διδάκτωρ Λαογραφίας Δ.Π.Θ.

Ο εικονογράφος Σωτήριος Χρηστίδης και η Καταστροφή της Σμύρνης

Η ανακοίνωση, μεταξύ άλλων, αναφέρεται στη λαϊκή εικονογραφία, κάνοντας μια συνοπτική ιστορική αναδρομή της και στο ρόλο της για την ενίσχυση της συλλογικής μνήμης και της εθνικής ταυτότητας. Θα δοθούν κάποια βιογραφικά στοιχεία του εικονογράφου Σωτήριου Χρηστίδη που εκφράστηκε καλλιτεχνικά στο εύρος της περιόδου 1890-1940 και θα επικεντρωθεί το ενδιαφέρον στην εικονογραφία του με τίτλο «Το τραγικόν πανόραμα των σφαγών και του Εμπρησμού της Σμύρνης», που φυλάσσεται στη Δημοτική Πινακοθήκη Θεσσαλονίκης, την οποία ο ίδιος φιλοτέχνησε με αφορμή τη Μικρασιατική Καταστροφή.

Θα γίνει, στη συνέχεια, περιγραφή της πολυπρόσωπης αναπαράστασης του συγκεκριμένου ιστορικού γεγονότος και ανάλυση των στοιχείων εκείνων που την κάνουν αναγνωρίσιμη. Θα περιλαμβάνει, ακόμα, αναφορές στους ήρωες που απεικονίζονται και το τοπίο που διαδραματίζεται το γεγονός. Ακόμα, θα γίνει τονισμός των χαρακτηριστικών των προσώπων και των σωμάτων που αποτυπώνονται. Θα επισημανθεί ο ρόλος των χρωμάτων, αλλά και των μηνυμάτων που εκπέμπονται μέσα από αυτά. Επίσης, στο πλαίσιο της μελέτης του εικαστικού αφηγήματος, θα τονιστεί και η σημασία του πομπού, του δέκτη και του μέσου έκφρασης, στοιχεία μέσω των οποίων ο κάθε καλλιτέχνης έρχεται σε επαφή, κάθε φορά, με το κοινό του, προσπαθώντας, με την «αφήγησή» του να το πλησιάσει, δημιουργώντας, παράλληλα, το κατάλληλο διαδραστικό περιβάλλον. Κατά την ανάλυση του έργου θα αντιπαρατεθεί και κείμενο από μαρτυρίες επιζησάντων και φωτογραφικό υλικό.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Ο Γιώργος Ναθαναήλ είναι Διδάκτωρ Λαογραφίας Δ.Π.Θ. Πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές στο ηλεκτρονικό εμπόριο στο Kingston University και βασικές σπουδές στην Κλωστοϋφαντουργία (ειδίκευση στο έτοιμο ένδυμα). Επιμορφώθηκε σε θέματα Θεωρίας και Πρακτικής της Εκπαίδευσης στα Πανεπιστήμια Yale και Stanford, Τέχνης και Πολιτιστικής Κληρονομιάς στα Πανεπιστήμια Bocconi, Nanjing και Πεκίνου. Ασχολήθηκε με σύγχρονες τεχνικές δημιουργίας και προώθησης του ενδύματος και των επιχειρήσεων ένδυσης. Είναι διπλωματούχος Βυζαντινής Μουσικής και έχει ερευνητικό έργο στο Μουσείο της Πόλεως των Αθηνών. Συμμετείχε στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων στο Πολεμικό Μουσείο Αθηνών. Διδάσκει κινεζική, ελληνική, αγγλική γλώσσα και θέματα πολιτισμού σε Έλληνες και αλλοδαπούς. Συμμετείχε σε ελληνικά και διεθνή συνέδρια και είναι μέλος διαφόρων επιστημονικών φορέων.

Μαρία Ν. Νένου

Υποψήφια Διδάκτωρ Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ.

Η Σμύρνη στο ιστορικό λαϊκό μυθιστόρημα του 20^{ου} αιώνα

Η Σμύρνη και η Μικρασιατική Καταστροφή δεν αποτέλεσε θεματολογία μόνο της λόγιας ελληνικής λογοτεχνίας, αλλά και λαϊκών αναγνωσμάτων του 20^{ου} αιώνα. Η ανακοίνωση εστιάζει στο ιστορικό και αισθηματικό μυθιστόρημα του πολυγραφότατου Γ. Τσουκαλά *Η καταστροφή και η ωραία της Σμύρνης* των εκδόσεων Παπαδημητρίου.

Ακολουθώντας, κυρίως, την ευθύγραμμη αφήγηση, ο Τσουκαλάς εξιστορεί τον πλατωνικό, θα λέγαμε, έρωτα δύο νέων, του λοχία Αλέκου Κομνηνού και της Χρύσας Αργυροπούλου, κόρης ελληνικής οικογένειας της Σμύρνης, φημισμένης για την ομορφιά της. Η τύχη, όμως, δεν είναι με το μέρος τους, καθώς γεγονότα και τρίτα πρόσωπα τους απομακρύνουν συνεχώς οδηγώντας τους σε τραγικό τέλος. Ο χαρακτηρισμός του έργου ως αισθηματικό τεκμηριώνεται από τις συχνές αναφορές του Τσουκαλά στην προσπάθεια των δύο νέων να προσεγγίσει ο ένας τον άλλον, στο φλερτ τους, στα αγνά τους συναισθήματα, στη διατήρηση του ερωτικού τους ενδιαφέροντος παρά τη μεταξύ τους απόσταση και τις περιπέτειές τους και στην ύπαρξη αντίζηλου. Πρόκειται, δηλαδή, για μια τυπική μυθιστορηματική διήγηση μιας ερωτικής ιστορίας που καταλήγει στον θάνατο.

Από την άλλη μεριά, η ερωτική ιστορία εκτυλίσσεται μέσα σε ένα συγκεκριμένο ιστορικό πλαίσιο που συνδέεται με τη Σμύρνη και την καταστροφή της το 1922. Έχουμε, λοιπόν, τα γεγονότα από την απόβαση του ελληνικού στρατού στη Σμύρνη μέχρι και τις μέρες καταστροφής της Σμύρνης εστιάζοντας, όμως, στην ερωτική ιστορία των δύο νέων. Αυτό το ιστορικό πλαίσιο με αναφορές και περιγραφές των γεγονότων δικαιολογεί τον χαρακτηρισμό του έργου ως ιστορικό. Τα προβαλλόμενα γεγονότα εξετάζονται για την ιστορική τους αλήθεια, αν δηλαδή παρατηρούνται αποκλίσεις ακούσιες ή μη και χρονικές ανακολουθίες. Αν ο συγγραφέας μένει πιστός στην ιστορική πραγματικότητα, αυτό δείχνει ιστορική συνέπεια και επιμέλεια αποφεύγοντας την παραπλάνηση του αναγνωστικού του κοινού.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Μαρία Ν. Νένου αποφοίτησε από το Τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων έχοντας ακολουθήσει την κατεύθυνση της Γλωσσολογίας. Είναι κάτοχος τριών μεταπτυχιακών τίτλων (Ισπανία, Αγγλία, Ελλάδα) και Υποψήφια Διδάκτωρ του Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Εργάζεται ως φιλόλογος ειδικής αγωγής στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση Καστοριάς.

Σωκράτης Νιάρος
Μεταδιδακτορικός Ερευνητής
Τμήμα Φιλολογίας Α.Π.Θ.

Ακαδημία, λογοτεχνία, κριτική: Η πολιτισμική διαχείριση της ήττας στον ελληνικό Μεσοπόλεμο

Η κατάρρευση της Μεγάλης Ιδέας και η προσπάθεια για αντικατάστασή της με ένα νέο φιλερηνικό πολιτισμικό πρόταγμα έχουν καταδειχθεί από διάφορους μελετητές ως βασικά ιδεολογικά επακόλουθα της στρατιωτικής συντριβής στη Μικρασία. Τη διαπίστωση αυτή επιχειρεί να προεκτείνει και να αναλύσει περαιτέρω η προκείμενη ανακοίνωση, στηριζόμενη σε δεδομένα που αφορούν τη θεσμική διαχείριση της λογοτεχνίας στη μεσοπολεμική περίοδο. Μέσα από την εξέταση επιλεγμένων κειμένων από τα *Πρακτικά της Ακαδημίας Αθηνών* και την πλαισίωσή τους από επίκαιρα δημοσιογραφικά άρθρα και λογοτεχνικές κριτικές γίνεται προσπάθεια να διερευνηθεί η αλληλεπίδραση του ανώτατου αυτού πολιτισμικού ιδρύματος στα πρώτα χρόνια της λειτουργίας του (1926-1941) με το λογοτεχνικό πεδίο της ίδιας ιστορικής περιόδου. Προς αυτήν την κατεύθυνση, προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι παρά την πάγια αντιμετώπιση της ακαδημίας ως ενός συντηρητικού φορέα που αδυνατούσε να αφομοιώσει τις λογοτεχνικές εξελίξεις της εποχής, οι πρώτοι Έλληνες ακαδημαϊκοί φαίνεται πως συνυπολόγισαν τις ιδεολογικές προτεραιότητες του Μεσοπολέμου στην προσπάθειά τους να διαμορφώσουν ένα ορισμένο αξιακό πλαίσιο για την αποτίμηση τόσο της παλαιότερης όσο και της συγκαρινής τους λογοτεχνικής παραγωγής. Από αυτήν την άποψη, η θεσμική αναγνώριση παρωχημένων λογοτεχνικών τάσεων, όπως του κλασικιστικού ρομαντισμού, του ελεγειακού λυρισμού και του ηθογραφικού λαογραφισμού, δεν αποτελούσε απλώς ένα εγχείρημα αποκλιμάκωσης των εθνικιστικών εξάρσεων της δεκαετίας του 1910 αλλά και μια απόπειρα για διάσωση επιλεγμένων λογοτεχνικών αξιών της «Γενιάς του 1880» από την αναθεωρητική συνθήκη του πρώιμου Μεσοπολέμου. Στην εκπνοή της ίδιας ιστορικής περιόδου, αυτή η παλαιάς κοπής λογοτεχνία ερχόταν να συνδεθεί με τις αναδεικνυόμενες συγγραφικές επιλογές των νέων ποιητών και πεζογράφων, που αποζητούσαν ένα είδος «ελληνικότητας» στο πολιτισμικό παρελθόν και στον ανακαλυπτόμενο γεωγραφικό και κοινωνικό χώρο του ιστορικού τους παρόντος, με σημείο αναφοράς το καθολικά αποδεκτό έργο του Κωστή Παλαμά.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Ο Σωκράτης Νιάρος είναι μεταδιδακτορικός ερευνητής στο Τμήμα Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, όπου διεξάγει έρευνα από το 2018 με θέμα *De AgriCultura: Αγροτικά θέματα στην ελληνική πεζογραφία της περιόδου 1936-1941*. Η διδακτορική του διατριβή (2016) διερευνά τον θεσμό των λογοτεχνικών βραβείων στην Ελλάδα κατά την περίοδο 1910-1942. Έχει διδάξει Νεοελληνική Λογοτεχνία στο Τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (2017-2019), ενώ η μεταδιδακτορική του έρευνα υποστηρίχθηκε με υποτροφία από το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (2019-2021). Το επιστημονικό του έργο περιλαμβάνει επίσης δημοσιεύσεις μελετών, συμμετοχή σε επιμορφωτικά και ερευνητικά προγράμματα, καθώς και

Ζαφείρης Νικήτας

Τμήμα Θεάτρου Σχολής Καλών Τεχνών Α.Π.Θ.

Μικρασιατική Καταστροφή και θέατρο. Μια δραματουργική επισκόπηση

Η θεματική της Μικρασιατικής Καταστροφής άφησε ισχυρό αποτύπωμα στη νεοελληνική δραματουργία του 20ού αιώνα. Από τη δεκαετία του 1920 μέχρι και σήμερα αλληπάλληλοι δραματουργοί επιχείρησαν να αποτυπώσουν τα γεγονότα που σφράγισαν την εθνική μνήμη στην ιστορική τομή της καταστροφής της Σμύρνης και της συνακόλουθης ανταλλαγής των πληθυσμών. Ειδικότερα, τη δεκαετία του 1920, με νωπά ακόμη τα γεγονότα, ο Δημήτριος Γκαλέκας συνέγραψε το δράμα *Η σφαγιασθείσα Σμύρνη. Τραγωδία επίκαιρος εις πράξεις δύο και εικόνες τρεις* (1922) και πέντε χρόνια αργότερα ο Δημήτριος Βουτετάκης δημοσίευσε το δράμα *Ο φυγάς και ο ήρωας: δράμα εθνικόν εμπνευσμένον από την Μικρασιατικήν τραγωδίαν* (1927), στα οποία αναπαρέστησαν στιγμές της μαρτυρικής εξόδου με εθνικό παλμό και πένθιμη αποτίμηση της συντριβής του οράματος του μεγαλοϊδεατισμού. Τη δεκαετία του 1990 η μορφή του Μητροπολίτη Σμύρνης Χρυσόστομου οδήγησε στη συγγραφή και δημοσίευση δύο ακόμη ιστορικών δραμάτων, με τον Δημήτριο Λαζογιώργο να καταθέτει το *Χρυσόστομος Σμύρνης, Ο Εθνομάρτυς και Άγιος: Τραγωδία* (1995) και τον Ανδρέα Μιχαηλίδη-Νουάρο να συνθέτει το *Ο Άγιος Χρυσόστομος Σμύρνης: ιστορικό θεατρικό έργο* (1996) για να αποδώσουν τον μαρτυρικό κότινο της τιμής στον Μητροπολίτη με την απόσταση πια των ετών να οδηγεί σε μια πιο νοσταλγική ματιά για τις χαμένες πατρίδες. Στην παρούσα ανακοίνωση εξετάζουμε με ιστοριογραφικά εργαλεία τη συγκρότηση μιας εθνικής δραματουργίας που ψηλάφησε την απώλεια των Σμύρνης. Τα σχετικά θεατρικά έργα συνδυάζουν την ιστορική πραγματικότητα με τα μυθοπλαστικά στοιχεία και διαχειρίζονται το πολιτισμικό και γεωπολιτικό τραύμα που άνοιξε η Μικρασιατική Καταστροφή. Αποτελούν επομένως σημαίνουσες ψηφίδες διαχείρισης της ιστορικής μνήμης της χώρας που αναδεικνύουν τους όρους του εθνικού κλυδωνισμού. Στην ανάλυση ενσωματώνονται κοινωνιολογικά εργαλεία του Pierre Bourdieu για να αναδειχθεί η δραματουργία της νηπενθούς εθνικής απώλειας.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Αγτζίδης Βλάσης, *Μικρασιατική Καταστροφή. Από τη Λούξεμπουργκ και τον Γληνό, στην ήττα και το τραύμα*, Historical Quest, Αθήνα 2019.

Βαρβούνης Γ. Μανόλης, *Λαογραφικά δοκίμια. Μελετήματα για τον ελληνικό λαϊκό πολιτισμό*, Καστανιώτης, Αθήνα 2000.

Boutros Fatim, *Facing Diasporic Trauma*, Brill, Leiden 2019.

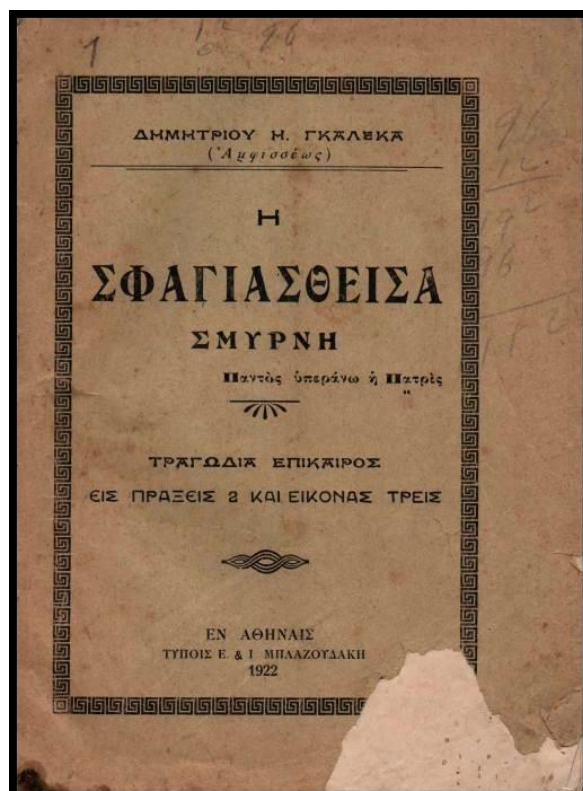
Νικήτας Ζαφείρης, «Ανάμεσα στο αστικό και το ποιητικό δράμα: Η δραματουργία του Γιώργου Σεφεριάδη», *Mediterranean Chronicles* 10 (2021), 35-66.

Πούχνερ Βάλτερ, *Μια εισαγωγή στην τέχνη του θεάτρου*, Παπαζήσης, Αθήνα 2011.

Χατζηπανταζής Θόδωρος, *Το Ελληνικό Ιστορικό Δράμα από τον 19ο στον 20ό Αιώνα*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2011.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Ο Ζαφείρης Νικήτας είναι Διδάκτωρ Θεατρολογίας και διδάσκει στο Τμήμα Θεάτρου του Α.Π.Θ. Σπούδασε νομική και θέατρο στο Α.Π.Θ. ολοκληρώνοντας πτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές και στους δύο κλάδους. Έλαβε το διδακτορικό του δίπλωμα με Άριστα στην ιστοριογραφία του νεοελληνικού θεάτρου. Έχει δημοσιεύσει άρθρα σε ελληνικά και διεθνή περιοδικά με κριτές (*Παράβασις, Σκηνή, Μικροφιλολογικά, Critical Stages, Brecht Yearbook* κ.ά.). Έχει συμμετάσχει σε συνέδρια στο Frei Universität Berlin, το Sapienza Università di Roma, το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών κ.ά. Είναι μέλος του ερευνητικού προγράμματος «Έρευνα κοινού παραστάσεων αρχαίου δράματος». Έχει λάβει υποτροφίες αριστείας από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ως πρώτος στο Α.Π.Θ. στις ανθρωπιστικές επιστήμες) και από το Α.Π.Θ. για τη μεταδιδακτορική του έρευνα στο σύγχρονο Μειονοτικό Θέατρο. Έχει συνεργαστεί με ερευνητικούς φορείς όπως το Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών. Η μονογραφία του *Αναπαριστώντας το έθνος. Η δραματουργία του Γιάννη Καμπύση* είναι υπό δημοσίευση. Τέλος, έχει δημοσιεύσει τρία λογοτεχνικά βιβλία και μια μετάφραση σε συνεργασία με τον Καθηγητή Α.Π.Θ. Δημήτριο Ζ. Νικήτα.

Σταυρούλα Ντινούδη

Υποψήφια Διδάκτωρ Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας Δ.Π.Θ.

***Διδώ Σωτηρίου Οι νεκροί περιμένουν:
Αναπαράσταση των τριών φάσεων της μικρασιατικής
καταστροφής και της συνακόλουθης προσφυγιάς***

Η κατάρρευση του Μικρασιατικού Μετώπου και η ήττα του ελληνικού στρατού το καλοκαίρι του 1922 είχαν ως τραγική συνέπεια τον ξεριζωμό των ελληνορθόδοξων πληθυσμών της Μικράς Ασίας. Η Μικρασιατική Καταστροφή, η ελληνοτουρκική ανταλλαγή των πληθυσμών (1923) και η εγκατάσταση των προσφύγων στην Ελλάδα επέδρασαν καταλυτικά σε όλους τους τομείς της ελληνικής κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένου και του πολιτισμού. Στο μυθιστόρημα της Διδώς Σωτηρίου *Οι νεκροί περιμένουν* περιγράφονται οι περιπέτειες μιας αστικής οικογένειας Μικρασιατών Ελλήνων, της οικογένειας Μάγη, από το 1918 έως τα χρόνια του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου. Η ματιά της ηρωίδας κινείται αρχικά από την ακμή και την ανεμελιά του Αϊδινίου στην δυσχερή ενσωμάτωσή της στον κόσμο της Σμύρνης, καθώς εκεί άρχισαν να εμφανίζονται οι πρώτες οικονομικές δυσκολίες. Στη συνέχεια πλησιάζει με γοργούς ρυθμούς η καταστροφή, τότε το βλέμμα της ηρωίδας κινείται στον ξεριζωμό, στην επακόλουθη χρεωκοπία και τη συναισθηματική και ηθική κατάπτωση που περιγράφονται ως επακόλουθα της μεγάλης καταστροφής. Η έλευση των προσφύγων στον ελλαδικό χώρο και η αντιμετώπισή τους από τον γηγενή πληθυσμό ήταν ακόμη ένας βραχνάς που έπρεπε να αντιμετωπίσουν οι πρόσφυγες. Αυτή η κατάσταση λειτούργησε ως ανασταλτικός παράγοντας για την ταχεία ενσωμάτωση των προσφύγων στη χώρα. Το όνειρο της επιστροφής στα πάλαι ποτέ εδάφη τους συνόδευε τους πρόσφυγες των μεγαλύτερων ηλικιών, αλλά παρέμεινε απλώς ένα ανεκπλήρωτος πόθος. Συνεπώς, η παρούσα ανακοίνωση επιδιώκει να ανασύρει στην επιφάνεια τις τραγικές διαστάσεις που έλαβε η Μικρασιατική Καταστροφή μέσα από την ανάδειξη των τριών φάσεων της, την τραυματική εμπειρία του πολέμου και της καταστροφής, αλλά και τις επιπτώσεις της συνακόλουθης προσφυγιάς όπως περιγράφονται από την αφηγήτρια του έργου, Αλίκη Μάγη.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Σταυρούλα Ντινούδη σπούδασε στο Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Στο ίδιο Τμήμα πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές ειδίκευσης στη Νεοελληνική Φιλολογία και είναι Υποψήφια Διδάκτωρ. Ολοκλήρωσε τα εκπαιδευτικά προγράμματα: «Ειδική Αγωγή – Μαθησιακές Δυσκολίες: Από την εκπαιδευτική αξιολόγηση στην αποτελεσματική διδασκαλία» και «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων». Συμμετείχε με ανακοίνωση σε τρία διεθνή και ελληνικά συνέδρια.

Στέλλα Παπακωνσταντίνου

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια

Τμήμα Νεοελληνικών Σπουδών Πανεπιστημίου Lille

Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Ε.Κ.Π.Α.

**«Παιδιά της Νιόβης και του Πολέμου»: Μια συγκριτική
αποτίμηση του τραύματος της Μικρασιατικής Καταστροφής
μέσα από τα μυθιστορήματα Τα Παιδιά της Νιόβης
του Τάσου Αθανασιάδη και την τριλογία
Τα Παιδιά του Πολέμου του Αχμέτ Γιορουλμάζ**

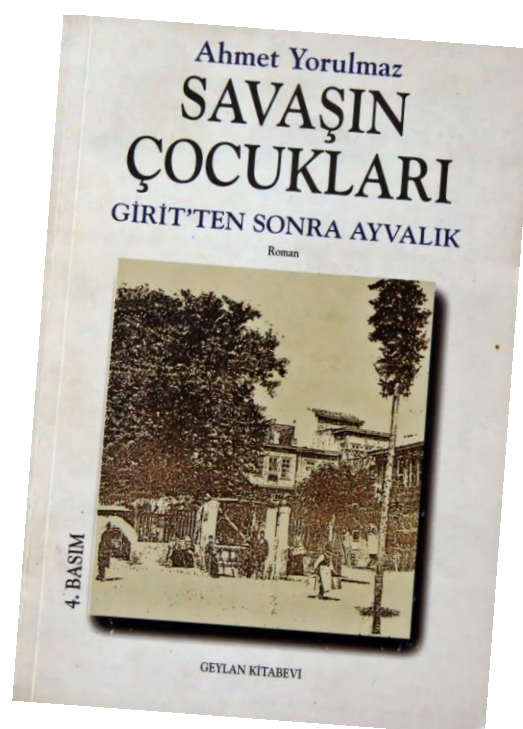
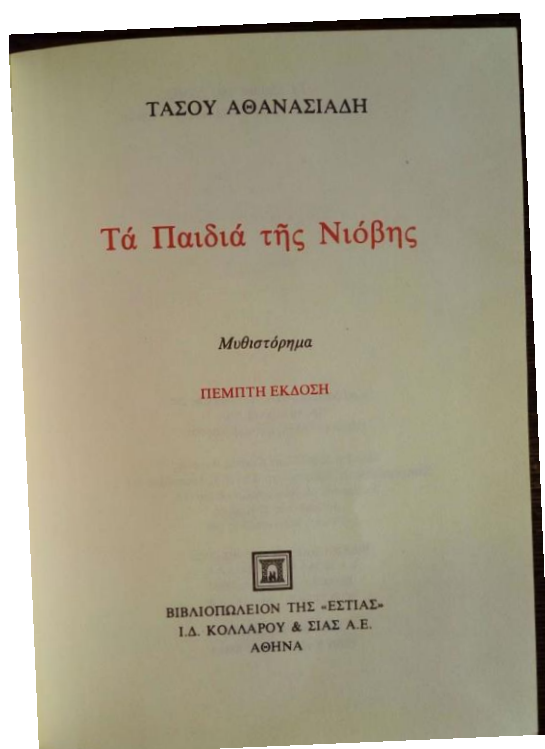
Η Μικρασιατική Καταστροφή και η υποχρεωτική ανταλλαγή πληθυσμών που ακολούθησε, με στόχο την εθνική ομοιογένεια, σημάδεψε μια γενιά Ελλήνων λογοτεχνών που βίωσε η ίδια τον εφιάλτη του αναγκαστικού εκπατρισμού. Οι πεζογράφοι αυτοί, που κατάγονται από πολλές περιοχές της Μικράς Ασίας γυρνούν στο παρελθόν και καταγράφουν τις εμπειρίες και τις εντυπώσεις τους από μια εποχή ιδιαίτερα περίπλοκη. Ανάμεσα στους λογοτέχνες αυτούς είναι και ο ακαδημαϊκός Τάσος Αθανασιάδης, που με το «μυθιστόρημα-ποταμός» *Τα Παιδιά της Νιόβης* εξιστορεί με ιδιαίτερα γλαφυρό τρόπο τη ζωή στη Μικρά Ασία πριν την καταστροφή αλλά και την μετέπειτα, εξίσου τραυματική, προσπάθεια ένταξης των προσφύγων στην Ελλάδα. Όμως, η ελληνική λογοτεχνία δεν είναι η μόνη που επηρεάζεται από την Μικρασιατική Καταστροφή και την ανταλλαγή των πληθυσμών. Η μετοίκηση περίπου πεντακοσίων χιλιάδων μουσουλμάνων από την Ελλάδα και η εγκατάστασή τους στην Τουρκία αποτελεί ένα θέμα που επηρέασε σε μεγάλο βαθμό την σύγχρονη πεζογραφία της γειτονικής χώρας. Ο Αχμέτ Γιορουλμάζ, βραβευμένος συγγραφέας και μεταφραστής λογοτεχνικών κειμένων από τα ελληνικά στα τουρκικά, περιγράφει την αντίστροφη πορεία από εκείνην του Αθανασιάδη. Ο γεννημένος στο Αϊβαλί Γιορουλμάζ από γονείς μουσουλμάνους της Κρήτης στην τριλογία του τα *Παιδιά του Πολέμου*, *Γενιές*, και *Από την Κρήτη στα Μοσχονήσια* περιγράφει την οδύσσεια μιας οικογένειας που αναγκάζεται να μεταναστεύσει από την Κρήτη στο Αϊβαλί.

Οι δύο συγγραφείς έχουν πάρα πολλά κοινά στοιχεία και βεβαίως κάποιες διαφορές. Η μελέτη εξετάζει συγκριτικά τις δύο αυτές παράλληλες πορείες που τέμνονται στα ζοφερά χρόνια της αμοιβαίας αναγκαστικής μετοίκησης και επικεντρώνεται κυρίως στην απεικόνιση του τραύματος αλλά και της τιτάνιας προσπάθειας προσαρμογής των προσφύγων στις καινούριες τους πατρίδες. Με φόντο το Σαλιχλί και τα Χανιά αλλά και το Αϊβαλί και τον Πειραιά, τα «παιδιά της Νιόβης» και τα «παιδιά του Πολέμου», μοιράζονται την νοσταλγία, τις δυσκολίες αλλά και την δίψα για επιβίωση και ζωή που είναι οικουμενική και πέρα από εθνικές και θρησκευτικές διακρίσεις.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Στέλλα Παπακωνσταντίνου έχει γεννηθεί στην Αθήνα. Έχει κάνει Προπτυχιακές Σπουδές στις Διεθνείς Σχέσεις στο London School of Economics το 2003 και έχει αποκτήσει τον πρώτο τίτλο μεταπτυχιακών σπουδών της στο School of Oriental and African Studies στις Τουρκικές Σπουδές, με εξειδίκευση στην Συγκριτική Λογοτεχνία και την Κοινωνική Ανθρωπολογία για τις σχέσεις Ελλάδας και της Τουρκίας κατά τα χρόνια 1930-1940. Εργάστηκε για οκτώ έτη

στην Κωνσταντινούπολη στην Finansbank A. Ş, η οποία αποτελεί πρώην μέλος της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδας. Μετά την επιστροφή της στην Ελλάδα, εργάζεται ως δραματολόγος και ερευνήτρια στο θέατρο και έχει συνεργαστεί με φορείς όπως η Εθνική Λυρική Σκηνή, το Φεστιβάλ Αθηνών, το Ίδρυμα Μιχάλης Κακογιάννης και άλλα ιδιωτικά θέατρα. Μόλις ολοκλήρωσε με «Άριστα» το μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας του Ε.Κ.Π.Α. στις Πολιτισμικές και Κινηματογραφικές Σπουδές. Παράλληλα, είναι δευτεροετής φοιτήτρια στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα Νεοελληνικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο της Lille στη Γαλλία, καθώς και στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α. Βρίσκεται σε προ-διδασκτορικό στάδιο σε συγκριτικά θέματα Ελλάδας-Τουρκίας με επίκεντρο την λογοτεχνία, το θέατρο και τον κινηματογράφο. Μιλάει αγγλικά, γαλλικά και τουρκικά.

Ευσταθία Παρασκευά

Διδάκτωρ και Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια
Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ.

Η Μικρασιατική Καταστροφή στην εκπαίδευση. Η αναπαράστασή της στα ανθολογούμενα κείμενα των Νεοελληνικών Αναγνωσμάτων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στον Μεσοπόλεμο

Ο Μικρασιατικός Πόλεμος των ετών 1919-1922 εγγράφεται στη συλλογική εθνική μνήμη ως ένας εθνικός πόλεμος. Η ήττα του ελληνικού στρατού σε αυτόν τον πόλεμο τού έδωσε το όνομα «Μικρασιατική Καταστροφή», δηλαδή μία εθνική απώλεια, η οποία επιφόρτισε την Ελλάδα με «χαμένες πατρίδες» και ένα εθνικό τραύμα. Σε αυτό το ιστορικό πλαίσιο η ανακοίνωση επιχειρεί να εμπλουτίσει την προσέγγιση της εθνικής ιδέας με κείμενα που γράφτηκαν άμεσα, δηλαδή κατά τη διάρκεια και με τη λήξη του Μικρασιατικού πολέμου, και ανθολογήθηκαν στα σχολικά εγχειρίδια *Νεοελληνικά Αναγνώσματα* που διδάχθηκαν τον Μεσοπόλεμο στο μάθημα των Νέων Ελληνικών. Οι μαθητές διδάχθηκαν τον Μικρασιατικό Πόλεμο στο μάθημα των Νέων Ελληνικών από κείμενα λογοτεχνικά αλλά και δημοσιογραφικά, με έντονο συγκινησιακό περιεχόμενο ικανό να επιδράσει στη συναισθηματική πρόσληψη του γεγονότος. Πριν την επίσημη ιστορική καταγραφή της, οι μαθητές ήλθαν σε επαφή με την πολεμική περιπέτεια στη Μικρά Ασία συγχρόνως με την εξέλιξη των γεγονότων μέσα στο περιβάλλον της κυρίαρχης εθνικής ιδέας, δηλαδή της Μεγάλης Ιδέας, η οποία διαψεύστηκε με τη λήξη του πολέμου. Η χρονική εγγύτητα μεταξύ των πολεμικών γεγονότων και της διδασκαλίας καθιστά άξια μελέτης τα κείμενα αυτά, καθώς ιστορικοποιούν πολεμικές επιχειρήσεις συνδεδεμένες με εθνικές προσδοκίες και διαψεύσεις στη συνείδηση των αναγνωστών. Τα κείμενα που εξετάζονται, δεκατέσσερα σε αριθμό και σε αρκετές επαναλήψεις - τουλάχιστον δεκαοκτώ συνολικά, ανθολογούνται από το 1922 έως και το 1936 στα σχολικά εγχειρίδια, δηλαδή ξεκινά η ανθολόγησή τους ταυτόχρονα με την εξέλιξη του πολέμου στο Μικρασιατικό Μέτωπο.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Ευσταθία Παρασκευά είναι φιλόλογος στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Πτυχιούχος του Τμήματος Φιλολογίας του Α.Π.Θ. και φοιτήτρια του Τμήματος Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού των Παρευξείνιων χωρών. Κάτοχος του διπλώματος μεταπτυχιακών σπουδών στην «Τοπική Ιστορία» του Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας του Δ.Π.Θ., Διδάκτωρ και Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια του ίδιου Τμήματος. Επιμορφώτρια νεοδιόριστων εκπαιδευτικών και φοιτητών στην πρακτική άσκηση. Θεματοδότρια-αξιολογήτρια στην Τράπεζα Θεμάτων διαβαθμισμένης δυσκολίας του ΙΕΠ. Γνωρίζει αγγλικά, γαλλικά, τουρκικά και ρουμανικά. Συμμετείχε σε συνέδρια και ημερίδες με επιστημονικές ανακοινώσεις και δημοσίευσε μελέτες σε επιστημονικά περιοδικά.

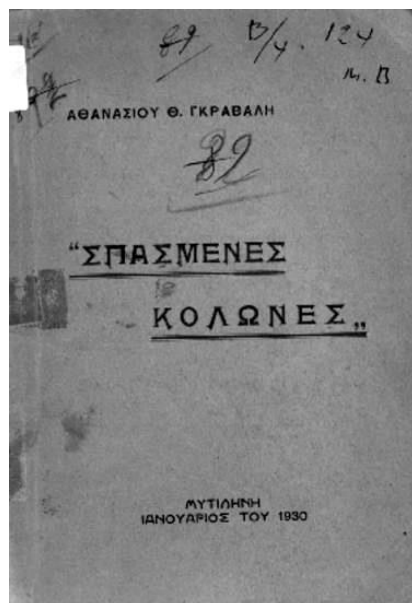
Ματίνα Παρασκευά

Μεταδιδακτορική ερευνήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Το ρήγμα της μνήμης και της λήθης: Για τις Σπασμένες κολώνες (1930) του Αθανάσιου Γκράβαλη

Ο Αθανάσιος Γκράβαλης, εγγεγραμμένος στο περιθώριο της «αιολικής σχολής», αποτελεί μια από τις πιο έκκεντρες και λησμονημένες περιπτώσεις της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Γεννημένος στο Αϊβαλί το 1890, εκπατρίζεται δύο φορές εξαιτίας των διωγμών, του 1914 και του 1922, και εγκαθίσταται μόνιμα στη Λέσβο έως τον θάνατό του, το 1974. Εκτός από την έντονη δημοσιογραφική δραστηριότητα που αναπτύσσει συμβάλλοντας στην άνθιση της «Λεσβιακής Άνοιξης», ο Γκράβαλης δημοσιεύει το 1930 την πεζογραφική συλλογή *Σπασμένες κολώνες*. Πρόκειται για αφηγήματα στα οποία ανασυστήνονται με έναν παράδοξο τρόπο η ζωή και οι άνθρωποι της χαμένης γενέθλιας γης. Σκοπός της ανακοίνωσης είναι να εξετάσει πώς ο συγγραφέας με οχήματα τη βιωμένη εμπειρία, τον τολμηρό ρεαλισμό, τον ανοίκειο ιδωματικό λόγο, αλλά και τη θεματοποίηση της απόκλισης αναψηλαφεί το τραύμα του ξεριζωμού και τη νοσταλγία της απωλεσμένης «αιολικής» πατρίδας. Ειδικότερα, πρόκειται να ερευνήσει τους τρόπους με τους οποίους η μνήμη της Μικράς Ασίας ενεργοποιείται και αφηγηματοποιείται στη συλλογή *Σπασμένες κολώνες* είτε ως ανάπλαση ενός οικείου και μακάριου κόσμου είτε ως πραγματολογική απεικόνιση του ανεπούλωτου εκπατρισμού.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Ματίνα Παρασκευά είναι μεταδιδακτορική ερευνήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Εκπόνησε τη διατριβή της στο Τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών με θέμα την αναπηρία στη νεοελληνική λογοτεχνία, η οποία χρηματοδοτήθηκε από το Ι.Κ.Υ. (Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών). Έχει συμμετάσχει σε ελληνικά και διεθνή συνέδρια, ενώ μελέτες της έχουν δημοσιευτεί σε περιοδικά και τόμους. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζουν στην πεζογραφία του 19ου και 20ού αιώνα, τον περιοδικό τύπο και τις πολιτισμικές σπουδές. Εργάζεται ως ερευνήτρια στο Εργαστήριο Αρχαϊκών Τεκμηρίων και Τύπου (EATT) του Τμήματος Φιλολογίας Πανεπιστημίου Πατρών.

Θεοπίστη Ελένη Πασχαλάκη

Κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος
Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ.

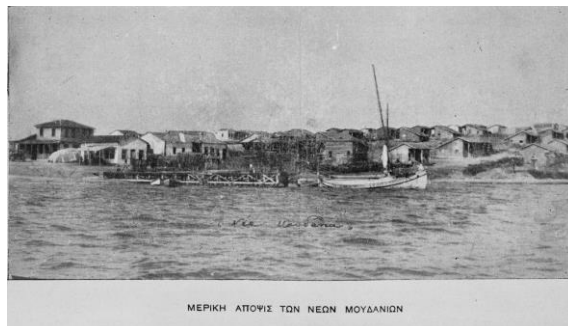
Η εγκατάσταση των προσφύγων στα Νέα Μουδανιά

Τα Νέα Μουδανιά δημιουργήθηκαν το έτος 1923 από πρόσφυγες καταγόμενους στην πλειοψηφία τους από τη Μικρά Ασία και κυρίως από τα Μουδανιά και τη γύρω από αυτά περιοχή. Εκεί όπου, στην αρχαιότητα, υπήρξε η Λίπαξος, δίπλα ακριβώς στην Ποτίδαια, τη βυζαντινή Κασσάνδρεια, στο αγκυροβόλιο «Γκαργκί λιμάνι» ή «Στα λεοντάρια», τα μέλη της Επιτροπής προσφύγων από τα Μουδανιά, τους Ελιγμούς και τη Μισόπολη που αναζητούσαν τόπο εγκατάστασης, είδαν τη δυνατότητα της δημιουργίας ενός οικισμού που θα είχε τα χαρακτηριστικά της πατρίδας που άφησαν πίσω τους.

Η Χαλκιδική είχε απελευθερωθεί και ενταχθεί στο ελληνικό κράτος μόλις δέκα χρόνια πριν. Ήταν αραιοκατοικημένη και η πιο εύφορη περιοχή της, αυτή της Καλαμαριάς όπου εγκαταστάθηκαν οι πρόσφυγες, αποτελούνταν κυρίως από μετόχια των μονών του Αγίου όρους και κάποια τσιφλίκια. Το Καργί Λιμάνι ήταν, όπως γράφει ο Παπανικολάου το 1914, ένα αγκυροβόλιο όπου «παρά τήν θάλασσαν υπάρχει μικρός συνοικισμός εξ 8 – 10 καλυβών». Το 1925, όταν ιδρύθηκε επίσημα η Κοινότητα Νέων Μουδανιών, κατοικούσαν 470 οικογένειες, που μεταξύ τους ως επί το πλείστον συνδέονταν με δεσμούς κοινής καταγωγής και συγγένειας. Η ανακοίνωση πραγματεύεται την εγκατάσταση των προσφύγων και την ίδρυση των Νέων Μουδανιών με βάση κυρίως προσωπικές μαρτυρίες και άλλο σχετικό αρχειακό υλικό.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Θεοπίστη Ελένη Πασχαλάκη είναι απόφοιτος του Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης με ειδίκευση στην Εθνολογία και κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος του προγράμματος «Σπουδές στην Τοπική Ιστορία – Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις» του ίδιου Τμήματος. Συμμετείχε με ανακοίνωση σε επιστημονικές ημερίδες και συνέδρια. Μέλος της συντακτικής επιτροπής του περιοδικού *Μουδανιά* και σύμβουλος έκδοσης του ένθετου περιοδικού *Καλειδοσκόπιο*.

<https://lyk-n-moudan-new.chal.sch.gr/index.php?pg=322>

Βασιλική Πάτσιου

Καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας

Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Ε.Κ.Π.Α.

Το τραύμα και η μνήμη: η Μικρασιατική Καταστροφή και η λογοτεχνική γενιά του '30

Όπως είναι γνωστό, το θέμα της «προσφυγιάς» και της αναγκαστικής μετακίνησης πληθυσμών είναι ένα ζήτημα που έχει απασχολήσει, μεταξύ άλλων, ένα ευρύ φάσμα κοινωνιολόγων, ανθρωπολόγων, ιστορικών και συγγραφέων. Η απώλεια της εστίας, που διακόπτει βίαια τη συνέχεια του ιστορικού, του κοινωνικού, αλλά και του ατομικού χρόνου και συνοδεύεται από την αντίστοιχη απώλεια των μέχρι τότε ανθρώπινων δεσμών και την αναγκαστική προσαρμογή σε περιβάλλον νέων πολιτισμικών αναφορών, σχετίζεται με μια σειρά ανατροπών στο δημογραφικό, οικονομικό, ψυχολογικό και οντολογικό επίπεδο και αφορά όχι μόνο τον τόπο αναχώρησης, αλλά και τον τόπο υποδοχής. Το προσφυγικό ζήτημα δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί εκτός της ιστορικής και της πολιτικής συγκυρίας που το προκάλεσε, γεγονός που είχε ως συνέπεια την απόπειρα να ερμηνευθεί με βάση διαφορετικά θεωρητικά σχήματα και ιδεολογικές αφετηρίες, αλλά και να αναπαρασταθεί με διάφορους μυθοπλαστικούς τρόπους που ανατρέχουν στη μνήμη, τη νοσταλγία και την περιπλάνηση από το οικείο στο άγνωστο και από το προσφιές στο ξένο.

Το γεγονός της Μικρασιατικής Καταστροφής και της ανταλλαγής πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας επηρέασε αποφασιστικά το έργο μιας σημαντικής λογοτεχνικής γενιάς, που εμφανίζεται την περίοδο του μεσοπολέμου, της λεγόμενης «γενιάς του 1930». Ένα μεγάλο μέρος των εκπροσώπων της προέρχεται από το πνευματικό και το κοινωνικό περιβάλλον του ελληνισμού που ανθούσε στην περιοχή της Μικράς Ασίας και της Κωνσταντινούπολης: ο Φώτης Κόντογλου, ο Στρατής Δούκας και ο Ηλίας Βενέζης κατάγονται από το Αϊβαλί, ο Κοσμάς Πολίτης από τη Σμύρνη, ο Γιώργος Θεοτοκάς από την Κωνσταντινούπολη.

Στα έργα τους η Μικρασιατική Καταστροφή δεν είναι το μοναδικό κεντρικό θέμα. Η ζωή στις πόλεις που άφησαν, οι παιδικές και εφηβικές τους αναμνήσεις, ο εύρωστος, κοσμοπολίτικος περίγυρος της «χαμένης πατρίδας» είναι θέματα που αναδύονται μέσα από τα μυθιστορήματά τους και έρχονται σε αντίθεση με τις δραματικές αφηγήσεις της καταστροφής. Το γεγονός της Μικρασιατικής Καταστροφής καταγράφεται, πολλές φορές ως εμπειρία που συνδέεται με το άμεσο βίωμα και αναλύεται σε τρεις διαδοχικές φάσεις: στη φάση ξεριζωμού των ανθρώπων από τη Μικρά Ασία, στη φάση του ερχομού τους ως προσφύγων στον ελλαδικό χώρο, και τέλος σε εκείνη της εγκατάστασης και της προσπάθειας ενσωμάτωσης στο νέο κοινωνικό περιβάλλον. Η θέση που παίρνουν όσοι μιλούν για το γεγονός της καταστροφής είναι η θέση του πρόσφυγα, καθώς πολλοί συγγραφείς της γενιάς αυτής υπήρξαν αυτόπτες μάρτυρες των γεγονότων που περιγράφουν. Στην προσπάθειά τους να διατηρήσουν τις προσωπικές τους μνήμες από τα γεγονότα που σημάδεψαν όχι μόνον τους ίδιους, αλλά ολόκληρο το έθνος, παραμένουν συχνά συναισθηματικά δεμένοι με το υλικό της αφήγησής τους, καθώς οι περιπέτειες που εξιστορούν ακολουθούν τις διαδρομές μιας μοίρας τραγικής, προκαθορισμένης από την ένταση της ιστορίας.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Βασιλική Πάτσιου είναι Καθηγήτρια στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης της Σχολής Επιστημών της Αγωγής του Πανεπιστημίου Αθηνών, με γνωστικό αντικείμενο: «Νεοελληνική Φιλολογία (19ος-20ός αιώνας)». Γεννήθηκε στην Αθήνα. Σπούδασε φιλολογία στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Τμήμα Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών) και πήρε το διδακτορικό της δίπλωμα από το Πανεπιστήμιο της Σορβόνης. Έχει συνεργαστεί με το Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών του Ε.Ι.Ε. και δημοσίευσε μονογραφίες και μελέτες και άρθρα σε επιστημονικά και λογοτεχνικά περιοδικά.

Φώτης Κόντογλου, *Οι πρόσφυγες – Η κοιλάδα του Κλαυθμώνος* (περίπου 1930)

<https://www.monopoli.gr/2021/03/29/promotional-items/gallery-promo-items/463095/oi-prosfyges-i-koilada-tou-klaythmonos-to-spoudaio-ergo-tou-foti-kontoglou-se-dimoprasia-tou-sothebys/>

Λαμπρογιάννης Πεφάνης - Στέφανος Φευγαλάς

Διδάκτωρ Τμήματος Μουσικών Σπουδών Ε.Κ.Π.Α. -
Υποψήφιος Διδάκτωρ Τμήματος Μουσικών Σπουδών
Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Μουσικές πρακτικές και ρεπερτόριο στη Σμύρνη με αφορμή μουσικά χειρόγραφα του 1922

Η Σμύρνη κατείχε εξέχουσα θέση στο δίκτυο της πνευματικής κίνησης και της μουσικής ζωής της εποχής μέχρι τα γεγονότα του 1922. Στις σημαντικές πλευρές αυτής της ζωής περιλαμβάνονται η εκκλησιαστική μουσική και η αστική λαϊκή μουσική. Ωστόσο, είναι γνωστό ότι ένα σημαντικό μέρος της καθημερινής μουσικής της πόλης περιστρεφόταν γύρω από το έντεχνο ρεπερτόριο της ευρωπαϊκής μουσικής, δημοφιλείς χορούς με ευρωπαϊκό προσανατολισμό και δημοφιλή τραγούδια από επιθεωρήσεις και οπερέτες. Η ανακοίνωση αυτή βασίζεται σε μουσικά χειρόγραφα που εντοπίστηκαν σε ιδιωτικό-οικογενειακό μουσικό αρχείο στη Λέσβο. Πρόκειται για χειρόγραφες παρτιτούρες που περιλαμβάνουν δώδεκα μουσικά κομμάτια και οι οποίες δημιουργήθηκαν στη Σμύρνη στις 15 και 16 Αυγούστου του 1922. Αρχικά, διερευνάται το πλαίσιο της σύνταξης των εν λόγω χειρογράφων, η ταυτότητα των συντακτών τους και η περιρρέουσα ατμόσφαιρα όπως αυτή αποτυπώνεται μέσα από γραπτές μαρτυρίες μουσικών. Έπειτα, εξετάζεται το ίδιο το περιεχόμενο των χειρογράφων, το οποίο περιλαμβάνει μεταγραφές αποσπασμάτων από ιταλικές και γαλλικές όπερες, μεταγραφές τραγουδιών από ελληνικές οπερέτες, μουσικές κωμωδίες και επιθεωρήσεις (π.χ. Νίκος Χατζηαποστόλου, Θεόφραστος Σακελλαρίδης, Αντώνης Βώττης), αλλά και μεταγραφές ευρωπαϊκών χορών της εποχής (π.χ. Tango, Polka, Foxtrot). Με αφορμή τα χειρόγραφα αυτά και δεδομένης της διαδρομής που ακολούθησαν, διερευνάται η κίνηση μουσικών και μουσικού υλικού από τη Σμύρνη με τελικό προορισμό τη Λέσβο πριν και μετά τον Αύγουστο του 1922. Σε αυτό το πλαίσιο, εξετάζεται η θέση της Σμύρνης και της Λέσβου στα μουσικά δίκτυα της εποχής, περιλαμβάνοντας τη μουσική εκπαίδευση και τον βαθμό αξιοποίησης της παρτιτούρας. Τέλος, διερευνάται ο τρόπος παραγωγής και αναπαραγωγής μουσικών χειρογράφων μέσα από τις σχετικές μεθόδους (καταγραφή, μεταγραφή και αντιγραφή), ο ρόλος τους στη διάδοση της έντεχνης μουσικής στα λαϊκά στρώματα, καθώς και ο τρόπος που επέδρασε στις μουσικές πρακτικές των τόπων προορισμού των προσφύγων μουσικών του 1922.

ΣΥΝΤΟΜΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ:

Ο Λαμπρογιάννης Πεφάνης είναι Διδάκτωρ του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α., βιολιστής και συνθέτης. Είναι τακτικό μέλος της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας, έχει δημοσιεύσει μελέτες σε επιστημονικά περιοδικά και συνέδρια, ενώ έχει διδάξει σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Είναι συγγραφέας (με τον Στέφανο Φευγαλά) της τρίτομης έκδοσης *Μουσικές Καταγραφές* (Παπαρηγορίου-Νάκας 2014, 2017 και 2020), του βιβλίου *Καριώτικος - Εκδοχές του ικαριώτικου οργανικού σκοπού* (Παπαρηγορίου - Νάκας, 2017), καθώς και (με τον Γεράσιμο Γαλανό) της δίτομης έκδοσης *Λόγια*

Κεφαλληνιακή Μούσα, έργα Κεφαλλήνων συνθετών 19ου και 20ου αιώνα (Τ.Ε.Ι. Ιονίων Νήσων 2015, 2016). Ως βιολιστής έχει ηχογραφήσει 30 ανέκδοτα χοροτράγουδα της Κεφαλονιάς (Πάλιος, 2010).

Ο Στέφανος Φευγαλάς είναι Υποψήφιος Διδάκτωρ του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, συνθέτης και πιανίστας. Είναι πτυχιούχος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών (Ε.Κ.Π.Α.), πτυχιούχος του προγράμματος Σπουδές στον Ελληνικό Πολιτισμό (Ε.Α.Π.), διπλωματούχος του Π.Μ.Σ. Ιστορική Έρευνα, Διδακτική και Νέες Τεχνολογίες (Ιόνιο Πανεπιστήμιο) και διπλωματούχος του Π.Μ.Σ. Δημόσια Ιστορία (Ε.Α.Π.). Είναι κάτοχος διπλώματος Σύνθεσης και των πτυχίων Πιάνου, Αρμονίας, Αντίστιξης, Φούγκας και Βυζαντινής Μουσικής. Μέρος των μελετών του έχει δημοσιευτεί σε επιστημονικά περιοδικά και συνέδρια, ενώ είναι συγγραφέας (με τον Λαμπρογιάννη Πεφάνη) της τρίτομης έκδοσης *Μουσικές Καταγραφές* (Παπαρηγορίου-Νάκας 2014, 2017 και 2020), καθώς και του βιβλίου *Καριώτικος-Εκδοχές του ικαριώτικου οργανικού σκοπού* (Παπαρηγορίου-Νάκας 2017).

Παρέα γυναικών στον Α΄ Προσφυγικό Συννοικισμό της Εδεσσας
Σύλλογος Μικρασιατών Νομού Πέλλας «Η Μπίγα»

<https://www.kathimerini.gr/culture/561893191/eikones-kai-notes-toy-22-eimaste-ola-ekeina-poy-emperiechoyme/>

Βασίλης Ριτζαλέος

Διδάκτωρ Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας Α.Π.Θ.

Μέλος Ε.ΔΙ.Π. Τμήματος Γλώσσας, Φιλολογίας

και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών Δ.Π.Θ.

Αρμένιοι πρόσφυγες στη Δυτική Θράκη, 1922-1925: εγκατάσταση, αντιδράσεις και υποχρεωτική μετακίνηση

Η Γενική Διοίκηση Θράκης υπολόγιζε πως δέκα χιλιάδες Αρμένιοι πρόσφυγες εγκαταστάθηκαν στα διοικητικά της όρια από το 1922 έως το 1924. Η εγκατάσταση εκατό χιλιάδων προσφύγων, η επίταξη κατοικιών, σχολείων και χώρων λατρείας στη Δυτική Θράκη προκάλεσε τις διαμαρτυρίες της μουσουλμανικής μειονότητας, ανθελληνικά δημοσιεύματα στον τουρκικό Τύπο και απειλές της τουρκικής κυβέρνησης για αντίμετρα σε βάρος της ελληνικής μειονότητας στην Κωνσταντινούπολη. Συγχρόνως η Κοινωνία των Εθνών έδειξε ενδιαφέρον για το ζήτημα της στέγασης των Αρμενίων και Ελλήνων προσφύγων και τις αντιδράσεις της μουσουλμανικής μειονότητας στη Δυτική Θράκη.

Εκτός από τις αντιδράσεις στο εσωτερικό και το εξωτερικό, θα εξεταστούν τα μέτρα των κυβερνήσεων Καφαντάρη και Παπαναστασίου για το ζήτημα των Αρμενίων προσφύγων της Δυτικής Θράκης το 1924, η αντίδραση των αρμενικών κοινοτήτων στην Ελλάδα και του ελληνικού Τύπου. Το ζήτημα των Αρμενίων προσφύγων στη Δυτική Θράκη συνδέεται και με το αίτημα των ελληνικών κυβερνήσεων προς την Κοινωνία των Εθνών για τη μεταφορά των Αρμενίων στο εξωτερικό την ίδια περίοδο. Η ανακοίνωση αντλεί υλικό από ελληνικές και ξένες πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Ο Βασίλης Ριτζαλέος είναι Διδάκτωρ Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και μέλος Ε.ΔΙ.Π. του Τμήματος Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών του Δ.Π.Θ. από το Σεπτέμβριο του 2021. Μελετά την ιστορία των Εβραίων στην Ελλάδα και στον παρευξείνιο χώρο κατά τον 19^ο και 20^ό αιώνα, όπως επίσης την εγκατάσταση των Αρμενίων προσφύγων στη Μακεδονία και τη Θράκη μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή.

Ειρηάνα Ρουσογιαννάκη

Υποψήφια Διδάκτωρ Νεοελληνικής Φιλολογίας

Πανεπιστημίου Κρήτης

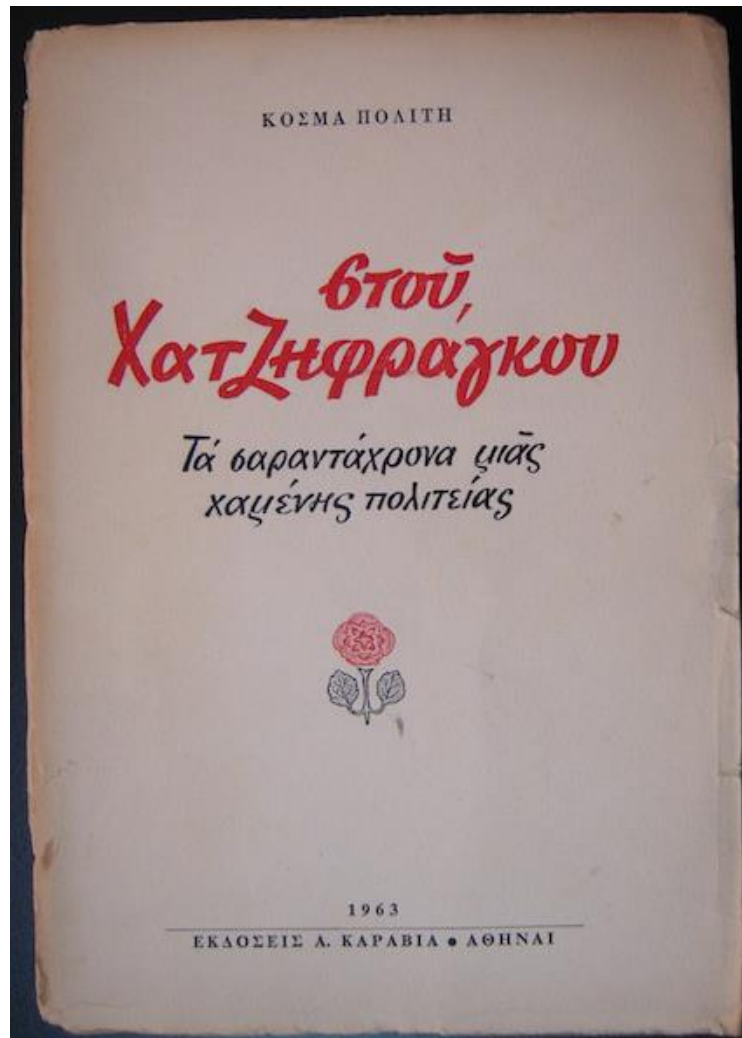
Ψηφίδες του μύθου και της ιστορίας στο μυθιστόρημα Στου Χατζηφράγκου του Κοσμά Πολίτη

Στο μυθιστόρημα *Στου Χατζηφράγκου* ο Κοσμάς Πολίτης ζωντανεύει την πλούσια συλλογική μνήμη των κατοίκων της Σμύρνης μέσα από το πρίσμα της λογοτεχνικής γραφής του. Στο μυθιστόρημα παρουσιάζονται πρόσωπα με διαφορετικές ηλικίες, φύλα, επαγγέλματα, εθνικότητες, προσωπικές και συλλογικές ιδιότητες κάθε λογής, από διαφορετικές κοινωνικές τάξεις και με διαφορετική ιδεολογία. Με αυτόν τον τρόπο, ο συγγραφέας αναπαριστά με τρόπο ανάγλυφο τις συμρνιώτικες μνήμες του. Οι επιμέρους προσωπικές ιστορίες συντίθενται σαν σπόνδυλοι και συναποτελούν, ως παράλληλες αφηγήσεις, την κεντρική αφήγηση του μυθιστορήματος. Η σύνθετη και καλοδουλεμένη αρχιτεκτονική του έργου επιτρέπει την συμβολική αποτύπωση των ιστορικών συνθηκών οι οποίες οδήγησαν στους διωγμούς του ελληνικού στοιχείου στα μικρασιατικά παράλια. Στην ανακοίνωσή μας επιχειρούμε μια πολιτισμική ερμηνευτική προσέγγιση του μυθιστορήματος. Ερευνούμε με συντομία τα ιστορικά γεγονότα στη Σμύρνη από τις αρχές του 20ού αιώνα ως τη Μικρασιατική Καταστροφή. Μελετούμε την ηλικιακή, έμφυλη, εθνοτική, πολιτισμική και οικονομική διάρθρωση της κοινωνίας τις Σμύρνης. Μελετούμε, ακόμη, τα πολιτιστικά και εκπαιδευτικά ζητήματα και προβλήματα, όπως αναδεικνύονται από ιστορικές μελέτες, από πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές. Έπειτα, επιστρέφουμε στο έργο *Στου Χατζηφράγκου*. Πρώτα διερευνούμε ποιες κοινωνικές, οικονομικές, πολιτισμικές αφηγήσεις εγγράφονται στο μυθιστόρημα και αποτελούν το ιστορικό του υπόβαθρο. Έπειτα ερευνούμε τους μετασχηματισμούς τους οποίους υφίστανται τα προσωπικά και συλλογικά βιώματα των κατοίκων της Σμύρνης, ώστε να μετουσιωθούν σε λογοτεχνική αφήγηση. Αξιοποιούμε ιστορικά κείμενα, προσφυγικές μαρτυρίες, παραδόσεις, πολιτισμικά κείμενα και άλλες αφηγήσεις, οι οποίες φανερώνουν την πλούσια, πολυπολιτισμική ζωή της Σμύρνης πριν από την Καταστροφή. Αξιοποιούμε ακόμη πηγές για την Καταστροφή και τον απόηχό της στην Ελλάδα. Οδηγός μας είναι η αφήγηση του Κοσμά Πολίτη, την οποία επιχειρούμε να φωτίσουμε με νέο ιστορικό φως. Τελικός στόχος μας είναι η ανάδειξη μιας φιλοσοφίας της ιστορίας όπως αυτή αναδύεται μέσα από την σύνθεση της ιστορικότητας και της μυθοπλασίας στο μυθιστόρημα.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Ειρηάνα Ρουσογιαννάκη γεννήθηκε στο Ηράκλειο της Κρήτης το 1993. Το 2010 βραβεύτηκε από τη Βουλή των Ελλήνων για έκθεσή της σχετικά με τη διαφορετικότητα σε μια δημοκρατική κοινωνία. Το 2011 εισήχθη με άριστο βαθμό στο Τμήμα Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Ε.Κ.Π.Α. και αποφοίτησε με Άριστα (8,93). Το 2017 εισήχθη στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κρήτης, στην ειδίκευση Νεοελληνικής Φιλολογίας. Αποφοίτησε με Άριστα (9,13) τον Ιανουάριο του

2020. Τον Οκτώβριο του 2019 συμμετείχε στο 10ο Συνέδριο Μεταπτυχιακών Φοιτητών και Διδασκτόρων του Ε.Κ.Π.Α. με την εισήγηση «Οι εποχές του Ερωτόκριτου. Πολιτισμικές και λογοτεχνικές αναπαραστάσεις του έρωτα και του θανάτου». Το Μάρτιο του 2020 ξεκίνησε διδακτορικές σπουδές στη Νεοελληνική Φιλολογία στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Ελισάβετ Σαρηγιαννίδου

Κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης στην Ιστορία

***Πτυχές του προσφυγικού ζητήματος την περίοδο του
Μεσοπολέμου: Σχέσεις γηγενών και προσφύγων.
Το παράδειγμα της Βέροιας***

Η ανακοίνωση προσεγγίζει όψεις του προσφυγικού ζητήματος στην περιοχή της Βέροιας κατά τη μεσοπολεμική περίοδο. Επικεντρώνεται στη διερεύνηση των σχέσεων μεταξύ ντόπιων και προσφύγων και τη στάση των επίσημων φορέων απέναντί στους τελευταίους. Η έρευνα στον τοπικό Τύπο αποκαλύπτει τη θέση που αυτός τήρησε στο προσφυγικό ζήτημα, θέση που επηρεάστηκε και από τον πολιτικό προσανατολισμό της εκάστοτε εφημερίδας. Επιχειρεί να αναδείξει ότι η εποποιία της αποκατάστασης των προσφύγων συνοδεύτηκε και από ποικίλα προβλήματα σε τοπικό επίπεδο. Ζητήματα όπως η νομή και εκμετάλλευση της ανταλλάξιμης μουσουλμανικής περιουσίας αποτέλεσαν πεδίο ανταγωνισμού μεταξύ ντόπιων και προσφύγων. Ο ανταγωνισμός αυτός αντικατοπτρίζεται και στο πολιτικό πεδίο, καθώς η επίλυση των προβλημάτων των δύο πλευρών συχνά είναι αποτέλεσμα άσκησης πίεσης και πολιτικής βούλησης. Και, αφού η πολιτική δύναμη των προσφύγων δεν ήταν αδιάφορη, ο ανταγωνισμός εκδηλώθηκε και μεταξύ των πολιτικών παρατάξεων, οι οποίες εκμεταλλεύτηκαν καταστάσεις, όπως το πρόβλημα των ανωμάλων δικαιωμάτων. Παρά το πολωτικό κλίμα ανάμεσα σε ντόπιους και πρόσφυγες δεν έλειψαν η αλληλεγγύη και η αλληλοβοήθεια είτε ατομικά είτε οργανωμένα, οι οποίες προσφέρθηκαν μέσω τοπικών φορέων προς τους πρόσφυγες. Μάλιστα, ο τοπικός Τύπος, δημοσιεύοντας τα προβλήματα που βίωνε η προσφυγική κοινότητα αλλά και αυτή των ντόπιων, προσπαθούσε να λειτουργήσει μεσολαβητικά και κατευναστικά στις αντιπαραθέσεις μεταξύ των δύο πλευρών. Συμπερασματικά, από την έρευνα προέκυψε ότι η Τοπική Ιστορία συμπλέει με τη Γενική, η περίπτωση δηλαδή της Βέροιας και των περιχώρων της φάνηκε ότι δεν παρουσιάζει ιδιαίτερες αποκλίσεις συγκριτικά με την υπόλοιπη Ελλάδα. Αν υπάρχουν κάποιες, αυτές έχουν να κάνουν με την οξύτητα των προβλημάτων, τα οποία, στην περίπτωση της πόλης ήταν πιο ήπια.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Ελισάβετ Σαρηγιαννίδου είναι απόφοιτη του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Α.Π.Θ. με ειδίκευση στην Ιστορία και κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης στην Ιστορία με ερευνητικά ενδιαφέροντα την Ιστορία της Εκπαίδευσης και την Τοπική Ιστορία. Έχει συμμετάσχει ως εισηγήτρια σε επιστημονικά Συνέδρια με θεματική ιστορική, μουσειοπαιδαγωγική και επίκαιρων εκπαιδευτικών προσεγγίσεων. Μελέτες της δημοσιεύτηκαν σε επιστημονικά περιοδικά και σε πρακτικά επιστημονικών ημερίδων. Σχεδίασε και εκπόνησε ποικίλα πολιτιστικά προγράμματα. Είναι μέλος και υπεύθυνη σχεδιασμού εκπαιδευτικών προγραμμάτων της Εταιρείας Μελετών Ιστορίας και Πολιτισμού Ν. Ημαθίας. Εργάζεται ως Φιλολόγος στο 4^ο ΓΕΛ Βέροιας.

Μαρία Α. Σταματάκη

Κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος Δημιουργικής Γραφής Ε.Α.Π.

***Το βίωμα του ξεριζωμού και
της εξαθλίωσης στο Καζαντζακικό έργο:
από τον «Κατήφορο» της Εξόδου στον λυτρωτικό «Ανήφορο»***

Η συγγραφική πρόθεση, εμφατικά ή έμμεσα, εστιάζει σε ανθρώπινους χαρακτήρες και λογοτεχνικές αναπαραστάσεις που αποδίδουν τις συνέπειες του βιωματικού φορτίου της προσφυγιάς και της απώλειας, αρθρώνοντας ένα διακριτό κοινωνικό – πολιτικό λόγο. Από αυτήν την άποψη ιδιαίτερη θέση κατέχει το μυθιστορηματικό έργο του Καζαντζάκη. Σκοπός της ανακοίνωσης είναι η παρουσίαση του τρόπου με τον οποίο το βίωμα του ξεριζωμού και της εξαθλίωσης μεταπλάστηκε στον Καζαντζακικό μυθιστορηματικό λόγο. Ειδικότερα, ο Νίκος Καζαντζάκης αποπειράθηκε να αναπαραστήσει το γκρέμισμα των αξιών που προκάλεσε το γεγονός της Μικρασιατικής Καταστροφής μέσα από ένα πρίσμα υπαρξιακό, ψυχολογικό και φιλοσοφικό, ώστε να αποδώσει τις αντιθετικές και συγκρουσιακές διεργασίες που διαπλάθουν τον αγωνιζόμενο Έλληνα και κατ' επέκταση τη βασανιζόμενη Ρωμιοσύνη. Η απομάκρυνση από τους γενέθλιους τόπους, ο στιγματισμός και η εναγώνια, αλλά αξιοπρεπής επιβίωση διερευνώνται μέσα σε εμβληματικά μυθιστορηματικά έργα του δημιουργού, τα οποία αναπαριστούν το Καζαντζακικό πρότυπο του Νεοέλληνα Ακρίτα που ακολουθεί το πεπρωμένο του. Στις *Αδερφοφάδες* αναπαρίσταται η αναχώρηση των προσφύγων σταδιοποιημένη μέσω δραματικών σκηνών: του αποχαιρετισμού, του μισεμού και της εξορίας, που αποδίδονται ως δοκιμασίες και άθλοι της ελληνικής ψυχής. Στο *Βίος και Πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά* οι αναφορές στους πρόσφυγες αποδίδουν το ιδεολογικό περιεχόμενο της ελληνικής «ράτσας» που αντιστέκεται στο δεινό πεπρωμένο της. Στο *Ο Χριστός ξανασταυρώνεται* αναπαρίσταται το τελετουργικό μοτίβο της πομπικής άφιξης των προσφύγων, οι οποίοι σε μέθεξη με την πατρική τους γη εγγράφουν, παρά την ευαλωτότητά τους, συλλογικές και ατομικές προσφυγικές αναπαραστάσεις που αποδίδουν τη σύγκρουση μεταξύ της παλιάς και της νέας τάξης πραγμάτων. Ο μισεμός κληροδοτεί στους πρόσφυγες την ταυτότητα του εχθρικού Άλλου, του ξένου, του αλλότριου, ώστε αναδεικνύεται ο διττός αγώνας τους να επιβιώσουν και να αποκτήσουν ξανά την προσωπική και κοινωνική τους ταυτότητα.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Μαρία Α. Σταματάκη είναι εν ενεργεία εκπαιδευτικός της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης με μεταπτυχιακές σπουδές Δημιουργικής Γραφής και λογοτέχνης. Σπούδασε στη Φιλοσοφική Σχολή Αθηνών και στο Ε.Α.Π. Στα ενδιαφέροντά της ανήκουν η ποιητική, η πεζογραφία και η θεραπευτική γραφή. Έχει συμμετάσχει ως εισηγήτρια σε διάφορα συνέδρια, ενώ στο ενεργητικό της ανήκει και η αρθρογραφία στον ημερήσιο και ηλεκτρονικό τύπο.

Νάιρα Στεργίου

Διδάκτωρ Ανώτατης Σχολής Καλών Τεχνών Αθηνών

Ο Ξένιος Δίας δεν ήταν στο Χαλάνδρι

Στην ανακοίνωση θα εστιάσουμε στην ιστορία του προσφυγικού συνοικισμού στο Χαλάνδρι. Θα παρακολουθήσουμε τις δοξασίες, τις αφηγήσεις και τις δεισιδαιμονίες που αντιμετώπισαν οι Μικρασιάτες πρόσφυγες κατά την εγκατάστασή τους. Συγκεκριμένα, η εφημερίδα *Ακρόπολις* σε δημοσίευσμά της στις 4/8/1933 περιγράφει γλαφυρά ότι το «Το Χαλάνδρι τείνει να παρασταθεί τας τελευταίας ημέρας ως κέντρον υπερφυσικών φαινομένων και υπερκοσμίων δραμάτων. Και αυτό όχι από φήμας και αφηγήσεις που τόσον εύκολα πλάθει η λαϊκή φαντασία, αλλ' από ... οφθαλμοφανή γεγονότα, τα οποία συμβαίνουν εις τον εκεί προσφυγικόν συνοικισμόν και συγκεκριμένως εις το 11ον οικοδομικόν τετράγωνον [το οποίο] γίνεται τόπος... συρράξεων δαιμονικών πνευμάτων». Το άρθρο συνεχίζει περιγράφοντας πέτρες να πέφτουν, αλυσίδες να σέρνονται, φωνές και κρότους να στοιχειώνουν την ησυχία των γηγενών κατοίκων, οι οποίοι τρέμουν και παραπονιούνται για τα υπερφυσικά φαινόμενα που λαμβάνουν χώρα στα σπίτια (τρώγλες) των νεοαφιχθέντων ξένων προσφύγων.

Η Μικρασιατική Καταστροφή αναμφισβήτητα μεταμορφώνει την Αττική και συμβάλει δραστικά στην δημογραφική ανάπτυξη του ελληνισμού. Η περιοχή του Χαλανδρίου, με δύο προσφυγικούς συνοικισμούς και έχοντας ήδη δεχτεί τους πρώτους πρόσφυγες από τον διωγμό του '14 το 1920, μετρούσε 1.897 ενώ το 1928 θα φτάσει τους 6.882 κατοίκους. Οι πρόσφυγες θα αντιμετωπιστούν με ξόρκια, αγιασμό και πετροβολισμό, ενώ για σχεδόν μια δεκαετία θα διαμείνουν σε άθλιες συνθήκες. Σήμερα το Χαλάνδρι συμμετέχει στο έθιμο που καθιερώθηκε το 2014 και αφήνει ανοιχτά τα φώτα 'των σπιτιών' ξημερώνοντας η 14η Σεπτεβρίου, αποτίοντας φορο τιμής. Όμως, αλήθεια, πόσο έχει μεταβληθεί η σημερινή ελληνική αντιμετώπιση του ξένου / παρείσακτου;

Με αφορμή την α-φιλοξενία των γηγενών και την δαιμονοποίηση των προσφύγων (παρότι φέραν λείψανα και σκηνώματα Αγίων από τον τόπο τους), θα αναφερθούμε στις έννοιες της *αποδιοπομποίησης* (scapegoating) και του *φαρμακού* όπως αποτυπώνεται στο (απρόσωπο) πρόσωπο του πρόσφυγα, του μετανάστη, του έτερου, αυτού του ξένου.

*Δος μοι τούτον τον ξένον,
Τον εκ βρέφους ως ξένον ξενωθέντα εν κόσμω.
Δος μοι τούτον τον ξένον,
ον ομόφυλοι, μισούντες θανατούσιν ως ξένον.*

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Νάιρα Στεργίου (1984, Αθήνα) σπούδασε Ζωγραφική στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας και συνέχισε με μεταπτυχιακές σπουδές (MFA) στη Koninklijke Academie voor Schone Kunsten στην Αμβέρσα στο Βέλγιο. Στην Αμβέρσα, ολοκλήρωσε δεύτερες μεταπτυχιακές στο Campus Sint Lucas Αμβέρσα στο πρόγραμμα Master of Research in Art and Design. Παρακολούθησε δύο κύκλους σπουδών Θεολογίας στο Orthodox Onderwijs, Theologisch, Instituut

Saint-Serge στην Γάνδη (Βέλγιο). Στη συνέχεια πραγματοποίησε τρίτο μεταπτυχιακό κύκλο σπουδών (ΠΜΣ) στο Πανεπιστήμιο Κρήτης στη Νεοελληνική Λογοτεχνία. Είναι αριστούχος διδάκτορας της Ανώτατης Σχολής Καλών Τεχνών Αθηνών. Η διατριβή της με τίτλο *Οι Πολλαπλές Όψεις της Θρησκευτικότητας και του Ιερού στο Έργο της Ελληνικής Εικαστικής Πρωτοπορίας: Η Εικαστική Εγκατάσταση κατά την Περίοδο 1969-2007* εκπονήθηκε με την υποστήριξη του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών. Το ακαδημαϊκό έτος 2020-2021 δίδαξε ως ακαδημαϊκή υπότροφος στο Τμήμα Εικαστικών Τεχνών της Α.Σ.Κ.Τ. το μάθημα «Εικαστικές Αναγνώσεις της Έννοιας του Ιερού στην Σύγχρονη Τέχνη και την Ελληνική Εικαστική Σκηνή». Το ακαδημαϊκό έτος 2021-2022 διδάσκει ως ακαδημαϊκή υπότροφος στο Τμήμα Παραστατικών και Ψηφιακών Τεχνών στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.

Στέργιος Στούρος

Κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος

Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ.

Εγγραφές προσφύγων με βάση τους εκλογικούς καταλόγους στην Κομοτηνή του Μεσοπολέμου

Η ανακοίνωση έχει ως αφετηρία τα δεδομένα των αποφάσεων του Πρωτοδικείου Κομοτηνής περί εγγραφής προσφύγων χριστιανών εκλογέων στους εκλογικούς καταλόγους των ετών 1923 και 1925, που βρίσκονται στα ΓΑΚ Κομοτηνής. Πρόκειται για 13.047 χριστιανούς πρόσφυγες το έτος 1923 και 4.027 το έτος 1925, που αποκτούν το εκλογικό δικαίωμα στον Νομό Ροδόπης. Σχεδόν το 30 % αυτών εγγράφεται στους Δήμους Κομοτηνής και Ξάνθης. Πάνω από το 70% των προσφύγων που εγγράφηκαν το 1923 και το 52% των εγγραφομένων το 1925 προέρχονται από την Ανατολική Θράκη. Πέρα από τους τόπους προέλευσης, από τους πίνακες των αποφάσεων εγγραφής μπορούμε να αντλήσουμε πληροφορίες σχετικά με την ηλικία και το επάγγελμα των προσφύγων.

Στην ανακοίνωση θα περιοριστούμε στους πρόσφυγες οι οποίοι έχουν εγγραφεί ως εκλογείς στο Δήμο Κομοτηνής ερευνώντας από πού προέρχονται, τις πορείες που ακολούθησαν για να φτάσουν στην πόλη της Κομοτηνής καθώς και άλλες πληροφορίες που μπορούμε να αντλήσουμε από τους εκλογικούς καταλόγους σχετικά με αυτούς. Πρόκειται για 1.999 άνδρες το έτος 1923 και 611 άνδρες το έτος 1925, ηλικίας άνω των 21 ετών. Εκτός από τους τόπους προέλευσης, τις ηλικίες και τα επαγγέλματα τα οποία ασκούσαν, ιδιαίτερα ενδιαφέρον είναι το γεγονός ότι για 175 από αυτούς, στη σχετική απόφαση εγγραφής τους, αναφέρεται και η συνοικία στην οποία εγκαταστάθηκαν στην Κομοτηνή αλλά και ότι μεταξύ των εγγραφομένων περιλαμβάνεται και ένας αριθμός Αρμενίων, οι οποίοι εγκαθίστανται στην πόλη της Κομοτηνής.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Ο Στέργιος Στούρος σπούδασε στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, έλαβε ειδικευση στην Ειδική Αγωγή – Μειονοτικά Σχολεία και εργάζεται ως δάσκαλος και διευθυντής του 12^{ου} Δημοτικού Σχολείου Κομοτηνής. Είναι κάτοχος του μεταπτυχιακού διπλώματος «Σπουδές στην Τοπική Ιστορία - Διεπιστημονικές προσεγγίσεις» από το Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας του Δ.Π.Θ. με τίτλο διπλωματικής εργασίας: *Δημογραφικές παρατηρήσεις με βάση τους εκλογικούς καταλόγους στη Ροδόπη του Μεσοπολέμου*. Επιμορφώθηκε στην πληροφορική και παρακολούθησε τα σεμινάρια: «Ένταξη παιδιών παλιννοστούντων και αλλοδαπών μέσω της συστηματικής εκπαίδευσης των εν ενεργεία εκπαιδευτικών» και «Α΄ Κύκλος Μαθημάτων Πομακικής Γλώσσας και Γνωριμίας με τον Παραδοσιακό Πομακικό Πολιτισμό».

Δημήτρης Τζελέπης
Διδάκτωρ Νεοελληνικής Φιλολογίας
Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας Δ.Π.Θ.

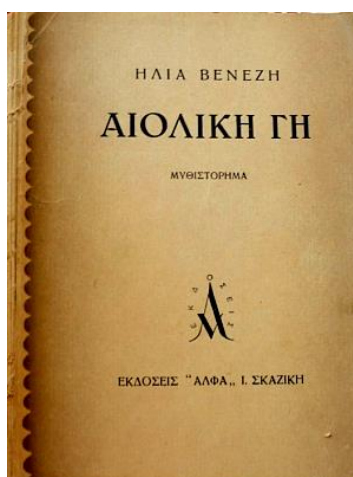
Γῆ, Αίολική Γῆ, Γῆ τοῦ τόπου μου: ο Η. Βενέζης και το δράμα της Μικρασίας

Στην ανακοίνωση θα παρουσιαστεί το τραυματικό για τον ελληνισμό γεγονός της Μικρασιατικής Καταστροφής, όπως αυτό καταγράφεται στις σελίδες του λογοτεχνικού έργου του Ηλία Βενέζη. Ειδικότερα, θα γίνει απόπειρα να φωτιστεί η πορεία προς την καταστροφή, καθώς και τα μετέπειτα γεγονότα, δηλαδή: α. η ζωή των κατοίκων της Μικράς Ασίας προ της Καταστροφής, β. τα γεγονότα της Καταστροφής και ο τρόπος με τον οποίο τα βίωσαν ο Ηλίας Βενέζης και η αδερφή του Αγάπη, γ. η επακολουθήσασα φυγή των Μικρασιατών από τις πατρογονικές τους εστίες και δ. η ζωή της προσφυγιάς, σε συνδυασμό με τη θύμηση των χαμένων πατρίδων.

Για την προσέγγιση των παραπάνω γεγονότων θα στηριχτούμε στο σύνολο του λογοτεχνικού έργου του Ηλία Βενέζη, καθώς και -συμπληρωματικά- στο έργο της Αγάπης Μολυβιάτη-Βενέζη *Τὸ χρονικὸ τῶν δέκα ἡμερῶν*.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Ο Δημήτρης Τζελέπης γεννήθηκε το 1978 στον Αχινό Σερρών. Μετά τις εγκύκλιες σπουδές, φοίτησε στο Τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, απ' όπου και αποφοίτησε το 2000. Συνέχισε τις μεταπτυχιακές του σπουδές στο ίδιο Πανεπιστήμιο, τις οποίες ολοκλήρωσε το 2002, ενώ από το 2020 είναι Διδάκτωρ Νεοελληνικής Φιλολογίας του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Από το 2004 μέχρι και σήμερα εργάζεται στη δημόσια εκπαίδευση, στο 1^ο ΓΕΛ Κομοτηνής, ενώ, παράλληλα, είναι μεταδιδακτορικός ερευνητής του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης.

Κώστας Τζιάρας

Διδάκτωρ Τμήματος Πολιτικών Επιστημών Α.Π.Θ.

***Οι πρόσφυγες του 1922 ως απειλή:
Επανεκτιμώντας τη διεθνή συζήτηση και τους παράγοντες
που ιεραρχούν την Ελλάδα ως τόπο «υψηλού κινδύνου»***

Τον Νοέμβριο του 1922, λίγους μήνες μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή ο Νορβηγός διπλωμάτης Φρίντγιφ Νάνσεν σε υπόμνημά του προς την Κοινωνία των Εθνών επισήμαινε τον κίνδυνο οι πρόσφυγες να απειλήσουν την «κοινωνική και οικονομική σταθερότητα όχι μόνον της Ελλάδας αλλά και των γειτονικών χωρών της Εγγύς Ανατολής». Τον Σεπτέμβριο του 1923 η Κοινωνία των Εθνών ίδρυσε στην Αθήνα την Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων ως όργανο αρωγής αλλά και αναστολής των αποσταθεροποιητικών κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών παραγόντων. Από το φθινόπωρο του 1922 έως την υπογραφή της Συνθήκης της Λοζάνης τον Ιούλιο του 1923, στην Ελλάδα ο κρατικός μηχανισμός έπρεπε να διαχειριστεί την περίθαλψη και τον θυμό προσφύγων και στρατιωτών, το ενδεχόμενο συνέχισης του πολέμου με την Τουρκία, το πλήθος «των ξένων προπαγανδών», την αναγέννηση της ληστείας στην ύπαιθρο, αστάθμητες εκδηλώσεις κοινωνικής έντασης στις πόλεις. Βασικός στόχος της βενιζελικής αστικής παράταξης που ανέλαβε την εξουσία μετά την Καταστροφή με στρατιωτικό κίνημα ήταν να επαναφέρει την τάξη και να ανακαταλάβει το μονοπώλιο της βίας. Στην εισήγηση αξιοποιώντας διπλωματικά έγγραφα, αστυνομικές και στρατιωτικές εκθέσεις, δικαστικά αρχεία και κείμενα της εποχής θα επιχειρήσουμε να αποδώσουμε την εικόνα της ακραίας έντασης της περιόδου μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή και ως τα τέλη του 1923 και να επανεκτιμήσουμε τη διεθνή και δημόσια συζήτηση για την Ελλάδα που οδήγησε στην ιεράρχηση της χώρας ως τόπου «υψηλού κινδύνου».

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Ο Κώστας Τζιάρας είναι απόφοιτος του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Α.Π.Θ., από το οποίο έλαβε και μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης. Το 2017 υποστήριξε τη διδακτορική του διατριβή με τίτλο *Τα λαϊκά στρώματα στη Θεσσαλονίκη του Μεσοπολέμου: Πολιτική και κοινωνική διάσταση της φτώχειας* στο Τμήμα Πολιτικών Επιστημών Α.Π.Θ. Η διατριβή βρίσκεται υπό έκδοση. Κατά τα ακαδημαϊκά έτη 2019 – 2020 και 2021 – 2022 δίδαξε στο ίδιο Τμήμα τα μαθήματα: «Πρόσφυγες και μετανάστες», «Ο αντισημιτισμός στον 20^ο αιώνα», «Ολοκαύτωμα και Ιστορική Μνήμη», «Στοιχεία για το ελληνικό εργατικό κίνημα». Εισηγήσεις του σε επιστημονικά συνέδρια στην Ελλάδα και στο εξωτερικό σχετικά με θέματα κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής ιστορίας, κατά κύριο λόγο της περιόδου του Μεσοπολέμου, έχουν περιληφθεί σε εκδόσεις πρακτικών, ενώ άρθρα του έχουν δημοσιευτεί σε συλλογικούς τόμους και επιστημονικά περιοδικά.

Ειρήνη Χαρά Τσετινέ - Νικόλαος Λιανός

Υποψήφια Διδάκτωρ Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Δ.Π.Θ. -
Καθηγήτριας Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Δ.Π.Θ.

***Στεγαστική αποκατάσταση των προσφύγων της
Μικρασιατικής Καταστροφής στην περιοχή του σημερινού Ν.
Ξάνθης: οι νέοι αστικοί και αγροτικοί οικισμοί, τα πολεοδομικά
τους χαρακτηριστικά και οι χωρικοί μετασχηματισμοί***

Η έλευση των προσφύγων στην Ελλάδα, που ξεκίνησε από το 1914, αυξήθηκε δραματικά μετά την Μικρασιατική Καταστροφή του 1922 και την υποχρεωτική ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, όπως υπαγορεύτηκε από την Συνθήκη της Λωζάνης (1923). Ζήτημα άμεσης προτεραιότητας για το ελληνικό κράτος αποτέλεσε η αποκατάσταση του συνόλου των εκτοπισμένων πληθυσμών, που προερχόταν από την Μ. Ασία, την Ανατολική Θράκη και τον Πόντο και που υλοποιήθηκε υπό την αιγίδα της Κοινωνίας των Εθνών, μέσω της σύστασης της Επιτροπής Αποκαταστάσεως Προσφύγων (ΕΑΠ). Ο οργανισμός αυτός δημιούργησε ένα δίκτυο προσφυγικών οικισμών, αστικών και αγροτικών, στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, έχοντας ως στόχο όχι μόνο την στέγαση αλλά και την ενσωμάτωση των προσφύγων στο παραγωγικό και αυτάρκες κοινωνικό σύνολο.

Η παρούσα ανακοίνωση διερευνά τις επεμβάσεις αποκατάστασης των προσφύγων στα γεωγραφικά όρια του σημερινού Ν. Ξάνθης, που μαζί με όλη τη Δυτική Θράκη ενσωματώθηκε πλήρως στο νέο ελληνικό κράτος με την υπογραφή της Συνθήκης των Σεβρών το 1920. Αποσκοπεί να παρουσιάσει τους χωρικούς μετασχηματισμούς που προέκυψαν σε πολεοδομικό και χωροτακτικό επίπεδο με τη δημιουργία των νέων προσφυγικών οικισμών στην πόλη και την ύπαιθρο, μέσω της ανάλυσης των μορφολογικών, τυπολογικών και πολεοδομικών χαρακτηριστικών τους, είτε πρόκειται για επέκταση υφιστάμενων οικισμών, είτε οικισμών ad hoc σχεδιασμένων, προκειμένου να εξυπηρετήσουν τις τεράστιες ανάγκες αποκατάστασης των νέων πληθυσμών.

ΣΥΝΤΟΜΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ:

Η Ειρήνη Χαρά Τσετινέ αποφοίτησε από το Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Έλαβε μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης (Master of Science on Sustainable Building Conservation) από τη Welsh School of Architecture του Cardiff University. Είναι Υποψήφια Διδάκτωρ του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Δ.Π.Θ. με θέμα διδακτορικής διατριβής: *Η αποκατάσταση των προσφύγων στον Νομό Ξάνθης (1922-1930): ζητήματα προστασίας, καταγραφής, ανάδειξης και επανάχρησης του υφιστάμενου κτιριακού αποθέματος και ιστορικού πολεοδομικού ιστού.* Έχει διδακτική εμπειρία στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Δ.Π.Θ., τόσο ως συμβασιούχος διδάσκουσα όσο και ως Υποψήφια Διδάκτωρ. Συμμετείχε στα ερευνητικά έργα του Δ.Π.Θ.: «Erasmus +, ReHeEd: Reforming Heritage Education in Egypt» και «Erasmus +, Edu-MUST: Education and Capacity Building in Museum Studies». Κατά τη διάρκεια των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών της σπουδών ανέπτυξε έντονο ενδιαφέρον για τους τομείς της Θεωρίας και Ιστορίας Αρχιτεκτονικής και της Αποκατάστασης μνημείων, ιστορικών τόπων και

αρχαιολογικών χώρων. Επιπλέον, τα επαγγελματικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν την εφαρμογή σύγχρονων τεχνολογιών τεκμηρίωσης μνημείων, όπως η ψηφιακή φωτογραμμετρία και η χρήση τρισδιάστατων επίγειων σαρωτών λέιζερ.

Ο Νικόλαος Λιανός σπούδασε στη School of Architecture του University of Rome. Πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές και εκπόνησε διδακτορική διατριβή στο ίδιο Πανεπιστήμιο. Εργάστηκε στο Υπουργείο Πολιτισμού την περίοδο 1978-2000. Είναι Καθηγητής στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης από το 1999 έως σήμερα. Διατέλεσε Διευθυντής του Εργαστηρίου Μορφολογίας και Ρυθμολογίας από το 2004 έως 2021 και Πρόεδρος του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Δ.Π.Θ. από το 2017 έως το 2020. Κατά τη διάρκεια της μεταπτυχιακής του εκπαίδευσης και της ακόλουθης διδακτορικής διατριβής έλαβε εξειδίκευση στον τομέα της Ιστορίας της Αρχιτεκτονικής, της Αποκατάστασης μνημείων και της Οχυρωματικής Αρχιτεκτονικής. Τα μετέπειτα επαγγελματικά του ενδιαφέροντα περιλάμβαναν την παραδοσιακή αρχιτεκτονική, την ενάλια και χερσαία αρχαιολογία, την τεκμηρίωση με χρήση αεροφωτογραφίας, ψηφιακής φωτογραμμετρίας και τρισδιάστατης σάρωσης με λέιζερ. Έργα με τα οποία ασχολήθηκε περιλάμβαναν απομεινάρια κτιρίων και ευρήματα πρόσφατων ανασκαφών, είτε στην ξηρά είτε στη θάλασσα. Τα τελευταία χρόνια εργάζεται για την τρισδιάστατη καταγραφή μνημείων στην Ελλάδα, την Ιταλία, την Τουρκία και την Αίγυπτο, χρησιμοποιώντας τρισδιάστατους σαρωτές λέιζερ (3DTLS) σε συνδυασμό με ψηφιακή φωτογραμμετρία, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα τρισδιάστατο ψηφιακό αρχείο επιλεγμένων μνημείων.

Ο προσφυγικός συνοικισμός του Γυμναστηρίου στην Ξάνθη το 1929
Αρχείο Δημήτρη Α. Μαυρίδη

<https://www.facebook.com/photo?fbid=10200857242019424&set=gm.521898311181767>

Σταυρούλα Τσιολάκη

Υποψήφια Διδάκτωρ Τμήματος Πολιτικών Επιστημών Α.Π.Θ.

Το ζήτημα της ασθένειας, των επιδημιών και της πανδημίας στη Μικρασιατική Εκστρατεία

Σε σχέση με τους προηγούμενους Βαλκανικούς Πολέμους ή με τους αποικιακούς ή άλλους αντίστοιχους, η απειλή της ασθένειας δείχνει να έχει περιοριστεί σημαντικά κατά τη διάρκεια του τρίχρονου πολέμου στην Μικρά Ασία. Υπάρχει μάλιστα και μια σημαντική διαφορά. Ενώ η ασθένεια έπληττε τους στρατούς περισσότερο απ' ό,τι τους πολίτες στους προηγούμενους πολέμους, στην Μικρά Ασία οι γύρω πληθυσμοί παρουσιάζουν υψηλότερους δείκτες ασθενειών από τα στρατεύματα που εμπλέκονται.

Οι αιτίες αυτών των μεταβολών είναι το αντικείμενο αυτής της ανακοίνωσης. Η διάδοση των μέτρων πρόληψης, η στρατιωτική σημασία της διαθεσιμότητας των στρατιωτών, όπως αυτή πιστοποιήθηκε στον παγκόσμιο πόλεμο, η «παιδεία» της υγιεινής στο στράτευμα, βρίσκονταν ανάμεσα στους παράγοντες που μετρίασαν τον κίνδυνο σε αυτό. Ιδιαίτερη αναφορά θα γίνει στην σταθερή παρουσία ασθενειών, όπως τα αφροδίσια νοσήματα στους εκατέρωθεν στρατούς. Ειδικό ενδιαφέρον για τους ερευνητές, έχει η διερεύνηση και η αποτύπωση των ποσοτικών και των ποιοτικών χαρακτηριστικών των στρατευμάτων, όπως η απουσία νεαρού άρρενος πληθυσμού, λόγω των ανθρώπινων απωλειών των πολυετών πολέμων.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Σταυρούλα Τσιολάκη απόφοιτησε από το πρόγραμμα Σπουδές στον Ελληνικό Πολιτισμό του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Έλαβε μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης στην Πολιτική Ιστορία και στις Στρατηγικές Σπουδές από το Τμήμα Πολιτικών Επιστημών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Εκπονεί διδακτορική διατριβή στο ίδιο Τμήμα με θέμα: *Στοιχεία για το ελληνικό εργατικό κίνημα: Το Αρχείο του Εργατικού Κέντρου Λάρισας*. Συμμετείχε με ανακοίνωση στα διεθνή συνέδρια: *Migration on the Balkans Security Challenges and Ways to Cope with Prolonged Crisis, The Greco –Turkish War 1919-1922, Crises, Wars and Epidemics in Modern Europe. New directions in social and Historical Research*. Από τις 26/5/2021 έως τις 30/9/2021 έλαβε μερική υποτροφία συνολικής διάρκειας 160 ωρών από το Τμήμα Πολιτικών Επιστημών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης για τη διεξαγωγή επικουρικού διδακτικού έργου κατά το εαρινό εξάμηνο 2020-2021 στο γνωστικό αντικείμενο Πολιτική Ιστορία.

Διονύσης Τσιριγώτης

Επίκουρος Καθηγητής

Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας, Διεθνών Σχέσεων & Διπλωματίας

Τμήμα Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών Πανεπιστημίου Πειραιώς

Η ελληνική υψηλή στρατηγική στη Μικρά Ασία, 1919-1922

Αντικειμενικός στόχος της παρούσας ανακοίνωσης είναι η αξιολογικά ουδέτερη περιγραφή και ερμηνεία του ελληνικού πολιτικοστρατιωτικού εγχειρήματος στη Μικρά Ασία την περίοδο 1919-1922. Ως συνέχεια και απόληξη του αγώνα της Παλιγγενεσίας για την εθνική-εδαφική ολοκλήρωση του Ελληνισμού, η επέκταση της ελληνικής πολιτικής κυριαρχίας στη Μικρά Ασία οδηγεί στο αέναο ερώτημα εάν ήταν πολιτικό-στρατηγικά επιβεβλημένα και ορθολογικά υπολογισμένη η ελληνική στρατιωτική επιχείρηση στη Μικρά Ασία ή εάν το εν λόγω εγχείρημα εμπεριείχε εκ προοιμίου τον σπόρο της αυτοκαταστροφής του. Η απάντηση στο ερώτημα αυτό συναρτάται με την ενδελεχή, μεθοδική και σφαιρική ανάλυση του συνόλου των ανεξάρτητων και παρεμβαινουσών μεταβλητών που λειτούργησαν προσδιοριστικά, ενισχυτικά ή περιοριστικά στη διαδικασία διαμόρφωσης και εφαρμογής της ελληνικής υψηλής στρατηγικής.

Συγκεκριμένα θα διερευνηθούν τα αναφερόμενα παράθυρα ευκαιριών και απειλών και θα αξιολογηθούν υπό το πρίσμα των προσδιοριστικών κριτηρίων της διαδικασίας διαμόρφωσης-εφαρμογής της ελληνικής υψηλής στρατηγικής. Τοιουτοτρόπως συνεκτιμάται η επίδραση μιας σειράς παρεμβαινουσών μεταβλητών (επανάσταση Μπολσεβίκων στη Ρωσία, αφύπνιση τουρκικού εθνικισμού, οριοθέτηση αντικειμενικού πολιτικού σκοπού της Μικρασιατικής επιχείρησης) στο μέτρο αποτελεσματικότητας της ελληνικής στρατιωτικής και υψηλής στρατηγικής. Αντίστροφα η απάντηση ως προς την εφικτότητα του εγχειρήματος επιτάσσει την ενδελεχή εξέταση των:

- α. παραμέτρων-διαστάσεων της ελληνικής υψηλής στρατηγικής (ορθολογική διάγνωση των εξωτερικών απειλών, αρμονική σύζευξη των μέσων με τον αξονικό πολιτικό στόχο, εσωτερική-διεθνής νομιμοποίηση),
- β. δυνατοτήτων της ελληνικής στρατιωτικής στρατηγικής υπό το πρίσμα μιας σειράς μεταβλητών (τριβή, ομίχλη του πολέμου, παράδοση λογική) που καθιστούν το μέτρο αποτελεσματικότητάς της πιθανότητα και όχι βεβαιότητα. Οι ανωτέρω διερωτήσεις δύναται να ελεγχθούν μέσα από την περιπτωσιολογική ανάλυση της ελληνικής υψηλής στρατηγικής στη Μικρά Ασία, συνεκτιμώντας-αξιολογώντας εάν και σε ποιο βαθμό η ελληνική πολιτική και στρατιωτική ηγεσία υπολόγισε ορθά τις παραμέτρους και το είδος του πολέμου που δύνατο να διεξάγει.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Ο Διονύσιος Τσιριγώτης είναι Επίκουρος καθηγητής στο τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς με αντικείμενο «Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία, Διεθνείς Σχέσεις και Διπλωματία». Είναι κάτοχος πτυχίου διεθνών και ευρωπαϊκών σπουδών του Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Παντείου Πανεπιστημίου, από το οποίο επίσης απέκτησε μεταπτυχιακό και διδακτορικό δίπλωμα στις διεθνείς σχέσεις και στρατηγικές

σπουδές. Ήταν υπότροφος του προγράμματος: «Ηράκλειτος: Υποτροφίες έρευνας με προτεραιότητα στη βασική έρευνα» στο Πάντειο Πανεπιστήμιο (2003-2006). Έχει δημοσιεύσει σειρά άρθρων-δοκιμίων-μονογραφιών αναδιφώντας σε κεντρικά ζητήματα της Ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, της θεωρίας των διεθνών σχέσεων και της στρατηγικής ανάλυσης. Μονογραφίες του: *Η Ελληνική Στρατηγική στη Μικρά Ασία, 1919-1922. Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία και Ελληνική Εξωτερική Πολιτική* (Αθήνα, Ποιότητα, 2010), *Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία. Διεθνείς Σχέσεις και Διπλωματία* (Αθήνα, Ποιότητα, 2013), *Ελλάδα - Τουρκία. Θεωρία και Στρατηγική Αποτροπής* (Αθήνα, Ποιότητα, 2021).

Ενθύμιον Βιζύης Ανατολικής Θράκης
Αρχείο Κώστα Κυριαζή-Κηπουρού

<http://voirani.gr/index.php/themata/syllegoume-tin-istoria-mas/collections/357-skk-118>

Σταυρούλα Γ. Τσούπρου

Διδάκτωρ Ελληνικής Φιλολογίας Ε.Κ.Π.Α.

***Η ρητορική τής μικρασιατικής φυσιογνωμίας:
η δοκιμακή αποτύπωση, το προσωπικό βίωμα
και η μυθοπλαστική εκδοχή***

Στο πλαίσιο μιας συνολικής, όσο το δυνατόν, επανεκτίμησης της Μικρασιατικής Καταστροφής και, πιο συγκεκριμένα, ως προς το θέμα τής προσφυγικής ταυτότητας και της ρητορικής τής, η περίπτωση του πεζογράφου Τάσου Αθανασιάδη, επιγόνου τής Γενιάς τού '30, είναι μάλλον ιδιότυπη. Αφού πρώτα έγινε γνωστός και, μάλιστα, καταξιώθηκε με τον τίτλο τού ακαδημαϊκού, χάρη, κυρίως, στα μυθιστορήματά του, *Οι Πανθέοι*, *Η Αίθουσα του Θρόνου*, *Οι Φρουροί της Αχαΐας* και *Οι Τελευταίοι Εγγονοί*, εκτυλισσόμενα όλα σε περιοχές τού ελλαδικού χώρου, αποφάσισε σε ηλικία 70 και πλέον ετών (είχε γεννηθεί την 1.11.1913) να επιστρέψει, με την λογοτεχνική του ιδιότητα, στον τόπο τής καταγωγής του.

Συγγράφει (και εκδίδει το 1988) τους δύο πρώτους τόμους τού μυθιστορήματος *Τα Παιδιά της Νιόβης*, τοποθετημένους στην γενέτειρά του, το Σαλιχλί τής Μικράς Ασίας και επτά χρόνια αργότερα παραδίδει τους δύο επόμενους, εκτυλισσόμενους στην Αθήνα, τόπο μετεγκατάστασης (και) της οικογένειάς του, της οποίας, εξάλλου, την προσφυγική πορεία αναπλάθει μυθιστορηματικά. Ήδη, βέβαια, σε μία εκδήλωση της Ενώσεως Σμυρναίων, στις 10 Ιουνίου 1965, ο συγγραφέας είχε υποστηρίξει με θέρμη μια «ρητορική» θέση και στάση ζωής, στην ομιλία του με τον τίτλο «Το Ιωνικό ήθος». Φοβούμενος, όπως έλεγε εκεί, ότι «η εικόνα τής Ιωνίας, όπως την έχουμε σμιλέψει στη μνήμη μας [...], θα φύγει μαζί μας», πρότεινε στους νέους, «αφού δεν μπορούν να λέγονται «Ίωνες», «να επιδιώξουν μια μετάσταση αυτού του αισθήματος της νοσταλγίας απ' τα πράγματα στο πνεύμα» και να «καλλιεργήσουν συνειδητά ένα ύφος ιωνικό». Εξηγούσε πως «μια νοοτροπία, σημαίνει μια πνευματική στάση ιδιότυπη στη ζωή, μια αντίληψη της ζωής προσωπική – χαρακτηριστικό, που δεν έχουν το προνόμιο πολλές περιοχές να επιδείξουν» και προχωρούσε έτσι στο κεντρικό σημείο τής ομιλίας του: «Ίδού, λοιπόν, μερικά διάσπαρτα χαρακτηριστικά αυτού του ιωνικού ύφους και ήθους, όπως έχουν αποκρυσταλλωθεί μέσα στην τρισεχιάχρονη διάρκεια της ελληνικής ιστορίας, για να τα κάνουν οι νέοι μας εμβλήματα – είτε υπηρετούν το Πνεύμα είτε τη Δράση: τη λεπτότητα στην απόλαυση της ζωής· τη διαύγεια στη σκέψη· το καλό γούστο· την πνευματικότητα· την κοινωνικότητα· την απλότητα· τη σαφήνεια· τη λυρική διάθεση – μ' ένα λόγο: την Αρχοντιά. Είναι αληθινά, έξοχες αρετές, για τις οποίες, όσοι Ίωνες, έχομε κάθε δικαίωμα να υπερηφανευόμαστε, γιατί χαρακτηρίζουν την υπόστασή μας».

Στο μυθιστόρημα *Τα Παιδιά της Νιόβης*, ο Τάσος Αθανασιάδης, πριν “φθάσει” στην Καταστροφή, έχει την ευκαιρία να αναπαραστήσει τον τρόπο ζωής των Μικρασιατών στην πατρίδα τους, δηλαδή, το «Ιωνικό ήθος», ανάγλυφο και εν δράσει. Η ανακοίνωση θα επιχειρήσει να ψηλαφήσει τα ως άνω γνωρίσματα στις ηρωίδες και στους ήρωες του βιβλίου, τις/τους μετέπειτα «πρόσφηγκες» της αθηναϊκής ζωής.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Σταυρούλα Γ. Τσούπρου (Αθήνα, 1968), Διδάκτωρ Ελληνικής Φιλολογίας Ε.Κ.Π.Α., είναι νεοελληνίστρια φιλόλογος, πανεπιστημιακός, δοκιμιογράφος, διηγηματογράφος και κριτικός λογοτεχνίας. Σπούδασε στην Φιλοσοφική Σχολή τού Πανεπιστημίου Αθηνών όπου και εκπόνησε την βαθμολογημένη με άριστα διατριβή της (2005). Αρχικά εργάστηκε στον ιδιωτικό τομέα ως φιλόλογος της ελληνικής, της αγγλικής και της γαλλικής γλώσσας (κατέχει επίσης διπλώματα της γερμανικής, της ιταλικής, της ισπανικής και της ρωσικής γλώσσας). Κατά τα ακαδημαϊκά έτη 2006-2009 δίδαξε (ως Διδάσκουσα Π.Δ. 407/80) τα μαθήματα της «Νεοελληνικής Λογοτεχνίας», της «Νεοελληνικής Φιλολογίας» και της «Συγκριτικής Γραμματολογίας» στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου (Καλαμάτα), ενώ, παράλληλα, στη διάρκεια των ακαδημαϊκών ετών 2007-2011, παρέδωσε σεμινάρια σε μεταπτυχιακούς φοιτητές (με αντικείμενο τη Θεωρία Λογοτεχνίας) στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Ε.Κ.Π.Α., στο Τμήμα Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξινίων Χωρών τού Δ.Π.Θ. (Κομοτηνή) και στο Τμήμα Φιλολογίας τού Α.Π.Θ. Κατά τα ακαδημαϊκά έτη 2012-2013 και 2013-2014 δίδαξε «Ιστορία Νεότερης Ελληνικής και Ευρωπαϊκής Λογοτεχνίας» στην Δραματική Σχολή «Κεντρική Σκηνή» στην Αθήνα. Από το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015 έχει διδάξει συναπτά το μάθημα «Νεοελληνική Φιλολογία: 19ος & 20ός αιώνας» ως μέλος Συνεργαζόμενου Εκπαιδευτικού Προσωπικού στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Στο ερευνητικό έργο της έχει ασχοληθεί συστηματικά με τη Θεωρία τής Λογοτεχνίας και την εφαρμογή της στην ανάλυση των λογοτεχνικών κειμένων, ενώ έχει συμμετάσχει με Ανακοίνωση σε περισσότερα από 45 Διεθνή Συνέδρια και Διεπιστημονικές Ημερίδες στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Έχει δημοσιεύσει μελέτες της για μία σειρά παλαιότερων και σύγχρονων πεζογράφων, κυρίως, αλλά και ποιητών, ενώ συνεργάζεται τακτικά με τον ημερήσιο και περιοδικό, έντυπο και ηλεκτρονικό, Τύπο. Είναι μέλος τής Ελληνικής Εταιρείας Γενικής και Συγκριτικής Γραμματολογίας, της Εταιρείας Παπαδιαμαντικών Σπουδών και της Εθνικής Εταιρείας των Ελλήνων Λογοτεχνών. Την Άνοιξη του 2013 κυκλοφόρησε η πρώτη συλλογή διηγημάτων της με τον τίτλο *Σε κοιτούν* και το Καλοκαίρι τού 2015 η δεύτερη συλλογή, με τον τίτλο *Οι αντίχειρες των παλαιών θεών*, ενώ τον Φεβρουάριο του 2016 εκδόθηκε μία επιλογή από Διηγήματά της μεταφρασμένα στην αγγλική γλώσσα, με τον τίτλο *And Tomorrow is Now* (Εκδόσεις Ρώμη). Τα δύο τελευταία συστημάστηκαν στην δίγλωσση έκδοση *Και το αύριο, τώρα είναι* (Εκδόσεις Γρηγόρη, 2017). Ακολούθησε η συλλογή με τον τίτλο *Βαριετέ* (Εκδόσεις Γρηγόρη, 2018). Επιπλέον, με την επιμέλειά της και σε συνεργασία με τον Βάλτερ Πούχνερ εκδόθηκε στα τέλη τού 2020 το (ανέκδοτο και σχεδόν) άγνωστο, πρωτόλειο θεατρικό έργο τού Κοσμά Πολίτη *Κορίνθιες* από τον εκδοτικό οίκο Νεφέλη.

Δημήτριος Φεγγομύτης

Κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος

Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ.

Η αρχή της καταστροφής και της προσφυγιάς. Οι πρώτες νίκες στον «πόλεμο της ανεξαρτησίας» και η θέση τους στον δημόσιο τουρκικό λόγο

Στην ανακοίνωση θα παρουσιαστεί απόσπασμα από τα απομνημονεύματα ενός εκ των πρωταγωνιστών του νεοτουρκικού κινήματος: Ali İhsan (Sabis), *Harp Hatıralarım, İstiklal Harbi ve Gizli Cihetleri*, τόμ. 6, İstanbul 1993 και συγκεκριμένα οι σελίδες 102-119. Στις προαναφερόμενες σελίδες περιγράφονται οι εορτασμοί που διοργανώθηκαν στις 30-3-1922 από το 1^ο Σώμα Στρατού με έδρα το Afyonkarahisar, όπου ήταν διοικητής επί της δεύτερης επετείου από την νίκη του τουρκικού στρατού στο İnönü. Θα παρουσιαστεί η τελετή εορτασμού, το γεύμα που παρατέθηκε στην έδρα του επιτελείου του και τα καλλιτεχνικά δρώμενα που διοργανώθηκαν. Όλες οι τελετές γίνονται με την παρουσία του Mustafa Kemal (Atatürk) καθώς και των πολεμικών του συμβούλων, του Σοβιετικού και του Αζέρου. Θα παρατεθούν επίσης οι συνομιλίες που διημείφθησαν μεταξύ τους, η εκδήλωση της ευαρέσκειας του Mustafa Kemal (Atatürk) για την κατάσταση του στρατεύματος πριν την μεγάλη επίθεση (Büyük Taarruz) και οι ανταποκρίσεις του δημοσιογράφου Ahmet Emin (Yalman) στην εφημερίδα *Vakit*. Επιπροσθέτως θα παρουσιαστεί το βιογραφικό του Ali İhsan (Sabis) και σύντομη ιστορική αναδρομή των γεγονότων του Μικρασιατικού Πολέμου.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Ο Δημήτριος Φεγγομύτης φοίτησε στην Σχολή Αστυφυλάκων και στο Τμήμα Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης (Κατεύθυνση Τουρκικής Γλώσσας και Πολιτισμού). Έλαβε μεταπτυχιακό δίπλωμα από το πρόγραμμα «Σπουδές στην Τοπική Ιστορία – Διεπιστημονικές προσεγγίσεις» του Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Είναι Δόκιμος Ερευνητής του Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων (Ι.ΔΙ.Σ.) του Παντείου Πανεπιστημίου στον Τομέα Διεθνούς Πολιτικής (Εσωτερική Πολιτική Κατάσταση στην Τουρκία). Δημοσίευσε μελέτη στον συλλογικό τόμο *Θέματα ρωσικής και αρμενικής λαογραφίας από τη Ρωσία, την Αρμενία, την Ελλάδα και τον ευρύτερο παρευξείνιο χώρο (19ος – 21ος αιώνες)* [Σταμούλης Θεσσαλονίκη 2018] και συμμετείχε με ανακοίνωση στο Διεθνές Συνέδριο *Ρωσική και Αρμενική Λαογραφία – Παράδοση και Νεωτερικότητα* και στο 4ο Συνέδριο των Νεοελληνιστών των Βαλκανικών Χωρών *Ελληνισμός και Βαλκάνια – αμφίδρομες σχέσεις: γλώσσα, λογοτεχνία, ιστορία, πολιτισμός (1453-2019)*, που διοργανώθηκαν από το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.

Βασιλική Φίλιου

Υποψήφια Διδάκτωρ Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ.

Ξένοι φορείς για την περίθαλψη και την εγκατάσταση των προσφύγων της Θράκης

Το χρονικό διάστημα 1922-1923 διάφοροι ξένοι φιλανθρωπικοί οργανισμοί και οργανώσεις από την ευρωπαϊκή και την αμερικανική ήπειρο δραστηριοποιήθηκαν στον ελληνικό χώρο για να βοηθήσουν την ελληνική πολιτεία να αντιμετωπίσει το μέγεθος της κρίσης που προκάλεσε η άφιξη 1.5000.000 περίπου προσφύγων από την Ανατολή. Στην περιοχή της Θράκης μάλιστα, ο αριθμός των προσφύγων αντιστοιχούσε στο 1/3 του συνολικού της πληθυσμού, αγγίζοντας τους 100.000 περίπου πρόσφυγες.

Η Κοινωνία των Εθνών δραστηριοποιήθηκε ήδη από τον Νοέμβριο του 1922 στη Θράκη για να αντιμετωπιστεί η προσφυγική κρίση, σχεδιάζοντας και υλοποιώντας προγράμματα κοινωνικής μέριμνας που προέβλεπαν τη στέγαση των προσφύγων σε καταυλισμούς, την καθημερινή παροχή συσσιτίου και την ιατροφαρμακευτική τους περίθαλψη. Το χρονικό διάστημα 1922-1923 αρωγοί στην προσπάθειά της στάθηκαν ξένοι φιλανθρωπικοί οργανισμοί και οργανώσεις, όπως ο Αμερικανικός Ερυθρός Σταυρός, ο Βρετανικός Ερυθρός Σταυρός, η Save the Children Fund, το Imperial War Relief Fund και το Lady Rumbold's Fund. Η κοινωνική προσφορά των παραπάνω οργανισμών θα σταματήσει το 1923, εξαιτίας της έλλειψης οικονομικών κονδυλίων. Ωστόσο, από το 1924 μέχρι το 1930, η Επιτροπή Αποκατάστασης των Προσφύγων με την αιγίδα της ΚτΕ κατάφερε να υλοποιήσει το έργο της αποκατάστασης των προσφύγων, με μόνιμο πια χαρακτήρα.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Βασιλική Φίλιου ολοκλήρωσε το 2005 τις προπτυχιακές της σπουδές στο Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Το διάστημα 2011-2014 πραγματοποίησε και ολοκλήρωσε με υποτροφία τις μεταπτυχιακές της σπουδές στον Τομέα Διεθνών Σπουδών της Νομικής Σχολής του Δ.Π.Θ. Από το 2015 μέχρι σήμερα είναι Υποψήφια Διδάκτωρ στο Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας του Δ.Π.Θ. με θέμα την αποκατάσταση των αγροτών προσφύγων στην περιοχή της Ροδόπης (1923-1930). Γνωρίζει την αγγλική και τη γαλλική γλώσσα και παρακολουθεί σεμινάρια εκμάθησης της βουλγαρικής και της τουρκικής γλώσσας. Συμμετείχε ως εισηγήτρια σε επιστημονικές ημερίδες και διεθνή συνέδρια και έχει δημοσιεύσει άρθρα και μελέτες με ζητήματα κυρίως τοπικής ιστορίας. Εργάστηκε ως εκπαιδευτικός στη δημόσια εκπαίδευση και ως διοικητικός υπάλληλος στο Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας του Δ.Π.Θ. Σήμερα είναι επιστημονική συνεργάτιδα του Εργαστηρίου Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας του Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας του Δ.Π.Θ.

Γιώργος Χρανιώτης

Διδάκτωρ Τμήματος Πολιτικών Επιστημών Α.Π.Θ.

Από την ήττα στη ρήξη: Ενώσεις Θυμάτων Στρατού και κοινωνική ριζοσπαστικοποίηση στην Ελλάδα, 1922 -1924

Η δεκαετής πολεμική περίοδος (1912 -1922) με κορύφωση τη Μικρασιατική Καταστροφή κληροδότησε στην ελληνική κοινωνία 100.000 χιλιάδες θύματα πολέμου οξύνοντας το κοινωνικό ζήτημα. Τα προβλήματα οικονομικής, κοινωνικής και ηθικής αποκατάστασης για τις θυσίες που είχαν υποστεί, συμποσούμενα με το πρόβλημα της αποστράτευσης των εφέδρων και της επανάκαμψης τους στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία διεύρυναν το πεδίο πολιτικής και κοινωνικής ριζοσπαστικοποίησης, που ήδη είχε εκδηλωθεί από το 1921 -1922. Οι Ενώσεις Θυμάτων Στρατού, που ιδρύθηκαν αμέσως μετά την ήττα, αναπτύχθηκαν γοργά, συγκροτήθηκαν σε Ομοσπονδία τον Ιούλιο του 1923 και τον Μάιο του 1924 συνενώθηκαν με τις Ενώσεις Παλαιών Πολεμιστών αποτελώντας ενιαία οργάνωση. Ιδιομορφία σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη συνιστά το γεγονός ότι στην Ελλάδα, στο χώρο των θυμάτων πολέμου, κυριάρχησε το εργατικό και κομμουνιστικό κίνημα.

Στόχος της παρούσας ανακοίνωσης είναι η ερμηνεία της παραπάνω ιδιομορφίας, η εξέταση των ιδεολογικών και πολιτικών χαρακτηριστικών, της γεωγραφικής εμβέλειας, της κοινωνικής σύνθεσης, της οργανωτικής δομής των Ενώσεων Θυμάτων Στρατού καθώς και η παρουσίαση της συλλογικής δράσης τους, των διεκδικήσεων τους και των αποτελεσμάτων της. Ειδικότερα, υποστηρίζεται ότι η άνιση κατανομή των πολεμικών θυσιών και η διαίωνηση των προβλημάτων τους δημιούργησαν σοβαρά ρήγματα, στρέφοντας τα θύματα πολέμου προς το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας. Ανάπηροι βετεράνοι, χήρες και ορφανά πολέμου, ως φορείς της αντιπολεμικής διαμαρτυρίας πριν το 1922, αμφισβήτησαν τη Μεγάλη Ιδέα, απαίτησαν δικαιότερη κατανομή των βαρών του πολέμου, εναντιώθηκαν σε όσους επωφελήθηκαν από αυτόν χωρίς να καταβάλλουν θυσίες και προώθησαν τον αγώνα ενάντια σε ένα νέο ιμπεριαλιστικό πόλεμο.

Για την παρουσίαση μας θα χρησιμοποιηθεί υλικό από τον Τύπο που σχετίζεται με τον δημόσιο λόγο και την παρουσία των θυμάτων πολέμου (τελετές μνήμης, πρακτικά συνεδρίων, επιστολές, άρθρα, γράμματα και έντυπα που εξέδιδαν). Το υλικό αυτό μας δίνει τη δυνατότητα να διαπιστώσουμε την έκταση και τα όρια της ριζοσπαστικοποίησης που εκφράζεται στις αφηγήσεις και τις παρεμβάσεις όσων βίωσαν τους πολέμους του 1912-1922.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Ο Γιώργος Χρανιώτης αποφοίτησε από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης με πτυχίο Ιστορίας και Αρχαιολογίας (2000). Αφού ολοκλήρωσε το μεταπτυχιακό του στη Νεότερη και Σύγχρονη Ευρωπαϊκή και Ελληνική Ιστορία (2005) στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Α.Π.Θ., εκπόνησε το διδακτορικό του (2021) στο Τμήμα Πολιτικών Επιστημών του ίδιου Πανεπιστημίου. Η διδακτορική του διατριβή έχει τίτλο: *Το κίνημα των παλαιών πολεμιστών στην Ελλάδα την περίοδο του Μεσοπολέμου: παλαιοί πολεμιστές, εργατικό και κομμουνιστικό κίνημα στην Ελλάδα, 1922-1928*. Τα ερευνητικά του

ενδιαφέροντα εστιάζονται στην ελληνική πολεμική εμπειρία (1912-1924), στην πολιτική, πολιτιστική και κοινωνική ιστορία των Ελλήνων Βετεράνων και Θυμάτων Πολέμου, στη μνήμη των πολέμων, στην ιστορία του ελληνικού σοσιαλισμού και κομμουνισμού και στην ιστορία των γυναικών κατά τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα. Από τον Ιανουάριο του 2020 έως τον Νοέμβριο του 2021 συμμετείχε ως υπότροφος ερευνητής στην ερευνητική ομάδα για το πρόγραμμα «Διαιρεμένες μνήμες: Λατρεία των πεσόντων, συμβολικές αναπαραστάσεις του πολέμου, τελετές μνήμης και πολιτική κουλτούρα στην Ελλάδα, 1923 -1932» υπό την εποπτεία του επίκουρου καθηγητή Σπύρου Μαρκέτου (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης), που υποστηρίχθηκε από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2014-2020» στο πλαίσιο της Πράξης: «Υποστήριξη των ερευνητών με έμφαση στους νέους ερευνητές - κύκλος Β».

Τραυματίες στο Ιλάρ Κατραντζή
Γ. Π. Μαλούχος - Α. Δ. Παπαγιαννίδης, *Αγώνες των Ελλήνων. 1897-1947*
Ο μισός αιώνας που ολοκλήρωσε την Ελλάδα μέσα από το φωτογραφικό αρχείο
του Πολεμικού Μουσείου, τ. Α', Ελεύθερος Τύπος, Αθήνα 2008, σ. 212

Κυριακή Χρυσομάλλη-Henrich

Διδάσκουσα στο Πανεπιστήμιο του Κιέλου

Μικρασία, η γη της επαγγελίας – Μικρασία, ο χώρος του μαρτυρίου: Λογοτεχνικές εκφάνσεις ενός μοιραίου τόπου

Στην ανακοίνωσή μου θα επικεντρωθώ στους δύο βασικούς λογοτεχνικούς τύπους κατάθεσης της τραυματικής εμπειρίας από την Καταστροφή, σε κείμενα που αναφέρονται στην νοσταλγική εξιδανίκευση της χαμένης πατρίδας και σε κείμενα του πολέμου, της αιχμαλωσίας και της οριστικής απώλειας.

Καθώς υπάρχει υπερπληθώρα σχετικών καταγραφών τόσο σε μορφή απλοϊκών εξομολογήσεων όσο και λογοτεχνικών ολοκληρώσεων θα γίνει αυστηρή επιλογή του υλικού και συνεξέταση των κοινών αξόνων που διέπουν τη δόμησή του. Η προσοχή έγκειται βεβαίως στη λογοτεχνική πραγμάτωση και τις εκφάνσεις της, την ανασύσταση της φυσικής και κοινωνικής πραγματικότητας πριν την Καταστροφή, τους κοινούς τόπους νοσταλγίας («η εύφορη, η ευλογημένη γη»), τη θέση του Ελληνισμού μέσα στην Οθωμανική Αυτοκρατορία (ελληνικό «δαιμόνιο» στο εμπόριο και την ανερχόμενη βιομηχανία), τη δημιουργία των λογοτεχνικών μορφών και την πειστικότητά τους. Θα γίνει προσπάθεια αναγνώρισης και αξιολόγησης του ενδεχόμενου αυτοβιογραφικού στοιχείου. Θα επιλεγούν παραδείγματα από τους Στρατή Μυριβήλη, Ηλία Βενέζη, Ευγενία Φακίνου, Στρατή Δούκα, Διδώ Σωτηρίου, Κοσμά Πολίτη, Τάσο Αθανασιάδη, Νίκο Θέμελη, Θανάση Βαλτινό με συνεξέταση των αφηγηματικών τεχνικών που χρησιμοποιήθηκαν στο πλαίσιο της νεωτερικότητας ή της μεταμυθοπλασίας.

Ας μου επιτραπεί να προσθέσω ότι για μένα προσωπικά η θεματική του Συνεδρίου αποτελεί έντονα συγκινησιακή επιστροφή στις ρίζες της καταγωγής μου, αφού η μητέρα μου έζησε την Καταστροφή στη Σμύρνη και ήρθε τετράχρονη στην Ελλάδα, ενώ και η διδακτορική διατριβή μου στο Αμβούργο το 1995 είχε σχετικό θέμα με ενδοκειμενική μελέτη των γυναικείων μορφών στους Μυριβήλη, Βενέζη και Φακίνου.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Κυριακή Χρυσομάλλη-Henrich σπούδασε στο Τμήμα ΜΝΕΣ του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Παντρεύτηκε με τον τον Günther Steffen Henrich και μετοίκησε στο Αμβούργο. Εκπόνησε διδακτορική διατριβή στο Πανεπιστήμιο του Αμβούργου. Διδάσκει ελληνική γλώσσα και λογοτεχνίας στο Πανεπιστήμιο του Κιέλου. Έχει μεταφράσει θεωρητικά και λογοτεχνικά κείμενα από γερμανικά, έχει δημοσιεύσει πρωτότυπες εργασίες για εφαρμογές της θεωρίας της λογοτεχνίας στα νεοελληνικά κείμενα και έχει συμμετάσχει σε πολλά συνέδρια. Το τελευταίο βιβλίο της: *Προσεγγίσεις στη σύγχρονη ελληνική πεζογραφία. Θεωρητικές και ερμηνευτικές*, University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2020.

Μαρία Ν. Ψάχου
Διδάκτωρ Νεοελληνικής Φιλολογίας
Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

**Απηχίσεις της Μικρασιατικής Καταστροφής
στη σύγχρονη ελληνική ποίηση:
Η περίπτωση του Δραμάιλο του Κυριάκου Συφιλτζόγλου**

Το τραύμα της Μικρασιατικής Καταστροφής στη νεότερη και σύγχρονη ελληνική ποίηση ανιχνεύεται σε ποιήματα - αναστοχαστικές καταθέσεις κριτικής πρόσληψης της ιστορικής μνήμης, η οποία μέσω του συλλογικού ασυνειδήτου το διαφυλάσσει ως ανεξίτηλη ιστορική εγγραφή. Παράλληλα το ανακαλούν διαφορετικές υπομνήσεις του παρόντος, που λειτουργεί ως αντιφέγγισμα του παρελθόντος, μέσα από τις σύγχρονες, οδυνηρές μεταμορφώσεις του προσφυγικού βιώματος και της χαμένης πατρίδας. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον ωστόσο παρουσιάζει όταν αναδύεται στο ευρύτερο πλαίσιο διαχείρισης της Ιστορίας και της λειτουργίας της μνήμης ως ηθικής αναγκαιότητας μέσω ποιητικών αφηγήσεων, δίκην ποιητικών μικροϊστοριών, σε ποιήματα σε πεζό συχνότερα, μέσα σ' ένα ευρύτερο, συλλογικό, λανθάνον ιστορικό, πλαίσιο αναφορών που βασίζονται σε βιώματα διαμεσολαβημένα, αλλά σαφή. Αντιπροσωπευτική περίπτωση αποτελεί η ποιητική συλλογή του Κυριάκου Συφιλτζόγλου *Δραμάιλο*, μια υβριδική, ειδολογικά ευρηματική, σύνθεση ποιημάτων σε πεζό που συνυπάρχουν και συνδιαλέγονται με έργα της τέχνης της φωτογραφίας του ίδιου σ' ένα αντισυμβατικό, ιδιότυπα λυρικό, ρεαλιστικής δύναμης μνημόσυνο μνήμης της μοίρας της εκπατρισμένης γενιάς από τους απογόνους της.

Η ποιητική Ι/ιστορία ξεκινά από τη μικρασιατική τραγωδία του ελληνισμού, ιδιαίτερα του ποντιακού, και ανασυντίθεται μέσα από πορτρέτα προσώπων - «εικόνες προσωποποίησης» κατά τον Jean-Jacques Wunenburger¹ σπαράγματα στιγμών ζωής μιας ποιητικής μυθολογίας που βαφτίζεται στην ιστορική αλήθεια καταδεικνύοντας τις ανεπούλωτες πληγές ενός δράματος. Αναπαριστώντας την εμπειρία της βόρειας ελληνικής γωνιάς - στο πλαίσιο και μιας λογοτεχνικής αναθεώρησης συχνά - πριν ακόμα την κορύφωση του 1922 συνεχίζει στα δύσκολα χρόνια που ακολούθησαν τον εκπατρισμό μέσα από μια λυτρωτική γενεαλογία παθών του λαϊκού σώματος που σφράγισαν την νεοελληνική ταυτότητα. Κυρίαρχοι συνδετικοί άξονες με τον ιστορικό χωροχρόνο η γλώσσα και τα γεωγραφικά τοπία της προσφυγικής μνήμης, που χωρίς να χάνουν την επαφή με την Ιστορία που λανθάνει στις σημαίνουσες λεπτομέρειες, μέσα και από την διακαλλιτεχνική συνομιλία με την φωτογραφία, εμβαθύνουν στις πολλαπλές αναπαραστάσεις του τραυματικού παρελθόντος φωτίζοντας τον αντίκτυπό του στην ψυχή των πρωταγωνιστών στις νέες συνθήκες της ζωής τους, στα δύσκολα χρόνια που ακολούθησαν, τότε που «ο Παύλος ξαναγίνεται Σαούλ».² Αναθέτοντας έτσι στην ποίηση την *υπέρβαση της*

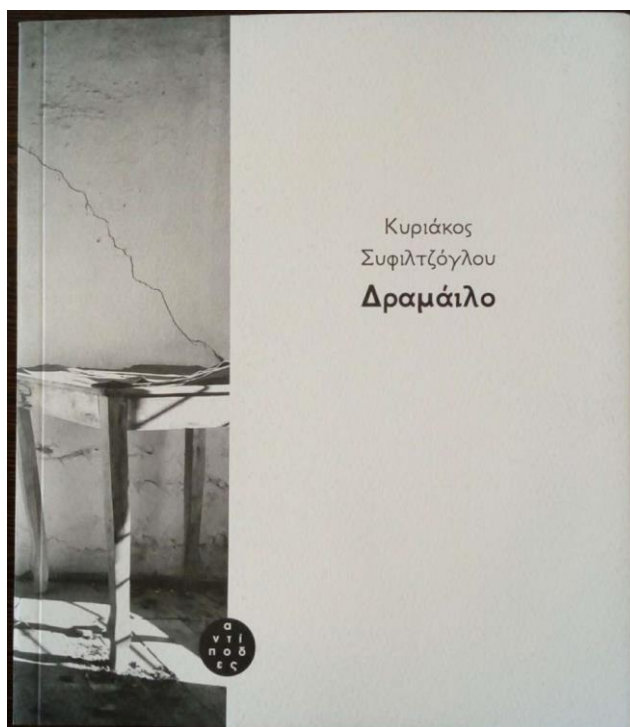
¹ Jean-Jacques Wunenburger, «La créativité imaginative, le paradigme autopoïétique (E. Kant, G. Bachelard, H. Corbin)», στο *Imagination, imaginaire, imaginal*, επιμ. Cynthia Fleury, PUF, Παρίσι 2006, σσ. 153-182.

² Κυριάκος Συφιλτζόγλου, *Δραμάιλο*, Αντίποδες, Αθήνα 2018, σ. 11.

ιστορικής ακινησίας³ ο Κ. Συφιλτζόγλου της δίνει τη δύναμη να αναζητήσει απαντήσεις σε ερωτήματα όπως «η ιστορία είναι ροή / ή μόνο οι στιγμές της; / – κάποιιοι τις ονομάζουν / φλεγμονές»⁴ επιβεβαιώνοντας την *πολιτική στάση* της ως *έκφραση ιστορικότητας*,⁵ αλλά και την ανάγκη του δημιουργού να αναμετριέται με το παρελθόν διεκδικώντας την θέση του στο παρόν.⁶

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ:

Η Μαρία Ν. Ψάχου είναι Διδάκτωρ Νεοελληνικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Το συγγραφικό και ερευνητικό της έργο αφορά σε θέματα της νεότερης και σύγχρονης νεοελληνικής λογοτεχνίας. Από τις εκδόσεις Γκοβόστη κυκλοφορεί η μονογραφία της για τον ποιητή *Πάνο Κυπαρίσση* (2020). Μελέτες και κριτικά κείμενά της έχουν δημοσιευθεί σε συλλογικές εκδόσεις, πρακτικά συνεδρίων, λογοτεχνικά περιοδικά και λογοτεχνικές στήλες εφημερίδων, ενώ αναμένεται η έκδοση της διδακτορικής της διατριβής *Η ποιητική γενιά του '70, Ιδεολογική και αισθητική διερεύνηση* από τις εκδόσεις Κέδρος. Εργογραφία: <https://independent.academia.edu/ΜαρίαΨάχου>

³ Σπύρος Λ. Βρεττός, «Η "ιστορική ακινησία" και η ποιητική της υπέρβαση (I)», εφ. *Η Αυγή*, τχ. 59, 11/1/2004 (Αναγνώσεις- παρεκβάσεις).

⁴ Κυριάκος Συφιλτζόγλου, *Με ύφος Ινδιάνου*, Μελάι, Αθήνα 2014.

⁵ Σπύρος Λ. Βρεττός, «"Ο "φόβος" της πολιτικής ποίησής". Ο ποιητής ως πολίτης του ιστορικού παρόντος», εφ. *Η κυριακάτικη Αυγή* (Αναγνώσεις), τχ. 66, 21/3/2004.

⁶ Κυριάκος Συφιλτζόγλου, «Δραμάιλο»: «Γι' αυτό και όταν με ρωτάν γιατί καταπιάνομαι μ' αυτά, πέρα απ' τις ποιητικές μυθολογίες, τους απαντώ πως τακτοποιώ κάπως το παρελθόν μέσα μου, για να 'μαι πιο ψύχραιμος στο σήμερα». Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:

<https://www.ertnews.gr/eidiseis/politismos/dramailo-grafei-o-kyriakos-syfiltzogloy/>

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΕΔΡΩΝ

- Dikin Georgi**, Υποψήφιος Διδάκτωρ, Ινστιτούτο Βαλκανικών Σπουδών με Κέντρο Θρακολογίας, Βουλγαρική Ακαδημία Επιστημών, gdikin1992@gmail.com
- Şişmanoğlu Şimşek Şehnaz**, Assistant professor, Kadir Has University, İstanbul, sehnazsismanoglu@gmail.com
- Αγγελάκη Ρόζη - Τριανταφυλλιά**, Διδάσκουσα ΤΕΠΑΕ Α.Π.Θ. - Πανεπιστημίου Λευκωσίας, Καθηγήτρια- Σύμβουλος Ε.Α.Π., Μεταδιδακτορική ερευνήτρια ΤΕΠΑΕ Α.Π.Θ., aggelaki.rosy@gmail.com
- Αθανασοπούλου Αφροδίτη**, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας, Τμήμα Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών (BNEΣ), Πανεπιστήμιο Κύπρου, athanasopoulou.afroditi@ucy.ac.cy
- Αλεξιάδου Θεοδούλη (Λίλυ)**, Ε.ΔΙ.Π., Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Ε.Κ.Π.Α., mailto:alexriad@theatre.uoa.gr
- Αντωνίου Μιχαέλα**, Ε.ΔΙ.Π., Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Ε.Κ.Π.Α., michanton@theatre.uoa.gr
- Αφεντουλίδου Άννα**, Κριτικός λογοτεχνίας, Σύμβουλος Β' Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης Δ.Ε. στο Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Ι.Ε.Π., annaafen@hotmail.com
- Βαρβούνης Μ. Γ.**, Καθηγητής Λαογραφίας, Κοσμήτορας Σχολής Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών Δ.Π.Θ, mvarv@otenet.gr
- Βασιλειάδης Βασίλης**, Επίκουρος Καθηγητής Νεοελληνικής Φιλολογίας, Τμήμα Φιλολογίας Α.Π.Θ., vasvasilid@gmail.com
- Δεληγιάννης Χρήστος**, Διδάκτωρ Νεότερης Ελληνικής Ιστορίας Ε.Κ.Π.Α., xrdeligiannis@yahoo.gr
- Δημάση Μαρία**, Καθηγήτρια στο Τμήμα Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών Δ.Π.Θ., mdimasi@bscc.duth.gr
- Δορδανάς Στράτος**, Επίκουρος Καθηγητής Ιστορίας, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, dordanas@otenet.gr
- Ιακωβίδου Σοφία**, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Δ.Π.Θ., siakovid@psed.duth.gr
- Καραβασίλη Μαρία**, Αρχειονόμος, Βιβλιοθηκονόμος, markaravasili@yahoo.gr
- Κολίτση Φιλοθέη**, Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Cambridge, fkse2@gmail.com
- Κοντογεώργη Θεοδώρα**, Υποψήφια Διδάκτωρ Νεοελληνικής Φιλολογίας Ε.Κ.Π.Α., cptheodora@gmail.com
- Κούγκουλος Θανάσης Β.**, Επίκουρος Καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: Σημειωτική: Λογοτεχνική ανάλυση και πολιτισμική ερμηνεία, Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ., a.kougkoulos@gmail.com
- Κούζας Γιώργος**, Επίκουρος Καθηγητής Αστικής Λαογραφίας, Τμήμα Φιλολογίας Ε.Κ.Π.Α., gkouzas@phil.uoa.gr
- Κουντουράκης Δημήτριος Αντ.**, Υποψήφιος Διδάκτωρ Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ., dimkountou@gmail.com
- Κράιας Γεώργιος**, Διδάκτωρ Φιλοσοφίας Universität Freiburg, gkrais@gmail.com
- Κωστακιώτης Γιώργος**, Λέκτορας στην Inalco – Sorbonne/Paris IV, georges.kostakiotis@yahoo.fr
- Λιανός Νικόλαος**, Καθηγητής Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Δ.Π.Θ., nilianos@gmail.com

Μαργαρίτη Μαρία, Υποψήφια Διδάκτωρ Τμήματος Γεωγραφίας Πανεπιστημίου Αιγαίου, geod17006@aegean.gr

Μαργαρίτης Γιώργος, Καθηγητής Σύγχρονης Πολιτικής και Κοινωνικής Ιστορίας, Τμήμα Πολιτικών Επιστημών Α.Π.Θ., gmargar@polsci.auth.gr

Μάρκου Αικατερίνη Σ., Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ., amarkou@he.duth.gr

Μαχά-Μπιζούμη Νάντια, Επίκουρη Καθηγήτρια Λαογραφίας, Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ., nantia.macha@gmail.com

Μερτζιάνης Χαριζάνης, Υποψήφιος Διδάκτωρ Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ., harimertzi@yahoo.gr

Μηνάογλου Χαράλαμπος, Διδάκτωρ Νεώτερης Ιστορίας Τμήματος Ιστορίας-Αρχαιολογίας Ε.Κ.Π.Α., minaoglou@gmail.com

Μητροφάνης Γιάννης, Μέλος Ε.ΔΙ.Π., Τμήμα Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης, giannis.mitrofanis@uoc.gr

Μητσοπούλου Αναστασία, Διδάκτωρ Τμήματος Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών Πανεπιστημίου Μακεδονίας, anmitgr@yahoo.com

Μιχαηλίδης Τάσος, Μέλος Ε.ΔΙ.Π., Τμήμα Αρχαιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, ΣΕΠ ΠΜΣ Δημιουργικής Γραφής Ε.Α.Π., tasmichailides@yahoo.gr

Μοίρας Λεωνίδα, Διδάκτωρ Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ., leomoiras@gmail.com

Μονιούδη-Γαβαλά Θεοδώρα (Δώρα), Καθηγήτρια Ιστορίας της Αρχιτεκτονικής, Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Πατρών, dmoga@upatras.gr

Μουζακίτη Αγγελική, Μέλος Ε.ΔΙ.Π. στο Τμήμα Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών Δ.Π.Θ., amouzaki@bscc.duth.gr

Μουσικούδη-Hatterer Ιωάννα, Διδάκτωρ Νεοελληνικών Σπουδών, Ερευνήτρια Πανεπιστημίου Aix-Marseille, hatterer.joanna@gmail.com

Μουστακάτου Κατερίνα, Διδάκτωρ Νεοελληνικής Φιλολογίας Ε.Κ.Π.Α., kmoustakatou@gmail.com

Μπακάλη Γεωργία, Διδάκτωρ Τομέα Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας Α.Π.Θ., bakaligeo@gmail.com

Μπακιρτζής Ιωάννης Μ., Αναπληρώτης Καθηγητής, Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ., impakirt@he.duth.gr

Μπαμπούνης Χαράλαμπος, Ομότιμος Καθηγητής ΠΤΔΕ Ε.Κ.Π.Α., charagiou@yahoo.gr

Μπάντιου Μαρίνα, Συμβ. Διδάσκουσα στο Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, mbantiou@hotmail.com

Μπούζη Μαρία, Υποψήφια Διδάκτωρ του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας Ε.Κ.Π.Α., mariabouzi93@gmail.com

Ναθαναήλ Γεώργιος, Διδάκτωρ Λαογραφίας Δ.Π.Θ., george@nathanail.biz

Νένου Μαρία Ν., Υποψήφια Διδάκτωρ Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ., mariafunny13@gmail.com

Νιάρος Σωκράτης, Μεταδιδακτορικός Ερευνητής, Τμήμα Φιλολογίας Α.Π.Θ., sokratisniaros@yahoo.gr

Νικήτας Ζαφείρης, Τμήμα Θεάτρου Σχολής Καλών Τεχνών Α.Π.Θ., zafirisnikitas@yahoo.gr

Ντινούδη Σταυρούλα, Υποψήφια Διδάκτωρ Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας Δ.Π.Θ., sttinouidi@gmail.com

Παληκίδης Άγγελος, Αναπληρωτής Καθηγητής Διδακτικής της Ιστορίας, Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ., apalikid@he.duth.gr

Παπακωνσταντίνου Στέλλα, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια, Τμήμα Νεοελληνικών Σπουδών Πανεπιστημίου Lille, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Ε.Κ.Π.Α., s_papakonstantinou@yahoo.gr

Παρασκευά Ευσταθία, Διδάκτωρ και Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ., parefsta@gmail.com

Παρασκευά Ματίνα, Μεταδιδακτορική ερευνήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, matina.par@gmail.com

Πασχαλάκη Θεοπίστη Ελένη, Κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ., paschalakithel@gmail.com

Πάτσιου Βασιλική, Καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Ε.Κ.Π.Α., vpatsiou@primedu.uoa.gr

Πετρίδης Γιώργος, Ιστορικός, georfeas@gmail.com

Πεφάνης Λαμπρογιάννης, Διδάκτωρ Τμήματος Μουσικών Σπουδών Ε.Κ.Π.Α., pefanisl@gmail.com

Ριτζαλέος Βασίλης, Διδάκτωρ Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας Α.Π.Θ., Μέλος Ε.ΔΙ.Π. Τμήματος Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών Δ.Π.Θ., ritzaleo71@gmail.com

Ρουσογιαννάκη Ειρηάνα, Υποψήφια Διδάκτωρ Νεοελληνικής Φιλολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης, erianarousogiannaki@gmail.com

Σαρηγιαννίδου Ελισάβετ, Κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης στην Ιστορία, ellisar667@gmail.com

Σταματάκη Μαρία Α., Κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος Δημιουργικής Γραφής Ε.Α.Π., stamatkmr@gmail.com

Στεργίου Νάιρα, Διδάκτωρ Ανώτατης Σχολής Καλών Τεχνών Αθηνών, nairastergiou@gmail.com

Στούρος Στέργιος, Κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ., stergiosstouros@hotmail.gr

Τζελέπης Δημήτρης, Διδάκτωρ Νεοελληνικής Φιλολογίας Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας Δ.Π.Θ., jimtzelepis@gmail.com

Τζιάρας Κώστας, Διδάκτωρ Τμήματος Πολιτικών Επιστημών Α.Π.Θ., kotzias78@hotmail.com

Τσετινέ Ειρήνη Χαρά, Υποψήφια Διδάκτωρ Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Δ.Π.Θ., eirinitsetine@gmail.com

Τσιολάκη Σταυρούλα, Υποψήφια Διδάκτωρ Τμήματος Πολιτικών Επιστημών Α.Π.Θ., stsiolaki@polsci.auth.gr

Τσιριγώτης Διονύσης, Επίκουρος Καθηγητής Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας, Διεθνών Σχέσεων & Διπλωματίας, Τμήμα Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών Πανεπιστημίου Πειραιώς, dtsirigo@unipi.gr

Τσούμπρου Σταυρούλα Γ., Διδάκτωρ Ελληνικής Φιλολογίας Ε.Κ.Π.Α., tmatsa@otenet.gr

Φεγγομύτης Δημήτριος, Κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ., dfeggo@gmail.com

Φευγαλάς Στέφανος, Υποψήφιος Διδάκτωρ Τμήματος Μουσικών Σπουδών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, s.fevgalas@uoi.gr

Φίλιου Βασιλική, Υποψήφια Διδάκτωρ Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας
Δ.Π.Θ., vfiliou@he.duth.gr

Χρανιώτης Γιώργος, Διδάκτωρ Τμήματος Πολιτικών Επιστημών Α.Π.Θ.,
georgexra@hotmail.com

Χρυσομάλλη-Henrich Κυριακή, Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αμβούργου,
Διδάσκουσα στο Πανεπιστήμιο του Κιέλου, khenrich@email.uni-kiel.de

Ψάχου Μαρία Ν., Διδάκτωρ Νεοελληνικής Φιλολογίας Πανεπιστημίου
Ιωαννίνων, mpsachou@gmail.com

Η επιστροφή αιχμάλωτων Ελλήνων στρατιωτών από το μικρασιατικό μέτωπο. Πειραιάς, 1923
Συλλογή Π. Πουλίδη / Αρχείο ΕΡΤ

<https://www.ert.gr/ert-arxeio/mikrasiatiki-katastrofi-aygoystos-1922/>

Πρόσφυγες της περιφέρειας Ραιδεστού (αρχές Οκτωβρίου 1922)
<https://oikohouse.wordpress.com/tag/μακρά-γέφυρα/>

Η έκδοση
Επανεκτιμώντας τη Μικρασιατική Καταστροφή (1922-2022)
Διαδικτυακό Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο
Περίληψεις Ανακοινώσεων
σχεδιάστηκε από
το Εργαστήριο Λαογραφίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
του Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας
της Σχολής Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών
του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης
στην Κομοτηνή, το καλοκαίρι του 2022.
Η γραφιστική σχεδίαση του εξωφύλλου και του οπισθοφύλλου
πραγματοποιήθηκε από την εταιρεία
TWO K Project ΕΠΕ,
όπισθεν Οικισμού Ηφαίστου,
έναντι Πανεπιστημιούπολης, 69150 Κομοτηνή.

ISBN E-BOOK 978-960-88165-7-2